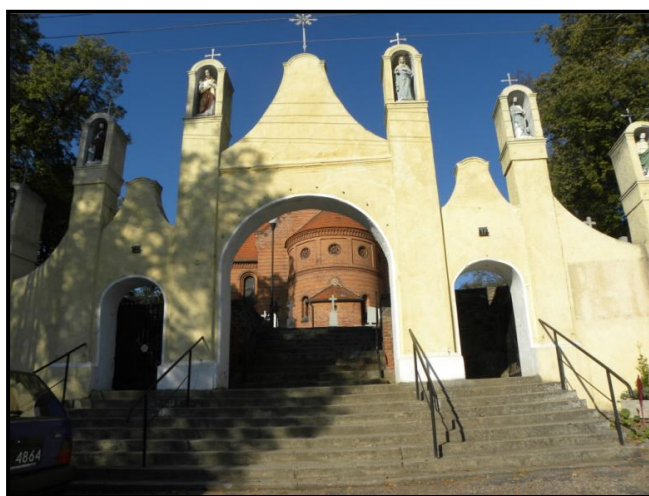

ZMIANA STUDIUM
UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO GMINY
DRZYCIM

ZAŁĄCZNIK NR 1
UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO

- TEKST UJEDNOLICONY -

DRZYCIM 2015 ROK

Spis treści

INFORMACJE WPROWADZAJĄCE.....	5
PODSTAWY FORMALNO-PRAWNE	5
ZESPÓŁ AUTORSKI.....	6
CEL, ZAKRES I METODYKA OPRACOWANIA.....	8
1. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA, ZAGOSPODAROWANIA I UZBROJENIA TERENU	10
1.1. Ogólna charakterystyka gminy	10
1.2. Struktura użytkowania i przeznaczenie terenów	14
1.3. Charakterystyka poszczególnych miejscowości i sołectw w gminie.....	15
2. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGÓW JEGO OCHRONY.....	21
2.1. Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego	21
2.2. Decyzje o warunkach zabudowy.....	21
2.3. Decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego	22
3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŚRODOWISKA, W TYM STANU ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚCI I JAKOŚCI ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGÓW OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO	23
3.1. Położenie fizyczne – geograficzne.....	23
3.2. Rzeźba terenu	24
3.3. Budowa geologiczna.....	25
3.4. Hydrologia	27
3.4.1 Wody powierzchniowe.....	27
3.4.2. Wody podziemne.....	28
3.5. Złoża i tereny górnicze.....	29
3.6. Klimat.....	29
3.7. Gleby	31
3.8. Fauna i flora.....	34
3.9. Rolnicza i leśna przestrzeń produkcyjna.....	38
3.9.1. Rolnictwo	38
4. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ	48
4.1. Obiekty wpisane do rejestru zabytków nieruchomych i ruchomych	49
4.2. Obiekty ujęte w ewidencji zabytków.....	50
4.2.1. Obiekty architektury i budownictwa	50
4.2.2. Zespoły dworsko – parkowe, pałacowo – parkowe.....	51
4.2.3. Obiekty sakralne.....	59
4.2.4. Nieruchome zabytki archeologiczne.....	62
4.3. Charakterystyka układów przestrzennych wsi	70
4.4. Zagrożenia dla środowiska kulturowego.....	71
5. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WARUNKÓW I JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONY ICH ZDROWIA.....	73
5.1. Potencjał demograficzny.....	73
5.2. Ruch migracyjny	78
5.3. Struktura wieku i płci.....	79
5.4. Rynek pracy.....	80
5.5. Gospodarka mieszkaniowa.....	82
5.6. Infrastruktura społeczna	85
5.6.1. Oświata	85

5.6.2.	Ochrona zdrowia	87
5.6.3.	Opieka społeczna	87
5.6.4.	Stan bezpieczeństwa	87
5.6.5.	Kultura	87
5.7.	Działalność gospodarcza	88
6.	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZAGROŻEŃ BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA	92
7.	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY	94
7.1.	Mocne strony	94
7.2.	Słabe strony	95
7.3.	Szanse	95
7.4.	Zagrożenia	95
8.	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU PRAWNEGO GRUNTÓW	97
9.	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH	98
9.1.	Obszary i obiekty chronione prawem	98
9.1.1.	Wdecki Park Krajobrazowy	98
9.1.2.	Obszar Specjalnej Ochrony Bory Tucholskie PLB220009	100
9.1.3.	Świecki Obszar Chronionego Krajobrazu	101
9.1.4.	Pomniki przyrody	102
9.1.6.	Użytki ekologiczne	105
9.2.	Gleby pochodzenia organicznego	106
9.3.	Strefy ochronne wokół ujęć wód podziemnych	106
9.4.	Strefa ochronna wód powierzchniowych	107
9.5.	Strefy ochrony sanitarnej cmentarzy czynnych	107
9.6.	Pasy technologiczne linii elektroenergetycznych	107
10.	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH	109
11.	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA UDOKUMENTOWANYCH ŹŁOŻ KOPALIN, ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH ORAZ UDOKUMENTOWANYCH KOMPLEKSÓW PODZIEMNEGO SKŁADOWANIA DWUTLENKU WĘGLA	112
12.	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH	113
13.	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, W TYM STOPNIA UPORZĄDKOWANIA GOSPODARKI WODNO ŚCIEKOWEJ, ENERGETYCZNEJ ORAZ GOSPODARKI ODPADAMI	113
13.1.	Komunikacja i transport	113
13.1.1.	Komunikacja drogowa	113
13.1.2.	Komunikacja kolejowa	114
13.1.3.	Komunikacja pasażerska	114
13.1.4.	Urządzenia komunikacyjne	115
13.2.	Zaopatrzenie w wodę, odprowadzanie ścieków i ich oczyszczanie	115
13.2.1.	Zaopatrzenie w wodę	115
13.2.2.	Odprowadzanie ścieków	116
13.3.	Energetyka	117
13.3.1.	Źródło zasilania, sieć najwyższych i wysokich napięć	117
13.3.2.	Sieć średniego napięcia	118

13.3.3. Stacje transformatorowe.....	118
13.3.4. Elektrownia wodna	118
13.4. Gazownictwo.....	119
13.5. Ciepłownictwo	119
13.6. Telekomunikacja	120
13.7. Gospodarka odpadami.....	120
13.8. Urządzenia melioracji wodnych.....	121
14. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZADAŃ SŁUŻĄCYCH REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH.....	122
14.1. Uwarunkowania wynikające z dokumentów szczebla krajowego i wojewódzkiego	122
14.1.1. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego (2003).....	122
14.1.2. Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego	125
14.1.3. Strategia Rozwoju Transportu w Województwie Kujawsko-Pomorskim	125
14.1.4. Odpady komunalne na terenie województwa kujawsko – pomorskiego: Koncepcja Gospodarowania	126
14.1.5. Krajowy Program Zwiększania Lesistości.....	126
14.2. Uwarunkowania wynikające z dokumentów szczebla powiatowego i lokalnego	127
14.2.1. Strategia Rozwoju Lokalnego Powiatu Świeckiego na lata 2014 – 2020.....	127
14.2.2. Strategia Rozwoju Lokalnego Gminy Drzycim.....	128
15. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYMAGAŃ DOTYCZĄCYCH OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ	129
SPIS WYKRESÓW	132
SPIS FOTOGRAFII	134

INFORMACJE WPROWADZAJĄCE

Dnia 24 kwietnia 2001 r., uchwałą Nr XVIII/137/2001 Rada Gminy Drzycim przyjęła pierwsze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Nieustannie zmieniająca się sytuacja społeczna i gospodarcza gminy, stwarza potrzebę wyznaczenia nowych kierunków jej rozwoju. W tym celu 6 września 2011 r. Rada Gminy Drzycim podjęła uchwałę Nr IX/32/2011 w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Drzycim.

Niniejsza zmiana studium swym zakresem obejmuje dane zawarte w aktualnie obowiązującym Studium wzbogacone o nowe, uaktualnione informacje dotyczące m. in. uwarunkowań społecznych, przyrodniczych oraz gospodarczych, które z biegiem lat ulegają ciągłym przeobrażeniom.

Ocenę zmian badanych zjawisk przeprowadzono w oparciu o obowiązujący stan prawny, co w rezultacie pozwoliło na ich trafne dokonanie.

PODSTAWY FORMALNO-PRAWNE

Podstawę prawną opracowania zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Drzycim, stanowi:

- art. 18 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r. poz. 594 z późn. zm.);
- art. 9 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r. poz. 199 z późn. zm.);
- uchwała nr IX/32/2011 z dnia 6 września 2011 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Drzycim.

ZESPÓŁ AUTORSKI

Studium – opracowane przez:

Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku, Oddział w Bydgoszczy:

- generalny projektant:
 - Zofia Banach – nr uprawnień urbanistycznych 1544/2000;
- zagadnienia społeczne i demografia:
 - mgr Iwona Stańczyk,
 - mgr Adam Stańczyk;
- środowisko przyrodnicze:
 - mgr Joanna Burnicka;
- środowisko kulturowe:
 - mgr Zofia Banach;
- turystyka i wypoczynek:
 - mgr Zofia Banach;
- rolnictwo i leśnictwo:
 - inż. Maria Skinder;
- komunikacja:
 - mgr inż. Aleksander Skibiński;
- gospodarka wodno-ściekowa:
 - inż. Danuta Szolc;
- energetyka:
 - inż. Zofia Olechnowicz;
- opracowanie graficzne:
 - tech. Urszula Macherzyńska;
- opracowanie techniczne:
 - tech. Stefan Chłociński;
- skład komputerowy:
 - Danuta Kobus;
- Dyrektor Kujawsko-Pomorskiego Biura Planowania Przestrzennego i Regionalnego:
 - mgr inż. arch. Bogusław Stroszejn;
- Zastępca Dyrektora:

- mgr Julian Ziemkowski.

Zmiana studium – opracowana przez:

METROPOLIA – SATINI Sp. z o.o.
ul. Chełmińska 1, 86-300 Grudziądz
tel./ fax +48 56 681 25 14,
www.metropolia.info.pl, e-mail: metropolia@satini.com.pl

Zespół w składzie:

- główny projektant:
 - mgr Rafał Łucki;
- asystenci głównego projektanta:
 - mgr Agata Karpińska,
 - mgr inż. Paweł Góra;
- specjaliści ds. spraw ochrony środowiska:
 - mgr Hanna Ollik,
 - mgr inż. Joanna Klimek.

CEL, ZAKRES I METODYKA OPRACOWANIA

Podstawowy cel opracowania niniejszej zmiany Studium stanowi konieczność aktualizacji uwarunkowań oraz potrzeba wyznaczenia nowych kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Drzycim. Mając na uwadze fakt, iż obowiązujące „Studium” przyjęto w roku 2001, mając świadomość tego iż na przestrzeni lat zmianie uległa zarówno sytuacja społeczna jak i gospodarcza gminy, ponadto zmieniła się jej struktura przestrzenna, niezbędne jest stworzenie opracowania, które przystawałoby do panujących uwarunkowań.

Zakres przestrzenny zmiany Studium obejmuje cały obszar gminy Drzycim w jej granicach administracyjnych. Aktualizacja i określenie kierunków zagospodarowania przestrzennego polega na ustaleniu lokalnych zasad organizacji struktury przestrzennej gminy przy równoczesnym uwzględnieniu wymagań dotyczących ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego, rozmieszczeniu infrastruktury technicznej i społecznej oraz uwzględnieniu podstawowych elementów sieci osadniczej. Ustalenia zmiany Studium winny być rozumiane jako świadome działanie władz gminy, zmierzające do optymalnego wykorzystania uwarunkowań przestrzennych, w celu osiągnięcia wyznaczonych kierunków jej rozwoju. Generalną zasadą kształtowania i zagospodarowania przestrzeni gminy winny być reguły określające jej zrównoważony rozwój. Pojęcie to określa rozwój przestrzenny, gospodarczy, społeczny i kulturowy, który harmonizuje się z uwarunkowaniami przyrodniczymi, ograniczając przy tym degradację przyrody oraz nie naruszając możliwości zaspokajania potrzeb przyszłych pokoleń.

Przystępując do sporządzenia zmiany Studium dokonano inwentaryzacji charakteryzowanego obszaru, biorąc pod uwagę wszelkie zachodzące zjawiska przestrzenne. Przede wszystkim w zakresie zastanych uwarunkowań przyrodniczych, społecznych, kulturowych, poprzez dokonanie analizy sytuacji społeczno-demograficznej gminy, jej aktualnego zagospodarowania, nie pozostawiając bez rozpatrzenia także stanu infrastruktury technicznej. Także możliwość składania wniosków i uwag do Studium, wpłynęła w sposób istotny na kształt niniejszego opracowania, podkreślając przy tym jak ważną rolę odgrywa czynnik społeczny przy tworzeniu dokumentu jakim jest Studium.

W przedmiotowym Studium uwzględniono również kluczowe dokumenty programowe szczebla krajowego (Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju), szczebla wojewódzkiego (Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Plan Gospodarki Odpadami), szczebla powiatowego (Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Świeckiego), jak również szczebla gminnego (Strategia Rozwoju Gminy Drzycim, Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Drzycim), które odegrały niezmiernie ważną rolę przy jego tworzeniu.

Po dokonaniu dogłębnej analizy uwarunkowań wyznaczono kierunki rozwoju przestrzennego Gminy Drzycim.

Na zmianę studium składają się:

- tekst zmiany studium:
 - Załącznik nr 1 - uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego gminy Drzycim,
 - Załącznik nr 2 - kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Drzycim;
- Załącznik nr 3 - uzasadnienie zawierające objaśnienia przyjętych rozwiązań oraz syntezę ustaleń projektu studium;
- rysunek zmiany studium:
 - Załącznik nr 1a - uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego gminy Drzycim,
 - Załącznik nr 2a - kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Drzycim;
- rozstrzygnięcie o sposobie rozpatrzenia uwag do projektu Studium, stanowiące załącznik Nr 4 do uchwały.

Uchwaleniu nie podlegają:

- opracowanie ekofizjograficzne;
- prognoza oddziaływania na środowisko do projektu zmiany Studium;
- część formalno-prawna, dokumentująca tryb sporządzania i uchwalenia zmiany studium.

1. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA, ZAGOSPODAROWANIA I UZBROJENIA TERENU

1.1. Ogólna charakterystyka gminy

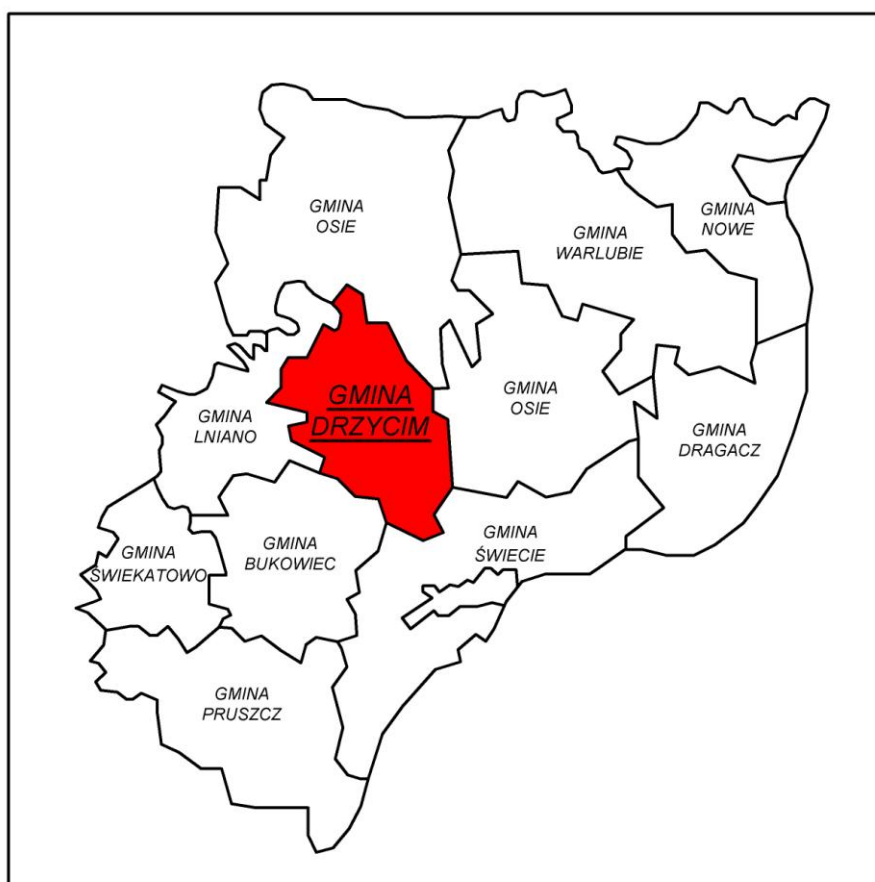
Gmina Drzycim położona jest w północnej części województwa kujawsko – pomorskiego w powiecie świeckim; granicząc na południowym zachodzie z gminą Bukowiec (województwo kujawsko – pomorskie, powiat świecki), od południowego wschodu z gminą Świecie (województwo kujawsko – pomorskie, powiat świecki), na wschodzie z gminą Jeżewo (województwo kujawsko – pomorskie, powiat świecki), na północy z gminą Osie (województwo kujawsko – pomorskie, powiat świecki) oraz na zachodzie z gminą Lniano (województwo kujawsko – pomorskie, powiat świecki).

Rysunek 1. Mapa województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Źródło: opracowanie własne.

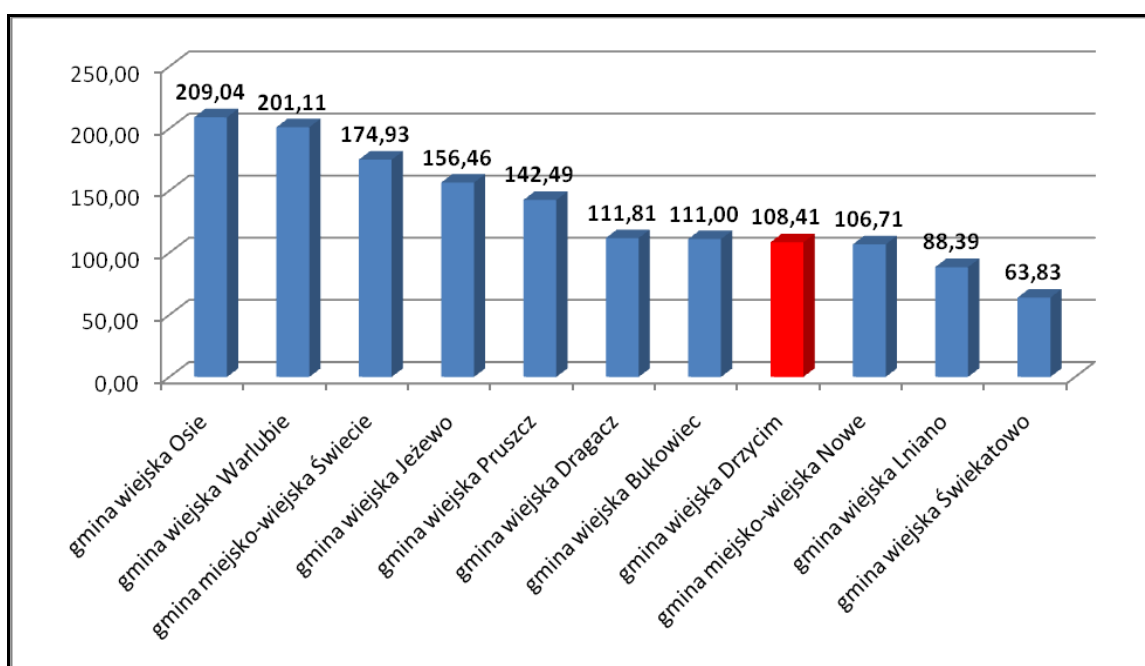
Rysunek 2. Mapa powiatu świeckiego.

Źródło: opracowanie własne.

Poniższe wykresy przedstawiają analizę porównawczą gminy Drzycim na tle gmin powiatu świeckiego. Wyznacznik pozycji gminy w powiecie, w dokonanej analizie, stanowią mierniki wielkości wyrażone przez liczbę ludności gminy oraz jej powierzchnię.

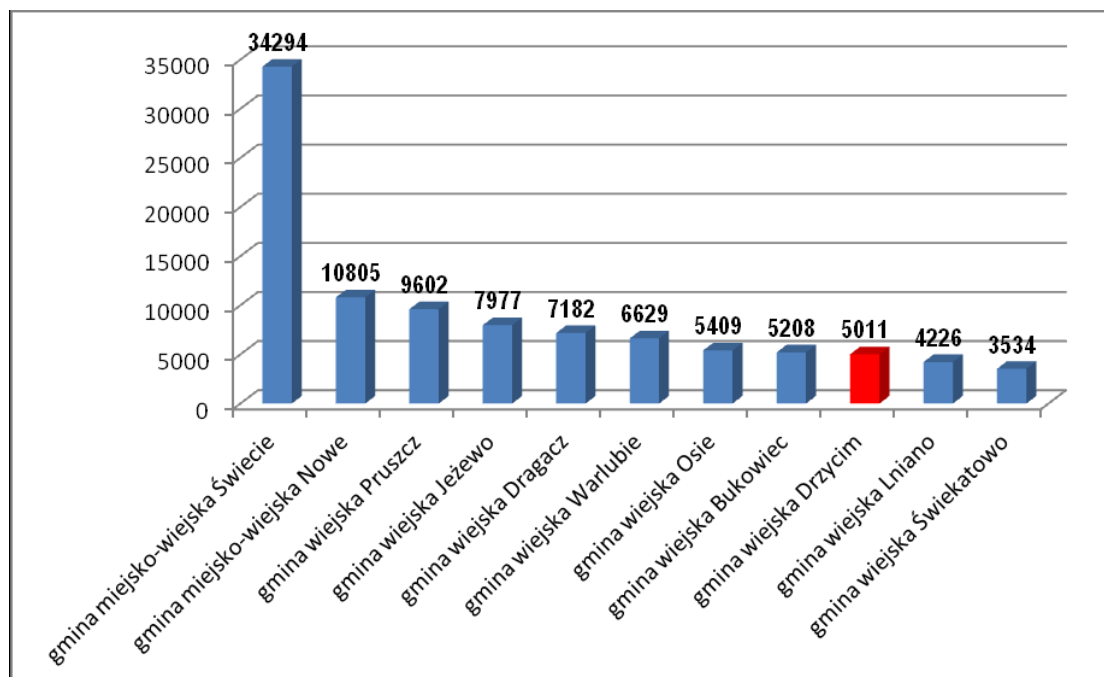
Wykres 1. Powierzchnia gmin powiatu świeckiego.

Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS. Stan na 31.XII.2011.

Gmina Drzycim zajmuje powierzchnię około 108,41 km², co lokuje ją na ósmej pozycji wśród gmin powiatu świeckiego. Największą powierzchnię w powiecie świeckim zajmuje gmina Osie tj. około 209,04 km², najmniejszą zaś gmina Świekatowo – około 63,83 km². Gmina Drzycim jest niemalże dwukrotnie mniejsza od największej z gmin powiatu świeckiego, stanowiąc około 52 % jej powierzchni.

Wykres 2. Liczba ludności w gminach powiatu świeckiego.

Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS. Stan na 31.XII.2011.

Wśród gmin powiatu świeckiego, gmina Drzycim zajmuje dziewiąte miejsce pod względem liczby ludności. W 2011 roku liczba ludności gminy Drzycim wynosiła 5 011 osób.

Najliczniejszą jednostką administracyjną powiatu świeckiego jest gmina miejsko-wiejska Świecie. Liczba ludności tej gminy wynosi 34 294 osoby, co stanowi około 34 % liczby ludności całego powiatu.

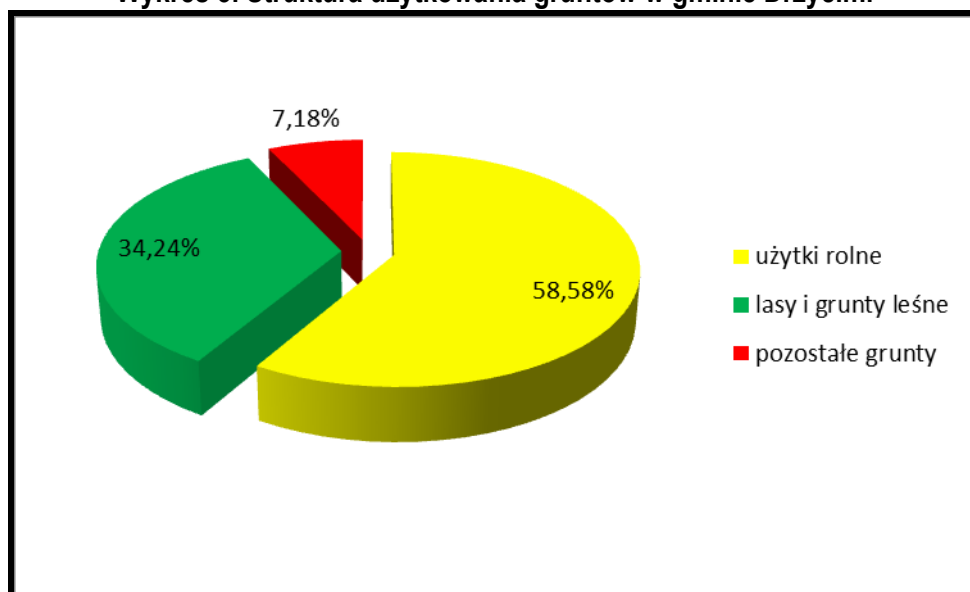
Tabela 1. Struktura użytkowania gruntów.

Rodzaj użytkowania	Powierzchnia w ha
użytki rolne	6 351
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	3 712
pozostałe grunty	778
RAZEM	10 841

Źródło: Opracowano na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Świeciu (stan na 2011 r.)

W strukturze użytkowania gruntów największą grupę stanowią użytki rolne, zajmujące powierzchnię 6 351 ha tj. 58,58% powierzchni wszystkich użytków. Pozostałe grunty (w tym: grunty zabudowane, grunty pod wodami, użytki ekologiczne, nieużytki czy tereny różne) stanowią jedynie 7,18% powierzchni wszystkich użytków.

Wykres 3. Struktura użytkowania gruntów w gminie Drzycim.

Źródło: Opracowano na podstawie danych ze Starostwa Powiatowego w Świeciu.

1.2. Struktura użytkowania i przeznaczenie terenów

Według danych Starostwa Powiatowego w Świeciu, gmina Drzycim zajmuje obszar 10 810 ha (powierzchnia ewidencyjna). Natomiast powierzchnia geodezyjna gminy wynosi 10 841 ha. Szczegółowe zestawienie dotyczące powierzchni użytkowania gruntów według powierzchni ewidencyjnej i geodezyjnej przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 2. Powierzchnia ewidencyjna i geodezyjna gruntów w gminie Drzycim.

Rodzaj użytkowania	Powierzchnia ewidencyjna w ha	Powierzchnia geodezyjna w ha
Użytki rolne, w tym:	6332	6 351
- grunty orne	5 676	5 693
- sady	44	44
- łąki i pastwiska	490	492
- grunty rolne zabudowane	100	100
- grunty pod rowami	22	22
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, w tym:	3 702	3 712
- lasy	3 655	3 665
- grunty zadrzewione i zakrzewione	47	47
Grunty zabudowane i zurbanizowane, w tym:	319	320
- tereny mieszkaniowe	63	63
- tereny przemysłowe	10	10
- inne tereny zabudowane	2	2
- tereny rekreacji i wypoczynku	7	7
- drogi	189	190
- tereny kolejowe	44	44
Grunty pod wodami, w tym:	187	187
- wody powierzchniowe płynące	172	172
- wody powierzchniowe stojące	15	15
Użytki ekologiczne	31	31
Nieużytki	186	187
Tereny różne	53	53
Razem	10 810	10 841

Źródło: Opracowano na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Świeciu.

Udział procentowy poszczególnych rodzajów gruntów według powierzchni ewidencyjnej i geodezyjnej przedstawia się następująco:

- Użytki rolne według powierzchni ewidencyjnej i geodezyjnej stanowią 58,58%;
- Grunty leśne według powierzchni ewidencyjnej stanowią 34,35, zaś według powierzchni geodezyjnej stanowią 34,24%;
- Grunty pod wodami według powierzchni ewidencyjnej stanowią 1,73%, zaś według powierzchni geodezyjnej 1,72%;
- Grunty zabudowane i zurbanizowane według powierzchni ewidencyjnej i geodezyjnej stanowią 2,95%;
- Nieużytki według powierzchni ewidencyjnej i geodezyjnej stanowią 1,72%;
- Użytki ekologiczne według powierzchni ewidencyjnej i geodezyjnej stanowią 0,29%;
- Tereny różne według powierzchni ewidencyjnej i geodezyjnej stanowią 0,49%.

1.3.Charakterystyka poszczególnych miejscowości i sołectw w gminie

W gminie znajduje się 19 miejscowości, wchodzących w skład 11 sołectw:

Biechówko

Szacunkowa ilość mieszkańców sołectwa to 478 osób. W skład sołectwa wchodzi trzy miejscowości:

- Biechówko (221 mieszkańców);
- Biechowo (110 mieszkańców);
- Lubocheń (147 mieszkańców).

Rysunek 3. Fragment sołectwa Biechówko.

Źródło: Materiały własne.

Dąbrówka

Szacunkowa ilość mieszkańców sołectwa to 132 osoby. W skład sołectwa wchodzi tylko jedna miejscowość.

Rysunek 4. Fragment sołectwa Dąbrówka.

Źródło: Materiały własne.

Dólsk

Szacunkowa ilość mieszkańców sołectwa to 255 osób. W skład sołectwa wchodzi dwie miejscowości:

- Dólsk (223 mieszkańców);
- Bedlenki (32 mieszkańców).

Rysunek 5. Fragment sołectwa Dólsk.

Źródło: Materiały własne.

Drzycim

Szacunkowa ilość mieszkańców sołectwa to 1261 osób. W skład sołectwa wchodzi miejscowość Drzycim, stanowiąca główny ośrodek administracyjny w gminie.

Rysunek 6. Fragment sołectwa Drzycim.

Źródło: Materiały własne.

Gacki

Szacunkowa ilość mieszkańców sołectwa to 276 osób. W skład sołectwa wchodzi miejscowość – Gacki.

Rysunek 7. Fragment sołectwa Gacki.

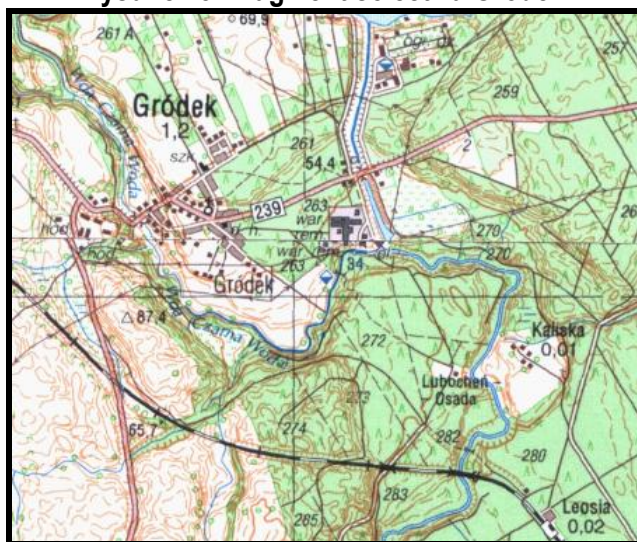
Źródło: Materiały własne.

Gródek

Szacunkowa ilość mieszkańców sołectwa to 1198 osób. W skład sołectwa wchodzi trzy miejscowości:

- Gródek (1175 mieszkańców);
- Kaliska (11 mieszkańców);
- Leosia (12 mieszkańców).

Rysunek 8. Fragment sołectwa Gródek.

Źródło: Materiały własne.

Jastrzębie

Szacunkowa ilość mieszkańców sołectwa to 482 osób. W skład sołectwa wchodzi miejscowość Jastrzębie.

Rysunek 9. Fragment sołectwa Jastrzębie.

Źródło: Materiały własne.

Krakówek

Szacunkowa ilość mieszkańców sołectwa to 116 osób. W skład sołectwa wchodzi miejscowość Krakówek.

Rysunek 10. Fragment sołectwa Krakówek.

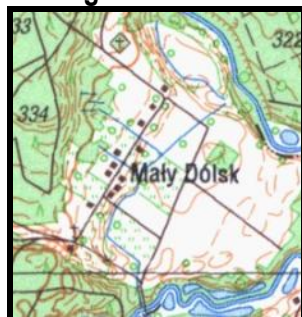

Źródło: Materiały własne.

Mały Dółsk

Szacunkowa ilość mieszkańców sołectwa to 34 osoby. W skład sołectwa wchodzi miejscowość Mały Dółsk.

Rysunek 11. Fragment sołectwa Mały Dółsk.

Źródło: Materiały własne.

Sierosław

Szacunkowa ilość mieszkańców sołectwa to 491 osób. W skład sołectwa wchodzi tylko miejscowość Sierosław.

Rysunek 12. Fragment sołectwa Sierosław.

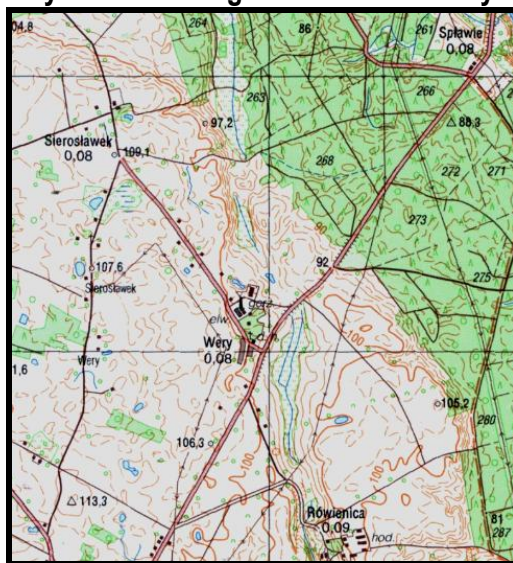
Źródło: Materiały własne.

Wery

Szacunkowa ilość mieszkańców sołectwa to 361 osób. W skład sołectwa wchodzi cztery miejscowości:

- Wery (177 mieszkańców);
- Rówienica (77 mieszkańców);
- Sierosławek (72 mieszkańców);
- Spławie (35 mieszkańców).

Rysunek 13. Fragment sołectwa Wery.

Źródło: Materiały własne.

2. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGÓW JEGO OCHRONY

2.1. Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

Na terenie gminy Drzycim obowiązują cztery miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego sporządzone na podstawie ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym z 7 lipca 1994 roku. Na podstawie ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym uchwalono dotychczas dwa miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego w miejscowości Gródek – zatwierdzony uchwałą Nr X/38/2011 Rady Gminy Drzycim z dnia 8 listopada 2011 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego w miejscowości Gródek – z przeznaczeniem głównie pod zabudowę mieszkaniową,
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego w miejscowości Krakówek w gminie Drzycim – zatwierdzony uchwałą nr XI/55/2011 Rady Gminy Drzycim z dnia 20 grudnia 2011 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego w miejscowości Krakówek w gminie Drzycim.

2.2. Decyzje o warunkach zabudowy

Na przestrzeni lat 2005 - 2010 w gminie Drzycim wydano 235 decyzji o warunkach zabudowy. Największą ilość decyzji o warunkach zabudowy wydano w 2008 roku, zaś w 2010 roku wydano najmniejszą liczbę decyzji.

Tabela 3. Decyzje o ustalenie warunków zabudowy.

L.p.	Rok	Liczba decyzji
1	2005	41
2	2006	37
3	2007	35
4	2008	49
5	2009	40
6	2010	33
ogółem		235

Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

2.3. Decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego

Tabela 4. Decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego w latach 2008 – 2011.

L.p.	Rok	Liczba wydanych decyzji
1	2005	9
2	2006	5
3	2007	3
4	2008	7
5	2009	10
6	2010	2
Ogółem		36

Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

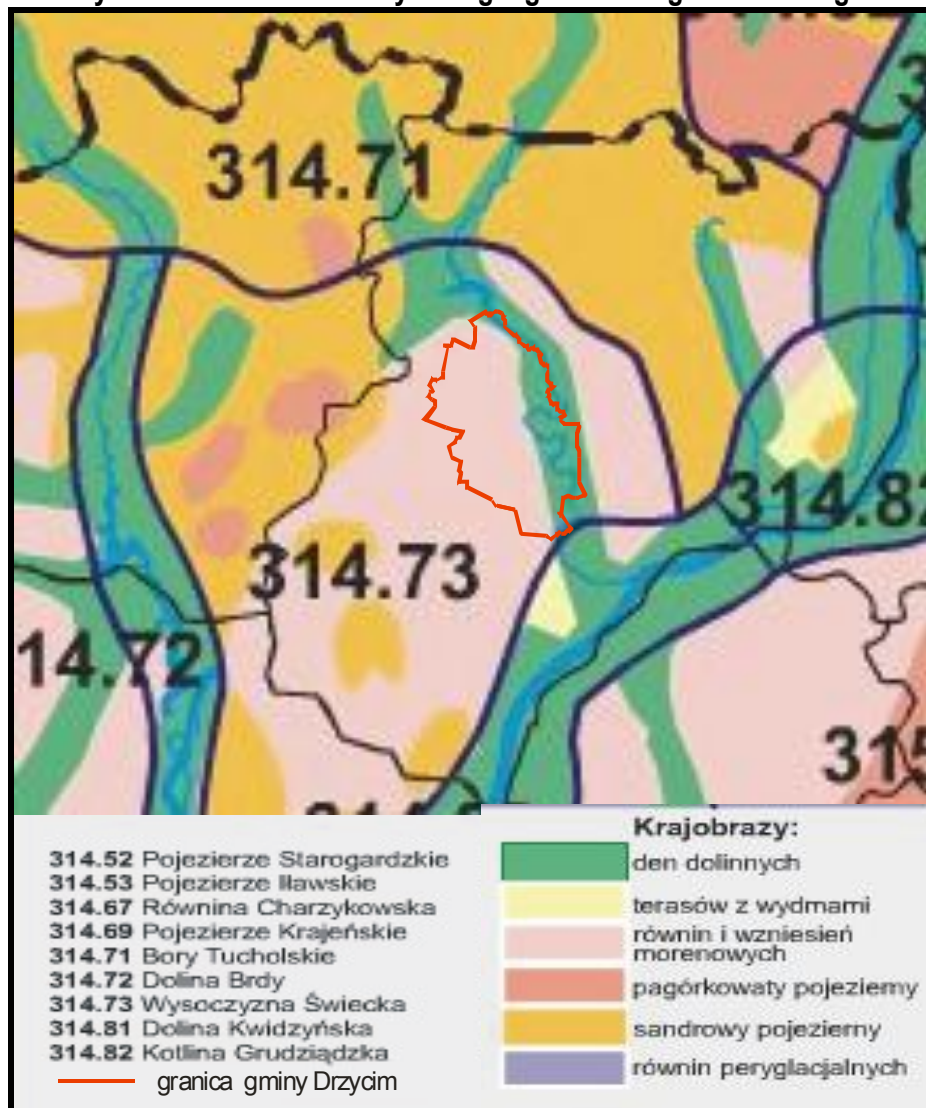
W latach 2005-2010 w gminie Drzycim, wydano 36 decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. Ilość wydawanych decyzji nie utrzymywała zrównoważonego poziomu na przestrzeni badanych lat. Największą liczbę decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego wydano w roku 2009 – 10 decyzji, najmniejszą natomiast w roku 2010 tj. 2 decyzje.

3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŚRODOWISKA, W TYM STANU ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚCI I JAKOŚCI ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGÓW OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

3.1. Położenie fizyczno – geograficzne

Gmina Drzycim leży w północnej części województwa kujawsko-pomorskiego, w centralnej części powiatu świeckiego, na północ od siedziby powiatu - Świecia. Pod względem fizycznogeograficznego podziału Polski (Kondracki, 2009) obszar gminy Drzycim leży w obrębie makroregionu Pojezierze Północnopolskie 314-316, mezoregionie Wysoczyzna Świecka 314.73.

Rysunek 14. Jednostki fizyczno-geograficzne wg Kondrackiego.

Źródło: Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy 2009.

Zgodnie z podziałem fizycznogeograficznym, gmina Drzycim położona jest na obszarze Pojezierza Południowobałtyckiego, natomiast pod względem etnograficznym znajduje się w regionie Kociewia. Powierzchnia geodezyjna gminy wynosi 108,10 km² i jest zamieszkiwana przez 5011 osób (stat.gov.pl dane na 2011). W skład gminy wchodzi 11 sołectw (Biechówko, Dąbrówka, Dólsk, Drzycim, Gacki, Gródek, Jastrzębie, Krakówek, Mały Dólsk, Sierosław i Wery), w których skupionych jest 19 miejscowości.

Przez teren gminy, poza drogami powiatowymi i gminnymi, przebiega droga wojewódzka nr 239, relacji Błądzim - Lniano - Drzycim - Świecie o łącznej długości 11,4 km, oraz linia kolejowa relacji Chojnice – Działdowo.

Użytki rolne stanowią 50% powierzchni gminy, ponad 33% zajmują lasy i prawie 17% pozostałe grunty.

Według podziału na regiony fizjogeograficzne S. Pietkiewicza (1947), gmina Drzycim leży w Pasie Wielkich Dolin (IV), Wysoczyzn Jeziornych IVB, Równinie Tucholskiej IVB8 (Kondracki, 2009). Gmina w całości położona jest w dorzeczu Wisły, w zlewni rzeki Wdy.

3.2. Rzeźba terenu

Rzeźba terenu została ukształtowana przez lądolód i holoceniską działalność eoliczno-akumulacyjną. Na północy i północnym wschodzie gminy rozciąga się równina sandrowa, większość obszaru zajmuje wysoczyzna morenowa falista, na której w niektórych miejscach potworzyły się wydmy (na południowy zachód od Sierosławia i na zachód od Drzycimia). W dolinie płynącej na wschodzie gminy Wdy potworzyły się tarasy erozyjno-akumulacyjne. Mniej więcej od okolic Rówienicy w środkowo-wschodniej części opracowania po rejon Wyrwy u południowych granic gminy rozciąga się wyraźna w krajobrazie strefa krawędziowa oddzielająca wysoczyznę morenową od doliny Wdy. Na obszarze objętym opracowaniem występują rynny subglacjalne, wykorzystywane przez pomniejsze ciekły wodne: rynna Jastrzębie Pomorskie- Drzycim- Gródek, Sierosławek- Wery- Równica- Gródek i rynna pomiędzy Sierosławiem a Zalesiem Szlacheckim. Są one wypełnione torfami i namułami.

Najwyżej położony punkt obszaru objętego opracowaniem znajduje się na wysokości 115,2 m n.p.m. w okolicach Sierosławia, a położony najniżej (37 m n.p.m.) w pobliżu Gródka. Deniwelacja terenu sięga 80 m.

3.3. Budowa geologiczna

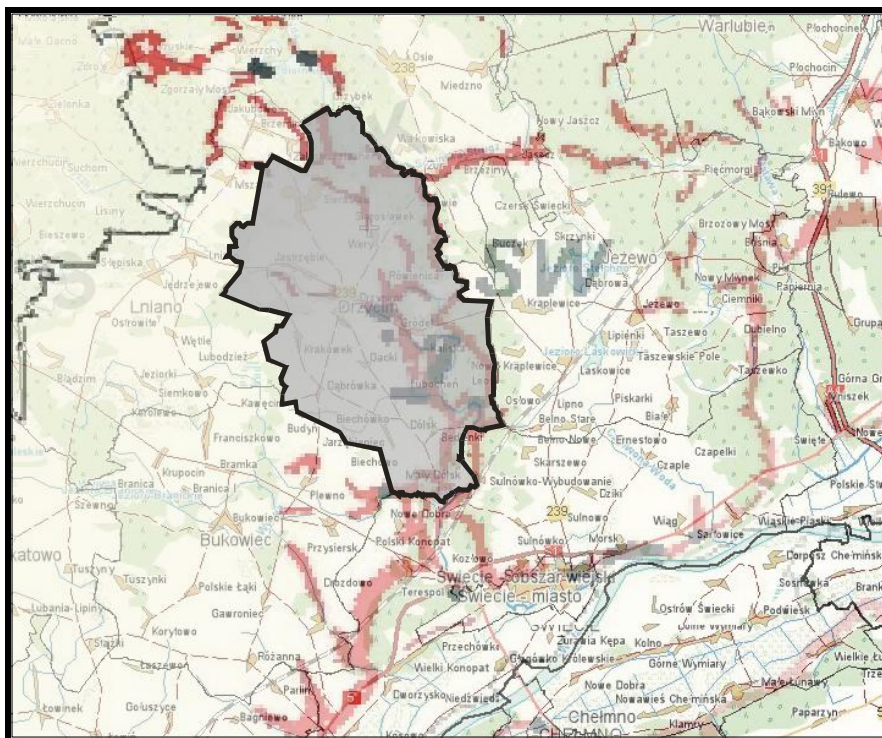
Obszar gminy położony jest na obszarze niecki pomorskiej, wchodzącej w skład większej jednostki geologicznej zwanej niecką brzezną. Starsze podłoże niecki zbudowane jest ze skał prekambryjskich, składających się z różnych odmian granitoidów oraz z osadów starszego paleozoiku, złożonych z mułowców i piaskowców ordowiku oraz dewońskich piaskowców, mułowców, wapieni i margli. Perm reprezentują utwory salinarne. Najstarsze utwory mezozoiczne są reprezentowane przez mułowce i iłowce. Z okresu jury zachowały się piaski, mułowce, iłowce, piaskowce, dolomity i wapienie piaszczyste. Kredę budują piaskowce, mułowce piaszczyste i ilaste, iłowce, margle, wapienie oraz piaski. Na terenie gminy największą miąższość mają osady kredowe, najmniejszą zaś triasowe. Gezy, margle, opoki, wapienie i wapienie piaszczyste są morskimi utworami dolnego paleocenu. Oligocen stanowią: bezwapienne osady mułowcowe, mułowcowo-piaszczyste, piaski i iłowce. Górny miocen tworzą piaski zawierające okruchy węgla brunatnego, w których obrębie spotykane są wkładki węgla brunatnych, ily i mułki. Utwory miocenu odsłaniają się w okolicach Gródka. Na utworach trzeciorzędowych występują w postaci izolowanych płatów osady zlodowaceń środkowopolskich w postaci mułków warstwowych, piasków i piasków ze żwirami oraz glin zwałowych. W interglacjale eemskim powstały utwory rzeczne: piaski i piaski ze żwirami, występujące w kopalnych dolinach. Z okresu stadiału sandomierskiego pochodzą piaski i piaski ze żwirami oraz dwa poziomy łów warstwowych rozdzielone glinami zwałowymi. Najmłodsze osady zlodowaceń północnopolskich reprezentowane są przez piaski rzeczne, piaski ze żwirami tarasów nadzalewowych, piaski, muły i ily jeziorne. Osady okresu przejściowego między plejstocenem, a holocenem budują utwory eoliczne i deluwialne: eluvia piaszczyste glin zwałowych, wydmy, piaski, gliny oraz piaski stożków napływowych. Holocen stanowią piaski rzeczne tarasów zalewowych, martwica wapienna, namuły, ily i mułki domieszkami piasków oraz gytie i torfy, występujące na tarasach zalewowych Wdy.

Na terenie gminy zlokalizowane są obszary predysponowane do występowania ruchów masowych, znajdujące się na zboczach dolin rzek Wdy i Wyrwy oraz mniejszego ciekę wodnego (z bagien na północnym zachodzie gminy do zalewu Żurskiego) i na stokach rynien Sierosławek- Wery- Równica- Gródek i Jastrzębie Pomorskie- Drzycim- Gródek. Ich rozmieszczenie na terenie gminy ilustruje rysunek 15.

Podczas przeprowadzonej inwentaryzacji gminy Drzycim, w latach 2003-2005, w miejscowości Lubocheń zlokalizowano 5 aktywnych osuwisk o numerach ewidencyjnych N-34-85-D-a/1, N-34-85-D-a/2, N-34-85-D-a/3, N-34-85-D-a/4 i N-34-85-D-a/5. Przyczyn ich powstania należy doszukiwać się w powstałych podcięciach erozyjnych, infiltracji wód opadowych oraz wypływie wód gruntowych, znajdujących się na zboczu potoku. W rejonach osuwisk zalegają gliny zwałowe, piaski i żwiry.

Osuwające się grunty (pochodzenia czwartorzędowego) spowodowały zniszczenia wielu upraw leśnych. Intensywny rozwój osuwiska nr ew. N-34-85-D-a/3 w czasie dużych i długotrwałych opadów jak i w okresach topnienia śniegu, może stwarzać zagrożenie dla gruntów rolnych.

Rysunek 15. Tereny predysponowane do występowania ruchów masowych (kolor czerwony), czarną linią zaznaczono granice gminy, wg PIG.

Źródło: Państwowy Instytut Geologiczny.

W celu zabezpieczenia zboczy przed dalszym osuwaniem się gruntu, należy:

- obsadzić pozbawione roślinności połacie drzewami i krzewami,
- wykonać odpowiednie odprowadzenie wód opadowych z pól rozpościerających się powyżej niszy osuwiska nr ew. N-34-85-D-a/3.

3.4. Hydrologia

3.4.1 Wody powierzchniowe

Według podziału na regiony fizjogeograficzne S. Pietkiewicza (1947) gmina Drzycim leży w Pasie Wielkich Dolin (IV), Wysoczyzn Jeziornych IVB, Równie Tucholskiej IVB8 (Kondracki, 2009). Gmina w całości położona jest w dorzeczu Wisły, w zlewni rzeki Wdy.

Wda wije się z północy na południe, stanowiąc w głównej mierze naturalną wschodnią granicę opracowania. Wda wciną się głęboko w podłoże tworząc liczne zakola, otoczone lasami. Ze względu na znaczny spadek rzeki wybudowano dwie elektrownie wodne w Gródku i Żurze. Zapory spowodowały spiętrzenie wody i powstanie zalewów na odcinkach powyżej. W rejonie Gródka znajduje się stare koryto rzeki, tzw. starorzecze. Zlewnia Wdy jest zlewnią chronioną.

Struga Wyrwa jest największym dopływem Wdy na terenie gminy, płynącym tylko na nieznacznym odcinku w jej skrajnie południowej części. Obszar jest odwadniany jeszcze przez kilka mniejszych cieków i rowów. Na północ od zlewni Strugi Wyrwy znajduje się zlewnia rowu melioracji szczegółowych R-S zwanego Strugą Drzycimską, biegnącego przez Jastrzębie i Drzycim i uchodzącego do Wdy powyżej Gródka.

Obszar gminy charakteryzuje się występowaniem licznych zagłębień powypiskowych, z których duża część wypełnia się wodą jedynie w wilgotnych porach roku. Brakuje większych jezior. Tylko jedno jezioro o nazwie Sierosławek posiada powierzchnię równą 10 ha. Ogólna powierzchnia jezior w gminie wynosi 112 ha, jeziorność wynosi 1 %.

Jezioro Sierosławek leży również w strefie ciszy, co oznacza, że obowiązuje zakaz używania łodzi motorowych i uprawiania sportów motorowych zgodnie z Rozporządzeniem Nr 97/2000 Województwa Kujawsko – Pomorskiego z dnia 24 maja 2000r. Wprowadzono nim zakaz zakłócania ciszy na wodach powierzchniowych zalew w Gródku oraz Wdzie (oraz innych zbiornikach w województwie). Używaniu silników spalinowych na jednostkach pływających. Zakłócaniu ciszy na brzegach jezior i obszarach przyległych o szerokości 200 m w głąb lądu poprzez ruch pojazdów o napędzie spalinowym powodującym hałas, którego głośność przewyższa 45 decybeli w porze dziennej i 40 decybeli w porze nocnej oraz używania poza pomieszczeniami zamkniętymi megafonów, nagłaśniających urządzeń muzycznych i innych źródeł hałasu przewyższających 45 decybeli w porze dziennej i 40 decybeli w porze nocnej. Ponadto na wymienionych wodach zabrania się używania łodzi motorowych i uprawiania sportów motorowych. Jak wynika z ustaleń zawartych w powyższym zarządzeniu się to z ograniczeniem organizacji na tych terenach imprez masowych.

Zagrożenia dla wód powierzchniowych

Zagrożeniem dla wód powierzchniowych jest nieuporządkowana gospodarka ściekowa. Na terenie gminy stopień zwodociągowania jest bardzo wysoki (ok. 95,5%). Jednakże z kanalizacji korzysta zaledwie 44% mieszkańców mimo iż gmina posiada 4 oczyszczalnie ścieków (dwie komunalne i dwie przyzakładowe).

Należy zaznaczyć, że w ostatnich latach stopień skanalizowania znacznie się poprawił. Dużym problemem są ścieki z produkcji zwierzęcej, które często są gromadzone w nieuszczelnionych gnojownikach stwarzając istotne zagrożenie dla wód podziemnych, dlatego też należy propagować powstawanie oczyszczalni przydomowych. Na terenie gminy prawie wszystkie odpady komunalne są składowane na wysypisku odpadów. Nowe wysypiska odpadów należy zlokalizować po dokładnej analizie terenu. Obszary takie wytypowano w załączniku do niniejszego opracowania. Należy ponadto stosować podczyszczanie wód deszczowych, a także zaostrzyć rygory dotyczące nielegalnego odprowadzania ścieków do rzek i jezior. Zagrożeniem dla wód powierzchniowych są również „dzikie” przystanie. Powoduje to iż niszczone jest nie tylko flora, ale również odpadami zanieczyszczone są wody.

Na obszarze opracowania występują niewielkie tereny zalewowe Wdy. Jak podaje Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gdańsku, przy ujściu Wyrwy prawdopodobieństwo wystąpienia wysokiego – powodziowego przepływu o wartości 45,88 m³/s wynosi 10 %, a przepływu o wartości 51,85 m³/s – 1 %.

3.4.2. Wody podziemne

Podstawowe znaczenie użytkowe ma warstwa wodonośna piętra czwartorzędowego i trzeciorzędowe piaski wodonośne w okolicach Gródka i Drzycimia. Zgodnie z podziałem regionalnym wód podziemnych (B. Paczyński) opisywany obszar w całości należy do regionu V- pomorskiego. Na obszarze gminy wyróżnić można następujące jednostki hydrogeologiczne: na północno-wschodnim krańcu w pobliżu zbiornika zaporowego na Wdzie powyżej Żura 5aQI, w części zachodniej 7abQII/Tr oraz we wschodniej i południowej 8cbTrI. Opisy jednostek sporządzono na podstawie objaśnień do mapy hydrogeologicznej Polski, Arkusz Osie (205) oraz objaśnień do mapy hydrogeologicznej Polski, Arkusz Chełmno (243).

Jednostka 5aQI leży w obszarze o bardzo niekorzystnych warunkach hydrogeologicznych. Główny poziom użytkowy jest związany z piaskami wypełniającymi dolinę Wdy. Zwierciadło wody jest swobodne, położone na głębokości od 5 do 15 m. Miąższość osadów wodonośnych waha się od 5 do 20 m, rosnąc w kierunku południowym. Wydajność potencjalna nie przekracza 10 m³/h. Poziom

wodonośny jest pozbawiony izolacji, przez co ma niską odporność na zanieczyszczenia antropogeniczne.

Główny poziom wodonośny jednostki 7abQII/Tr występuje w utworach czwartorzędowych i tworzy go górna warstwa wodonośna, której miąższość zmienia się od 5 do 15 m w zależności od położenia zwierciadła wody. Zwierciadło wody jest swobodne, miejscami lekko napięte, znajduje się na głębokości 15-25 m w obrębie wysoczyzny i płycej w dolinach rzecznych. Wydajność potencjalna wynosi od poniżej 10 m³/h do około 30 m³/h. Główny poziom wodonośny nie posiada izolacji przed zanieczyszczeniami pochodzącymi z powierzchni gruntu. Poziom eksploatowany jest oprócz studni indywidualnych użytkowników, przez ujęcie komunalne i przemysłowe w Jastrzębiu.

W jednostce 8cbTrI główny poziom wodonośny jest związany z piaskami trzeciorzędowymi zalegającymi na głębokości od około 30 m w dolinie Wdy do ponad 100 m w okolicy Wer. Miąższość piasków wynosi od 5 do 20 m. Wydajność potencjalna wzrasta z północy na południe od około 5 m³/h do ponad 30 m³/h. Poziom jest dobrze izolowany z wyjątkiem terenów leżących w rejonie doliny Wdy. Poziom jest eksploatowany w ilości około 40 m³/h przez studnie ujęć komunalnych w Drzycimiu i w Gródku, studnie Spółdzielni Mieszkaniowej, Fery Hodowlanej i Przedsiębiorstwa „Prosiaczek” w Krapiewiczach-Pólku.

Zgodnie z Raportem WIOŚ na 2009 r., spośród kontrolowanych w województwie w 2009 roku wód podziemnych, normy ustalone dla wód pitnych spełniały wody w miejscowości Sierosław, pow. świecki, na obszarze 38 JCWPd. Punkt kontrolny znajdował się na terenie nieużytków naturalnych. Wody podziemne na tym obszarze cechował swobodny charakter. Jest to jedyny punkt w którym badano jakość wód w 2009 r. w powiecie świeckim.

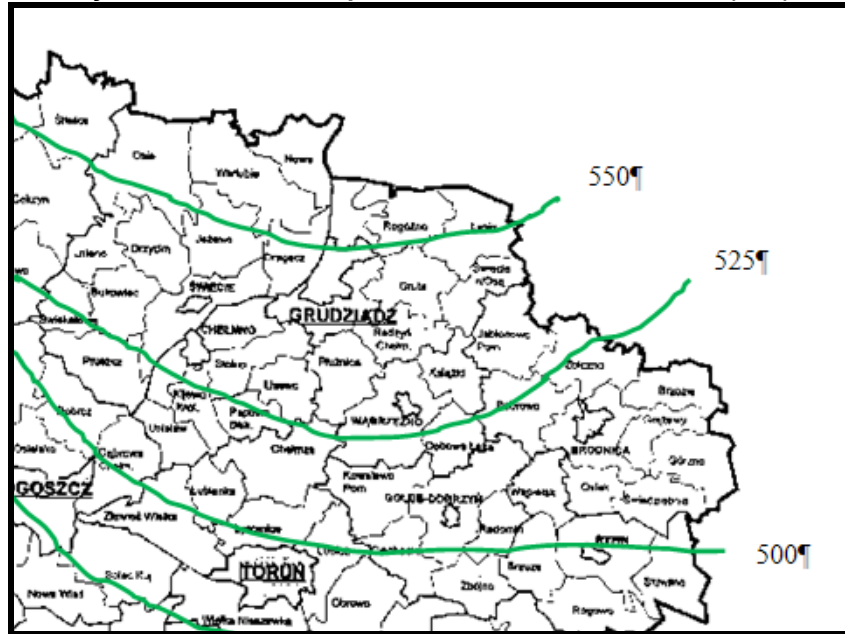
3.5. Złóża i tereny górnicze

Na terenie gminy Drzycim brak jest złóż oraz terenów górniczych. Na terenie gminy występują trzy obszary prognostyczne występowania złóż torfu, wszystkie w okolicach miejscowości Sierosław.

3.6. Klimat

Charakterystycznymi cechami klimatu obszaru opracowania są jego przejściowość i zmienność, wyrażające się zmiennymi warunkami temperatury, ciśnienia, opadów, wiatru oraz zachmurzenia. Gmina położona jest w pomorsko-warmińskim regionie klimatycznym. Cechą charakterystyczną dla tego regionu jest niska ilość opadów, do ok. 550 mm na wysoczyźnie i 500 mm w dolinie Wisły. Na terenie gminy ilość opadów maleje ku południu, co obrazuje rysunek poniżej.

Rysunek 16. Izolinie opadów – suma średnia roczna (mm)

Średnia roczna temperatura powietrza zmienia się od 7,0-7,5°C w północnej i północno-wschodniej części województwa do 8,0-8,3°C w południowej i południowo-wschodniej części. Pokrywa śnieżna zalega średnio 40-60 dni. Pod względem agroklimatycznym, teren ten posiada agroklimat umiarkowanie wilgotny, umiarkowanie ciepły i umiarkowanie słoneczny.

W okresie wegetacyjnym, na podstawie pomiarów opadów w latach 1861-2006 w Bydgoszczy, w latach średnich ($p = 50\%$) suma opadów wynosiła 305 mm. W latach suchych uzyskano odpowiednio: dla $p = 20\%$ - 249 mm, $p = 10\%$ - 220 mm, $p = 5\%$ - 198 mm oraz $p = 1\%$ - 161 mm. Np. okres wegetacyjny tak suchy jak w 1989 r. (105 mm) pojawia się z częstotliwością mniejszą niż 1 raz na 100 lat.

Podstawowe wskaźniki klimatyczne w rejonie gminy Drzycim przedstawiają się jak niżej:

a) temperatura:

- średnia roczna + 8,00 °C;
- średnia lipca + 18,00 °C;
- średnia stycznia – 2,50 °C;
- średnia okresu wegetacyjnego + 14,60 °C.

b) opady:

- średnioroczne 530 mm;
- średnie okresu wegetacyjnego 198 mm;

c) długość okresu wegetacyjnego: około 180 dni.

d) liczba dni z przymrozkami: ponad 100 dni rocznie.

Przeważają wiatry z kierunków zachodnich i południowych.

3.7. Gleby

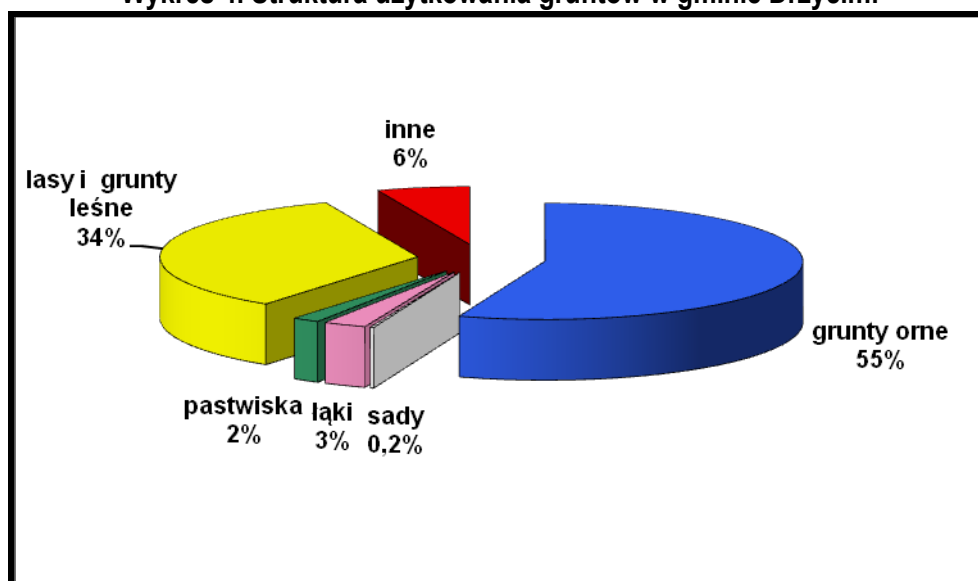
Ogólny wskaźnik jakości produkcyjnej gminy Drzycim wynosi 61,6, co jest wynikiem o ok. 10 pkt niższym, niż dla całego województwa Kujawsko-Pomorskiego i o 5 pkt niż dla kraju.

Tabela 5. Wskaźnik bonitacji w gminie Drzycim.

Jednostka	Wskaźnik bonitacji				Ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej
	Jakości i przydatności rolniczej gleb	Agroklimatu	Rzeźby terenu	Warunków wodnych	
Drzycim	47,0	8,8	3,3	2,5	61,6
Woj. Kujawsko-pomorskie	54,4	9,2	4,0	3,4	71,0
Polska	49,5	9,9	3,9	3,3	66,6

Źródło: Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach.

Wykres 4. Struktura użytkowania gruntów w gminie Drzycim.

Źródło: Program Ochrony Środowiska Gminy Drzycim.

Na terenie gminy przeważają gleby o średniej przydatności rolniczej, należące głównie do kompleksu 6-tego żytniego słabego oraz 5-tego żytniego dobrego.

Gleby należące do kompleksu 2-psennego dobrego zlokalizowane są jedynie w czterech niewielkich płatach w okolicach Wybudowań Werskich, na północny wschód od Jastrzębia, koło Biechówka i wokół miejscowości Lubocheń. Są to gleby mniej urodzajne aniżeli kompleks psenny

bardzo dobry, występują głównie na terenach, gdzie poziom wód ulega wahaniom, gleby są okresowo mniej przewietrzone oraz występują nieznaczne niedobory wilgoci. W klasyfikacji bonitacyjnej są to gleby należące do klasy IIIa i IIIb. Tworzą je gleby brunatne wylugowane i kwaśne, wytworzone z glin lekkich, glin lekkich spiaszczonych oraz piasków gliniastych mocnych zalegających na glinach.

Kompleks 3-pszenno-wadliwy są to gleby klas IIIb i IVa i IVb, okresowo za suche, w kompleksie tym w suchych latach przedwcześnie „dojrzewają” zboża. Zlokalizowane są wzdłuż północnego brzegu cieku wodnego wypływającego spod Lniana, mniej więcej w połowie drogi z Jastrzębia do Drzycimia oraz od połowy drogi z Drzycimia do Gródka do miejscowości Lubocheń. Kompleks ten obejmuje gleby brunatne właściwe, powstałe z glin.

Kompleks 4-żytni bardzo dobry tworzą gleby strukturalne z dobrze wykształconym poziomem próchnicznym oraz właściwymi stosunkami wodnymi. Zlokalizowane są w południowej części gminy i przy granicy Borów Tucholskich. Występują tu głównie gleby płowe oraz gleby bielcowe i pseudobielcowe, wytworzone z piasków gliniastych mocnych, piasków gliniastych mocnych i lekkich spiaszczonych na podłożu zbudowanym z glin.

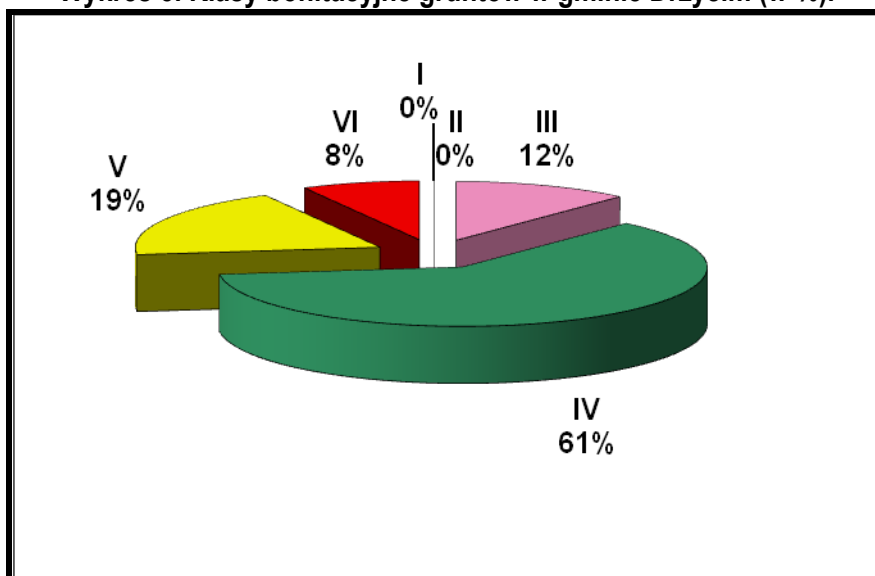
Kompleks 5-żytni dobry obejmuje gleby łżejsze oraz mniej urodzajne. Występują tu gleby wytworzone z piasków gliniastych mocnych pylastych zalegające na glinie. W klasyfikacji bonitacyjnej zaliczane są do kompleksu IVa i IVb, jest to drugi po 6-żytnim słabym kompleks w gminie. Zajmuje większą część terenów gminy: okolice wsi Sierosław, Jastrzębie, Drzycim, Krakówek, Dąbrówka, Gacki i Dólsk. Tworzą go głównie wylugowane i kwaśne gleby brunatne oraz bielcowe i pseudobielcowe, wytworzone z piasków gliniastych lekkich i piasków gliniastych lekkich spiaszczonych przechodzących na głębokości 50-100 cm w glinę.

Kompleks 6-żytni słaby zajmuje obszary położone pomiędzy lasami i przy ich granicach oraz w okolicy Sierosławia. Występują tam gleby piaszkowe różnych typów genetycznych, wytworzone z piasków słabo gliniastych przechodzących za zwyczaj na głębokości 50-100 cm w glinę. Gleby te występują na terenie gminy znajdującym się w granicach parku krajobrazowego (Brzemienne).

Gleby kompleksu 7-żytniego słabego (żytnio-lubinowego) zlokalizowane są głównie w obrębie niezalesionych fragmentów w granicach kompleksu Borów Tucholskich i w pobliżu miejscowości Wery i Sierosławek. Kompleks ten tworzą gleby piaszkowe różnych typów genetycznych, wytworzone z piasków luźnych.

Najsłabszym kompleksem występującym na terenie gminy jest kompleks 9-zbożowo-pastewny słaby, tworzony przez czarne ziemie wytworzone z piasków słabo gliniastych. Kompleks ten zlokalizowany jest tylko w jednym miejscu koło miejscowości Krakówek.

Wykres 5. Klasy bonitacyjne gruntów w gminie Drzycim (w %).

Źródło: Program Ochrony Środowiska gminy Drzycim.

Na terenie gminy scharakteryzowano 2 kompleksy trwałych użytków zielonych. Użytki zielone średnie (gleby mułowo-torfowe, torfowo-mułowe, murszowo-mineralne i murszowa te, czarne ziemie) występują wzdłuż brzegu Drzycimskiej Strugi mniej więcej do połowy jego biegu z Jastrzębia do Drzycimia, w rynnie Sierosławek- Rówienica- Gródek, i przy granicach kompleksów leśnych na wschodzie gminy. Kolejnym kompleksem trwałych użytków zielonych zlokalizowanych na terenie gminy są użytki zielone słabe i bardzo słabe, tworzone przez gleby mułowo-torfowe, torfowo-mułowe, torfowe i torfowo-murszowe oraz czarne ziemie. Gleby te występują wzdłuż brzegu Drzycimskiej Strugi mniej więcej od połowy jego biegu z Jastrzębia do Drzycimia, na wschód od Gródka, na północny-wschód od Krakówka, na wschód od wsi Wery, koło Biechowa i w zakolu Wdy na zachód od Lubochenia.

Na terenie gminy występują gleby organiczne - bagienne: mułowo-mineralne, mineralno-mułowe, torfowe i murszowo-mineralne. Są one rozmieszczone głównie w rynnach polodowcowych oraz na wschód od wsi Wery oraz koło Biechowa. Tereny o słabych glebach położone w części Borów Tucholskich są przeznaczone do zalesienia, co pozwoli ograniczyć ich dalszą erozję wietrzną i wodną. W celu ochrony gleb w lasach, powinno się unikać prowadzenia wycinek dużych połaci lasu, a po przeprowadzeniu wyrębu jak najszybciej ponownie obsadzać teren. Rozmieszczenie typów gleb przedstawia mapa glebowo-rolnicza opracowania przez Instytut Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach.

Zagrożeniem dla gruntów rolnych na terenie gminy jest silna antropopresja. Do czynników, które wpływają na pogorszenie się składu jakości gleb należą: zabudowa mieszkaniowa wkraczająca

na tereny rolnicze, przyczyniająca się do bezpowrotnej utraty warstwy gleby. Do pogorszenia się jakości gruntów może doprowadzić także niewłaściwa gospodarka rolno- zbyt intensywne użytkowanie gleb oraz niedostosowanie upraw do ich charakteru.

3.8. Fauna i flora

Wg Regionalizacji geobotanicznej Polski teren opracowania położony jest w Dziale E- Dział Mazowiecko-Poleski, Poddziale Mazowieckim, Krainie Chełmińsko- Dobrzyńskiej, Okręgu Wysoczyna Świecka, Podokręgu świeckim. Znaczna ilość obszarów i obiektów chronionych na opisywanym obszarze sprawia, że jest on różnorodny pod względem typów występujących na nim siedlisk i występujących gatunków roślin i zwierząt.

Typy lasów występujących w gminie zostały opisane w rozdziale dotyczącym leśnictwa. Lasy zamieszkują duże ssaki kopytne: sarny, jelenie, daniela, dziki oraz drapieżne: lisy i jenoty. Z mniejszych przedstawicieli tej gromady na terenach leśnych można spotkać zające, gryzonie: wiewiórki i mysz leśną i owadożerne: nornice. Oprócz ptaków opisanych w części dotyczącej Wdeckiego Parku Krajobrazowego, na całym obszarze gminy występują wróblowate, kawki, sroki i wrony, różne gatunki gołębi, a także kosy i sikory. W gminie znajdują się 24 gniazda bocianów, w tym aż 7 w miejscowości Sierosław. Tereny leśne zamieszkują dzięcioły, kowaliki, sójki i kukułki. Na obszarach rolniczych można zaobserwować jaskółki i jeżyki, a w pobliżu zbiorników wodnych kaczki. Podczas wizji terenowej na polu z oziminą zaobserwowano gęś gęgawę, a na Wdzie łąbędzie nieme. Na Wdzie i zbiornikach wodnych oprócz łąbędzy występują kaczki, perkozy i łyski.

Fotografia 1. Śródpolna kępa drzew

Źródło: Materiały własne.

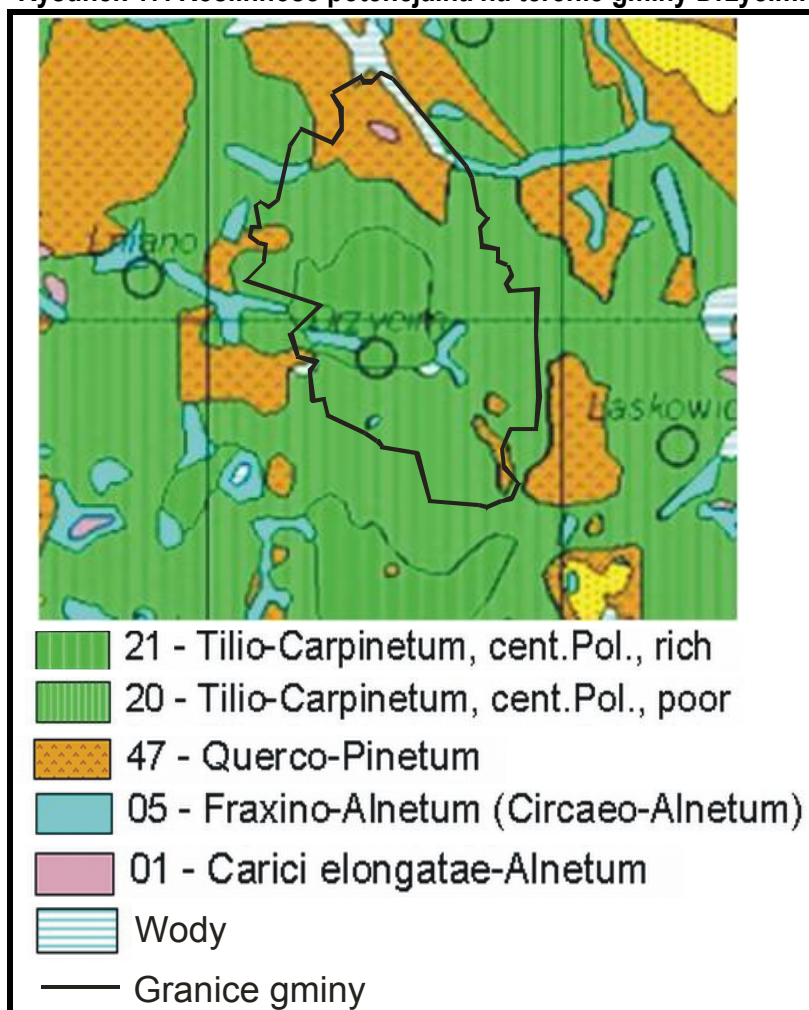
Fotografia 2. Gęś białoczelna na polu oziminy.

Źródło: Materiały własne.

W gminie Drzycim spotyka się większość gatunków rodzimych płazów i gadów: ropuchę szarą i zieloną, żaby brunatne i zielone, traszki grzebieniastą i zwyczajną, jaszczurki: zwinkę i żyworódkę, padalce, żmiję zygzakowatą oraz zaskrońce.

Rysunek 17. Roślinność potencjalna na terenie gminy Drzycim.

Źródło: Matuszkiewicz, 2008.

W większej części gminy Drzycim panują warunki środowiska, w których naturalnie występowałby łąk subkontynentalny. Gdyby nie przekształcenia roślinności wprowadzone przez człowieka, północną część gminy porastałby bór sosnowy, w niektórych miejscach znajdowałyby się płaty łąk jesionowo-olszowych i płat olsu niedaleko Jeziora Sierosławek.

Wokół zabudowań gospodarskich, prywatnych posesji, instytucji, a także wzdłuż ulic rosną: świerk pospolity i srebrny, żywotniki, cyprysiki, wierzby, topole, bez lilak, kasztanowce zwyczajne, brzozy, klony zwyczajne i jawory, jesiony pospolite, jarzębiny zwyczajne, sumak oraz drzewa owocowe. Spotyka się także złożone z gatunków liściastych zadrzewienia śródpolne, będące siedliskiem dla niewielkich gatunków zwierząt leśnych i ułatwiające migrację większym gatunkom.

Nieużytki, opłotki, pasy i rowy przydrożne porasta roślinność ruderalna, np. perz, mniszek lekarski, komosy, babki, bylice, krwawniki, łopian, pokrzywy, tasznik, wrotycz pospolity, gwiazdnica pospolita, żóltlica drobnokwiatowa, farbownik, czy starzec wiosenny.

Fotografia 3. Roślinność ruderalna - na pierwszym planie uschnięta bylica

Źródło: Materiały własne

W przydomowych ogródkach posadzono rodzime i obce gatunki roślin ozdobnych.

Cennymi przyrodniczo obszarami są zachowane parki przydworskie i parki wiejskie, a także tereny cmentarzy, gdzie zachowało się dużo starych drzew. Ponad to, stanowią one kolejne schronienie wśród zagospodarowanego rolniczo terenu dla ptaków i gryzoni.

W zbiornikach i ciekach wodnych występuje typowa roślinność: trzciny, pałka wodna, moczarka kanadyjska, grążel żółty, rzęsa wodna, żabiściek i rogatek.

3.9. Rolnicza i leśna przestrzeń produkcyjna

3.9.1. Rolnictwo

Dominującą funkcją gospodarczą Gminy Drzycim jest rolnictwo. Korzystne uwarunkowania agroklimatyczne, sprzyjające warunki wodne, odpowiednia rzeźba terenu oraz tradycyjne rolnictwo, powodują brak istotnych alternatyw do rozwoju innych funkcji.

Na terenie gminy Drzycim przeważają gleby o średniej przydatności rolniczej, należące głównie do kompleksu 6-tego żyniego słabego oraz 5-tego żyniego dobrego. Gleby gruntów ornych zostały wytworzone z piasków gliniastych i słabogliniastych oraz glin o różnym stopniu spiaszczenia. Na terenie gminy scharakteryzowano 2 kompleksy trwałych użytków zielonych. Użytki zielone średnie oraz użytki zielone słabe i bardzo słabe (gleby mułowo-torfowe, torfowo-mułowe, murszowo-mineralne i murszowate, czarne ziemie) występują wzdłuż brzegu Drzycimskiej Strugi mniej więcej do połowy jego biegu z Jastrzębia do Drzycimia, w rynnie Sierosławek – Rówienica - Gródek i przy granicach kompleksów leśnych na wschodzie gminy. Gleby organiczne - bagienne: mułowo-mineralne, mineralno-mułowe, torfowe i murszowo-mineralne są rozmieszczone głównie w rynnach polodowcowych oraz na wschód od wsi Wery oraz koło miejscowości Biechowo.

Zagrożeniem dla gruntów rolnych na terenie gminy jest silna antropopresja. Do czynników, które wpływają na pogorszenie się składu jakości gleb należy w dużym stopniu zabudowa mieszkaniowa wkraczająca na tereny rolnicze, przyczyniająca się do bezpowrotnej utraty warstwy gleby.

W ocenie jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej szczególne znaczenie mają wskaźniki bonitacji:

- gleb w skali punktowej 1 : 100, wynoszący 47,0;
- agroklimatu 1 :10, wynoszący 8,8;
- warunków wodnych w skali 1:5, wynoszący 2,5;
- rzeźby terenu w skali 1 : 5, wynoszący 3,3;
- łączny wskaźnik dla tych cech tj. wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej, wynoszący 61,6.

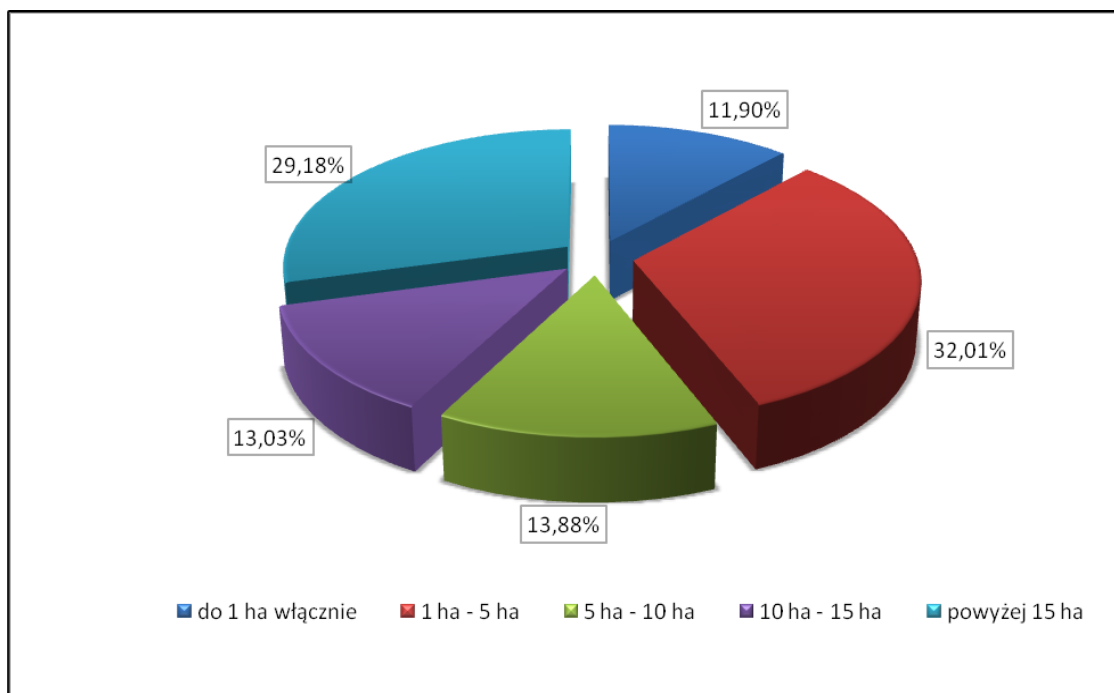
Tabela 6. Gospodarstwa rolne według grup obszarowych użytków rolnych

Wielkość gospodarstw	Liczba gospodarstw
do 1 ha włącznie	42
1 ha – 5 ha	113
5 ha – 10 ha	49
10 ha – 15 ha	46
powyżej 15 ha	103

Źródło: Powszechny Spis Rolny z 2010 r.

Na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 roku, w gminie Drzycim były ogółem 353 gospodarstwa rolne. Najwięcej było gospodarstw rolnych o powierzchni od 1 ha do 5 ha – 32,01% wszystkich gospodarstw. Spory odsetek stanowiły gospodarstwa o areale powyżej 15 ha – 29,18% gospodarstw w gminie. 42 gospodarstwa mają powierzchnię do 1 ha włącznie i stanowiły najmniejszy odsetek w strukturze wielkościowej gospodarstw rolnych gminy. Udział procentowy poszczególnych gospodarstw według klas wielkościowych przedstawiono na poniższym wykresie.

Wykres 6. Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych użytków rolnych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 r.

Tabela 7. Powierzchnia gospodarstw według klas wielkościowych.

Wielkość gospodarstw	Powierzchnia gospodarstw w ha
do 1 ha włącznie	44,00
1 ha – 5 ha	323,93
5 ha – 10 ha	423,45
10 ha – 15 ha	620,61
powyżej 15 ha	3888,61

Źródło: Powszechny Spis Rolny z 2010 r.

Największą powierzchnię wśród analizowanych gospodarstw zajmują te, które liczą powyżej 15 ha. W dużym stopniu znajduje to odzwierciedlenie w ilości gospodarstw tej grupy. Najmniejszą powierzchnię zajmują gospodarstwa do 1 ha włącznie. Jednakże trzeba zaznaczyć, że sytuacja ta jest odwrotnie proporcjonalna do ilości gospodarstw w tej grupie.

Największą powierzchnię zajmują gospodarstwa liczące powyżej 15 ha. Znajduje to odzwierciedlenie w ilości gospodarstw tej grupy. Najmniejszą powierzchnię zajmują gospodarstwa do 1 ha włącznie.

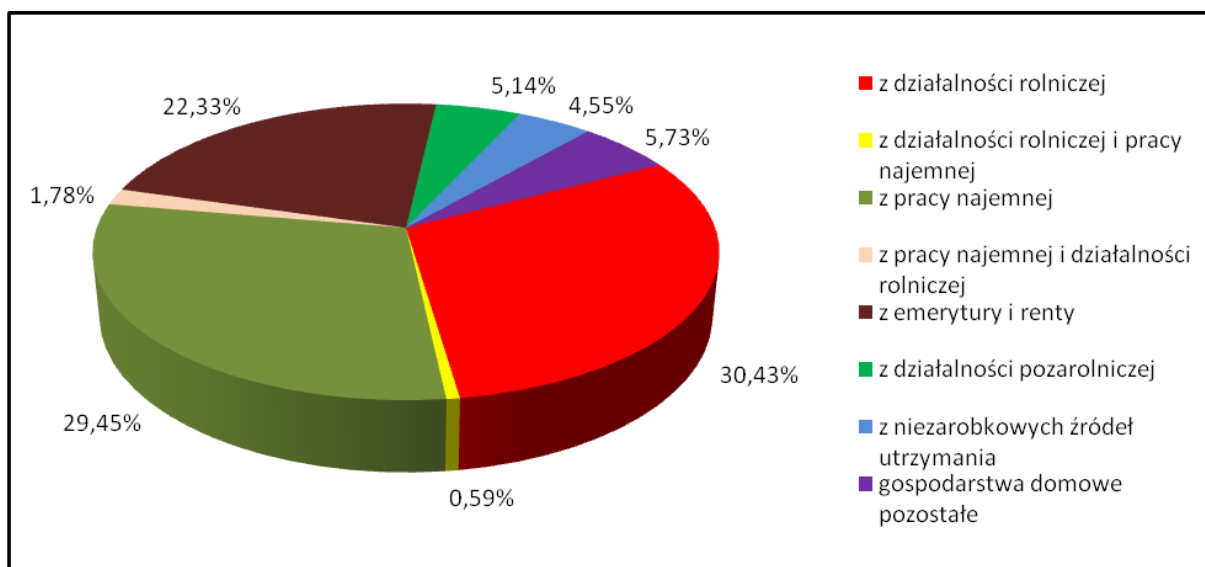
Tabela 8. Gospodarstwa domowe wg struktury dochodów.

Rodzaj dochodów	Liczba gospodarstw
z działalności rolniczej	154
z działalności rolniczej i pracy najemnej	3
z pracy najemnej	149
z pracy najemnej i działalności rolniczej	9
z emerytury i renty	113
z działalności pozarolniczej	26
z niezarobkowych źródeł utrzymania	23
gospodarstwa domowe pozostałe	29

Źródło: Powszechny Spis Rolny z 2002 r.

W wyniku analizy struktury dochodów gospodarstw rolnych stwierdzono, że najwięcej gospodarstw utrzymywało się z działalności rolniczej – 30,43%. Kolejne miejsca zajmują gospodarstwa utrzymujące się z pracy najemnej – 29,45% i gospodarstwa, dla których główne źródło utrzymania stanowi emerytura i renta – 22,33%. Najmniejszy odsetek stanowią gospodarstwa utrzymujące się z działalności rolniczej i pracy najemnej – 0,59%.

Wykres 7. Gospodarstwa domowe według struktury dochodów.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego z 2002 r.

Tabela 9. Kierunki produkcji roślinnej w gminie Drzycim.

Kierunki produkcji roślinnej	Powierzchnia zasiewów w ha
zboża razem	3794,95
zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	3564,64
ziemniaki	67,07
uprawy przemysłowe	104,22
rzepak i rzepik razem	103,22
warzywa gruntowe	1,07

Źródło: Powszechny Spis Rolny z 2010 r.

Najpopularniejszą uprawą w gminie Drzycim są zboża, stanowiące 49,70% powierzchni wszystkich zasiewów. Najmniejszą powierzchnię zajmują warzywa gruntowe tj. 0,01% powierzchni wszystkich zasiewów.

Tabela 10. Kierunki produkcji zwierzęcej w gminie.

Kierunki produkcji zwierzęcej	Liczba gospodarstw	Liczba sztuk
Bydło razem	104	1 654
Bydło krowy	86	631
Trzoda chlewna razem	141	14 157
Trzoda chlewna lochy	129	1447
Konie	21	104
Drób ogółem razem	152	75 258
Drób ogółem drób kurzy	148	73 961

Źródło: Powszechny Spis Rolny z 2010 r.

Spośród wszystkich gospodarstw rolnych w gminie, najczęściej trudniło się hodowlą drobiu – 19,46%. Wynik ten znalazł również odzwierciedlenie w liczbie sztuk. Najwięcej sztuk liczył drób. Najmniej gospodarstw zajmowało się hodowlą koni – jedynie 21, co stanowiło 2,69% wszystkich gospodarstw w gminie.

Gospodarstwa na terenie gminy są w dosyć dobrym stopniu wyposażone w budynki, maszyny i urządzenia służące prowadzeniu działalności rolniczej. Szczegółowe informacje zawierają zestawienia poniżej.

Tabela 11. Wyposażenie gospodarstw w gminie Drzycim.

Rodzaj maszyn, urządzeń	Liczba wyposażenia (maszyn, urządzeń - sztuki)
ciągniki	372
kombajny zbożowe	58
kombajny ziemniaczane	45
samochody ciężarowe	22

Źródło: Powszechny Spis Rolny z 2002 r.

Według danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2002 roku w gminie Drzycim, w wyposażeniu gospodarstw w maszyny rolnicze przeważają ciągniki w ilości – 372 sztuk, co stanowi 74,85% wszystkich maszyn rolniczych w gminie. Najmniejszą liczbę maszyn stanowią samochody ciężarowe – jest ich jedynie 22.

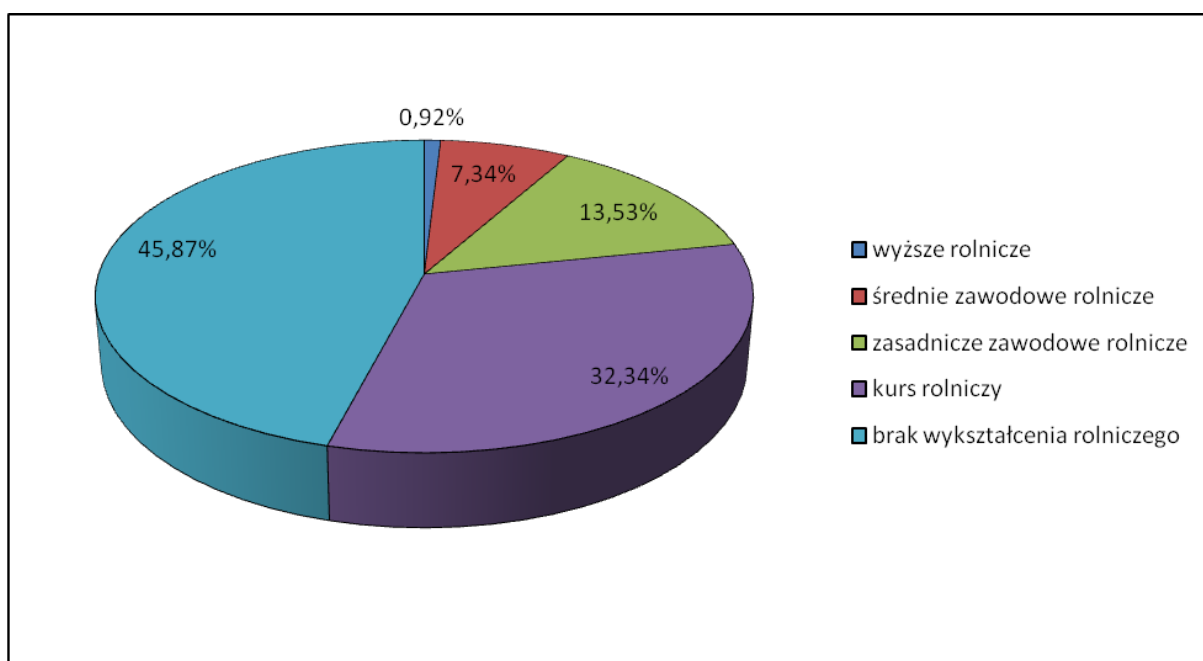
Tabela 12. Powierzchnia budynków i budowli w gospodarstwach rolnych.

Rodzaj budynków i budowli	Powierzchnia budynków i budowli w m ²
obory	16 794
chlewnie	27 107
kurniki	12 948
stodoły	36 946
wiaty	5 083
garaże	18 986
budynki wielofunkcyjne	11423
inne pomieszczenia	975

Źródło: Powszechny Spis Rolny z 2002 r.

Biorąc pod uwagę powierzchnię poszczególnych rodzajów budynków i budowli, największą zajmowały stodoły. Stanowiły 28,36% powierzchni wszystkich pomieszczeń rolniczych w gminie. Najmniejszy odsetek stanowiły budynki sklasyfikowane jako inne pomieszczenia – 0,75% ogółu.

Wykres 8. Gospodarstwa według wykształcenia osoby kierującej.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2002 r.

Wśród kierujących gospodarstwami rolnymi w gminie Drzycim, dominują osoby bez wykształcenia rolniczego – 45,87%. Następną grupę stanowią osoby, które ukończyły jedynie kurs rolniczy – 32,34%. Najmniej liczną grupę stanowią osoby posiadające wyższe wykształcenie rolnicze.

3.9.2 Leśnictwo

Wskaźnik lesistości dla gminy Drzycim wynosi 34,15% (stan na 1 stycznia 2011) i jest wyższy od wojewódzkiego (22,4 %) oraz zbliżony do powiatowego (35,5%). Ogólna powierzchnia gruntów leśnych w gminie wynosi 3702 ha.

Gmina Drzycim leży na terenie trzech nadleśnictw: Zamrzenica, Trzebciny i Dąbrowa. Na obszarze objętym opracowaniem mają swój zasięg obręby: Laskowice (Nadleśnictwo Dąbrowa), Szarlata (Nadleśnictwo Trzebciny) oraz Wierzchlas (Nadleśnictwo Zamrzenica). Większość lasów rozmieszczona jest wzdłuż zewnętrznych granic gminy.

Nadleśnictwo Zamrzenica

Obecna szata roślinna na obszarze Nadleśnictwa Zamrzenica, jak podaje „Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Zamrzenica”, powstała w wyniku zmian i przeobrażeń powstających na przestrzeni wieków. Znaczącą rolę, przy jej kształtowaniu odegrały zmiany klimatyczne oraz utwory geologiczne, zaś obecnie znaczący wpływ mają również czynniki antropogeniczne. Największą powierzchnię lasów należących do nadleśnictwa zajmują lasy jednogatunkowe, zwłaszcza monokultury sosny. Znajdują się one głównie w obrębie okręgów Wierzchlas i Zamrzenica. Siedliskami zdecydowanie dominującymi na terenie całego nadleśnictwa są: bór świeży (Bśw1) oraz uboższa odmiana boru mieszanego świeżego (BMśw1z,d). Najczęściej występują na nich zespoły *Leucobryo-Pinetum* i *Peucedano-Pinetum*. Granica pomiędzy tymi zespołami jest płynna i bardzo trudna do określenia.

Zespół *Cladonio-Pinetum* zajmuje obszary związane z siedliskiem boru suchego (Bs) oraz boru świeżego zdegradowanego (Bśw1z), natomiast *Molinio-Pinetum* występuje na siedlisku boru wilgotnego (Bw1) oraz okrajowo w wariantcie wilgotnym boru świeżego (Bśw2) i borze mieszanym wilgotnym (BMw1). *Vaccinio uliginosi-Pinetum* wiąże się z siedliskami borów bagiennych (Bb1-2) i borów mieszanych bagiennych (BMb2-3). Zespoły brzeziny bagiennych *Betuletum pubescentis* występują w większości w formach zastępczych i degeneracyjnych. Mają szerokie spektrum występowania w obrębie osuszonych siedlisk bagiennych (BMb1, LMb1) i siedlisk wilgotnych (BMw, LMw). Dużą rozpiętość siedliskową mają grądy *Stellario-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*, *Galio sylvatici-Carpinetum* i *Aceri-Tilietum* związane, w zależności od wariantu, z siedliskami lasu mieszanego świeżego (LMśw),

lasu świeżego (Lśw) oraz lasu wilgotnego (Lw1). Fitocenozy kwaśnych buczyn *Luzulo pilosae-Fagetum*, występują na siedliskach lasów mieszanych (LMśw), zaś żyznych buczyn *Melico-Fagetum* na siedlisku lasu świeżego (Lśw). Zespół lasu dębowo-bukowego *Fago-Quercetum petraeae* łączy się z żyzniejszymi rodzajami siedlisk boru mieszanego świeżego (BMśw) oraz rzadziej lasu mieszanego świeżego (LMśw). Dużą rozpiętość siedliskową ma zbiorowisko łągu jesionowo-olszowego *Circaeo-Alnetum*, zajmujące głównie siedliska olsu jesionowego (OIJ) i osuszonego olsu typowego (OI1), ale występujące również na fragmentach lasu wilgotnego (Lw2), lasu mieszanego wilgotnego (LMw2) i niewielkich płatach lasu łąkowego (LI2-3). Zespół *Ficario-Ulmetum campestris* występuje punktowo w dolinach rzek na siedlisku lasu łąkowego (LI1-2), mającego minimalny udział w typach siedliskowych lasu nadleśnictwa. Fitocenozy olsu porzeczkowego *Ribo nigri-Alnetum* występują na siedliskach olsów typowych (OI2-3), zaś olsu torfowcowego (*Sphagno squarrosi-Alnetum*) na siedliskach lasu mieszanego bagiennego (LMb2).

Nadleśnictwo Trzebciny

Aktualny stan ekosystemów leśnych w Nadleśnictwie Trzebciny jest wynikiem dwuset letniej gospodarki leśnej, prowadzonej na tym obszarze. W efekcie dominują zbiorowiska zastępcze, wprowadzone przez człowieka, a roślinność zbliżona do naturalnej występuje jedynie na siedliskach skrajnie ubogich. Największą powierzchnię, podobnie jak w nadleśnictwie Zamrzenica, zajmują drzewostany jednogatunkowe, a wśród nich sosnowe. Wśród drzewostanów dwu, i więcej gatunkowych przeważa również sosna z udziałem dębu, brzozy, świerka, buka oraz innych liściastych jak klon, jawor, lipa, grab, brzoza. Drzewostany Nadleśnictwa Trzebciny w przeważającej części pochodzą z odnowień sztucznych. Drzewostany odroślowe występują na siedliskach bagiennych i tworzy je olcha czarna. Najbardziej rozpowszechnionym w Nadleśnictwie Trzebciny zbiorowiskiem jest *Leucobryo-Pinetum*. W granicach nadleśnictwa występują fragmentarycznie również takie odmiany boru jak: *Peucedano-Pinetum*, *Cladonio-Pinetum*, *Querco roboris-Pinetum*, który odgrywał niegdyś znaczną rolę w szacie roślinnej na tym obszarze i bór bagienno – *Vaccinio uliginosi-Pinetum*. Obszary bagienne porasta również miejscami brzezina bagienno – *Betuleum pubescentis*. Dużą rolę powierzchniową odgrywają grądy: *Tilio-Carpinetum* i *Stellario-Carpinetum*, porastają one zbocza dolin cieków wodnych, a czasem także ich szczyty i zagłębienia wytopiskowe. W nadleśnictwie zachowały się nieliczne płyty zdegenerowanej dąbrowy świetlistej (*Potentillo albae-Quercetum*). Nad wszystkimi ciekami opisywanego terenu spotyka się niewielkie fragmenty łągu jesionowo-olszowego (*Circaeo-Alnetum*). Dość częstym, lecz małopowierzchniowym zbiorowiskiem jest ols porzeczkowy (*Ribo nigri-Alnetum*).

Nadleśnictwo Dąbrowa

W obrębie obszaru objętego opracowaniem na terenie Nadleśnictwa Dąbrowa znajdują się dwa typy siedlisk objętych ochroną: grąd zboczowy (*Aceri-Tilietum*) i grąd subkontynentalny (*Tilio-Carpinetum*), których powierzchnia i umiejscowienie znajdują się w tabeli. Tabela. zawiera zestawienie powierzchni lasów znajdujących się w terytorialnym zasięgu działania nadleśnictwa Dąbrowa w gminie Drzycim.

Tabela 13. Podlegające ochronie siedliska przyrodnicze w Nadleśnictwie Dąbrowa znajdujące się w gminie Drzycim.

Siedlisko przyrodnicze podlegające ochronie (nazwa)		Położenie	
polska	łacińska	leśnictwo	łączna pow. (ha)
Grąd zboczowy Grąd subkontynentalny	<i>Aceri-Tilietum</i> <i>Tilio-Carpinetum</i>	Bedlenki	27,14

Źródło: Plan urządzenia lasu dla nadleśnictwa Dąbrowa, 2007 r.

Tabela 14. Zestawienie powierzchni lasów znajdujących się w terytorialnym zasięgu działania nadleśnictwa Dąbrowa w gminie Drzycim.

Pow. ogólna w km ²	Lasy stanowiące własność Skarbu Państwa					Lasy nie stanowiące własności Skarbu Państwa			Lasy współwłasności Skarbu Państwa i osób fizycznych	Ogółem (kol. 7+ 10+11)	Lesistość (kol.12:2)
	w zarządzie LP		pozostałe		razem	własność osób prawnych	własność osób fizycznych	razem			
	urządza nadleśn.	sąsiednie nadleśn.	parki narod.	inne							
	pow. w ha										%
38,14	1522	-	-	2	1524	39	19	58	-	1582	41,5

Źródło: Plan urządzenia lasu dla nadleśnictwa Dąbrowa, 2007 r.

Zagrożenia dla ekosystemów leśnych:

- abiotyczne:
 - przymrozki,
 - susza,
 - obniżenie poziomu wód gruntowych,
 - stagnowanie wody,
 - erozja wietrzna gleb, w miejscach wycinek i najuboższych siedlisk,
 - erozja wodna gleb w dolinach rzecznych,
 - niski poziom opadów atmosferycznych,
 - okiść (obłamywanie gałęzi spowodowane dużym obciążeniem śniegu),

- silne wiatry.
- biotyczne:
 - szkodliwe owady,
 - patogeniczne grzyby.
- antropogeniczne:
 - penetracja lasów przez zbieraczy runa oraz turystów powodująca niszczenie ściółki i zdeptywanie runa,
 - strefa granicy polno – leśnej może być miejscem kumulacji w glebie związków pochodzących ze środków ochrony roślin i nawozów,
 - zakwaszenie gleby, będące skutkiem kwaśnych deszczy (tzw. mokra depozycja), szczególne narażenie występuje podczas wykonywania prac gospodarczych w lesie,
 - dzikie składowiska odpadów.

Równoczesne działanie wielu czynników stresowych, znacznie osłabia odporność biologiczną poszczególnych ekosystemów powodując wysoką ich podatność na procesy destrukcyjne spowodowane okresowym nasileniem się, choćby jednego z tych czynników lub wystąpieniem następnego (gradacja owadów, susza, pożary).

W celu ochrony bioróżnorodności powinno się:

- dążyć, w miarę możliwości do zachowania w stanie niezmienionym istniejących stosunków wodnych poprzez utrzymanie i konserwację istniejących urządzeń melioracyjnych;
- w ramach dolesiania luk i przerzedzeń zaleca się wprowadzać gatunki biocenotyczne;
- zaleca się pozostawiać śródleśne łąki, polany i nieużytki w stanie nienaruszonym.

4. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTEKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

Ochronie prawnej podlegają zasoby dziedzictwa kulturowego, rozumiane jako trwałe elementy zagospodarowania obszaru bądź struktury przestrzennej, o walorach historycznych, zabytkowych, estetycznych lub artystycznych. Zasoby dziedzictwa kulturowego, stanowią istotny element tożsamości, świadczący o zachowaniu ciągłości działalności i dorobku społeczności lokalnej.

Zabytek - według Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (tj. Dz. U. z 2014 r. poz. 1446 z późn. zm.) to rzecz (nieruchomość, np. budynek, cmentarz lub krajobraz kulturowy albo rzecz ruchoma, np. dzieło sztuki użytkowej, obraz, rzeźba, znalezisko archeologiczne) bądź zespół rzeczy, które są dziełem człowieka lub są związane z jego działalnością i stanowią świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, a które powinny być zachowane ze względu na swoją wartość artystyczną, naukową i historyczną.

Do zabytków nieruchomych należą krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne, układy ruralistyczne, zespoły budowlane, dzieła architektury i budownictwa, dzieła budownictwa obronnego, obiekty techniki i kultury materialnej, cmentarze, parki, ogrody i inne formy zieleni zaprojektowanej. Należą do nich również miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne, bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji. Zabytkami nieruchomymi są także stanowiska archeologiczne.

Formami ochrony prawnej zabytków są:

- wpis do rejestru zabytków;
- uznanie za pomnik historii;
- utworzenie parku kulturowego;
- ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Obecnie obowiązuje podział na:

- zabytki nieruchome – nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości;
- zabytki ruchome – rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych;
- nieruchome zabytki archeologiczne – zabytek będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem;

- wszystkie zabytki łącznie (z dziedziny budownictwa, rzemiosła, sztuki, archeologii i zabytkowej zieleni) stanowią zasoby dziedzictwa kulturowego.

Na terenie gminy Drzycim występuje niewiele zabytków architektury i budownictwa. Duży wpływ na taki stan, ma słabo rozwinięta sieć osadnicza jak również zniszczenie obiektów zabytkowych w 1945 we wschodniej części gminy.

4.1. Obiekty wpisane do rejestru zabytków nieruchomych i ruchomych

Wykaz obiektów uznanych za zabytki można znaleźć w rejestrze zabytków. Wpis do rejestru zabytków jest prawną formą ochrony zabytków w Polsce. Rejestr zabytków dla obiektów z terenu danego województwa prowadzi właściwy Wojewódzki Konserwator Zabytków.

Wpis do rejestru jest działaniem administracyjnym prowadzonym przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na wniosek strony – właściciela obiektu, lub z urzędu – bez wniosku strony ani też zadeklarowanej jego zgody. Przed dokonaniem wpisu prowadzone jest postępowanie przygotowawcze polegające na gromadzeniu informacji i materiałów dokumentacyjnych, które potwierdzają wartość danego obiektu m.in. w wyniku oględzin obiektu. Postępowanie to zakończone jest wydaniem przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków decyzji, która – o ile strony nie wnoszą sprzeciwu czy uwag – nabiera mocy prawnej i zabytek otrzymuje numer rejestru zgodny z kolejnym zapisem w księdze rejestru zabytków.

Wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków województwa kujawsko – pomorskiego:

1) Gródek:

- założenie dworsko – parkowe, nr rejestru A/1155 z dnia 10.06.1987 r.:
 - dwór,
 - park;

2) Jastrzębie:

- założenie pałacowo – parkowe, nr rejestru A/1451 z dnia 20.11.1982 r.;

3) Lubocheń:

- założenie dworsko – parkowe, nr rejestru A/1191 z dnia 15.06.1985 r.;

4.2. Obiekty ujęte w ewidencji zabytków

4.2.1. Obiekty architektury i budownictwa

Na terenie gminy Drzycim znajdują się następujące obiekty architektury i budownictwa ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków:

1) Biechówko

- szkoła, murowana, 1 ćw. XX w.;
- zespół zajazdu:
 - zajazd, obecnie dom mieszkalny nr 27, murowany, ok. 1900 r.
 - budynek gospodarczo-inwentarski, obecnie dom mieszkalny nr 25, murowany, k. XIX w.,
 - owczarnia, obecnie stodoła, murowana (kamień), ok. 1900 r.;

2) Dólsk

- dom nr 12, murowany, pocz. XX w.;
- dom nr 20, murowany, lata 30-te XX w.;
- dom nr 26, mur., k. XIX w.;

3) Drzycim

- dom nr 4 na ulicy Dworcowej, drewniany, poł. XIX w.;
- dom nr 3 na ulicy Kościelnej, murowany, początek XX w.;
- dom nr 4 na ulicy Młyńskiej, drewniany, lata 30-te XX w.;
- dom nr 9 na ulicy Młyńskiej, murowany, lata 30-te XX w.;
- dom nr 10 na ulicy Młyńskiej, murowany, lata 20-te XX w.;
- młyn na ulicy Młyńskiej 15, murowany, początek XX w.;

4) Gacki

- dom nr 31, murowany, początek XX w.;
- dom nr 54, murowany, początek XX w.;
- obora w zagrodzie nr 36, murowana (kamień), około 1900 r.;

5) Jastrzębie

- dom nr 9, drewniany, koniec XIX w.;
- dom nr 10, drewniany, koniec XIX w.;

6) Sierosław

- dom nr 72, drewniany, koniec XIX w.;

- dom nr 76, drewniany, poł. XIX w.;
- dom, murowany, 1912 r.;

7) Wery

- dom nr 3, drewniany, 1 poł. XIX w.;
- dom nr 13, drewniany, koniec XIX w.;
- dom nr 31, murowany, koniec XIX w.;
- dom nr 38, murowany, 1904 w.;
- dom nr 42, drewniany, połowa XIX w.;
- dom nr 88, drewniany, początek XX w.;
- dom nr 94, drewniany, koniec XIX w.

4.2.2. Zespoły dworsko – parkowe, pałacowo – parkowe

Wykaz zespołów dworsko – parkowych i pałacowo – parkowe na terenie gminy Drzycim:

1) Bedlenki

- zespół dworsko – parkowy:
 - dwór, murowany, około 1900 r.,
 - stajnia, murowana (kamień), około 1900 r.,
 - obora, murowana (kamień), około 1900 r.,
 - chlew, murowany (kamień), około 1900 r.,
 - park, XIX w.;

2) Gródek

- zespół dworsko – parkowy:
 - dwór, drewniany, 2 poł. XVIII w., rozbudowany w latach 60-tych XX w.,
 - obora, obecnie owczarnia, murowana, koniec XIX w.,
 - kuźnia, murowana, XIX w., po remoncie,
 - park, początek XIX w.;

Dwór usytuowany jest w południowo-zachodniej części wsi, nieopodal drogi z Gródka do Drzycimia. Pierwotnie zabudowania folwarczne znajdowały się na zachód od dworku, od południowej i wschodniej strony rozciągał się park, od północnej – sad.

Dwór zbudowany został między 1756-1765 r. przez ówczesnych właścicieli na miejscu starszego budynku, po którym najpewniej pozostały fundamenty i sklepienie piwnice. Dwór w Gródku zachował swoją zasadniczą bryłę. Natomiast pierwotny układ wnętrz został

gruntownie przekształcony. Można go jednak z dużym prawdopodobieństwem odtworzyć w oparciu o opis z 1765r. oraz analizę struktury architektonicznej. Była to budowla częściowo podpiwniczona, dwutraktowa, z czterema dużymi izbami i dwiema mniejszymi, narożnymi, możliwe że sypialniami (alkierzami). Na osi poprzecznej znajdowały się dwie sienie (prowadzące na dziedziniec i do ogrodu), między którymi usytuowany był duży, murowany komin. W centralnej partii poddasza znajdowały się dwie izby. Otynkowane wnętrza krył nagi strop o profilowanych belkach oraz czółkach zdobionych dekoracją malarską.

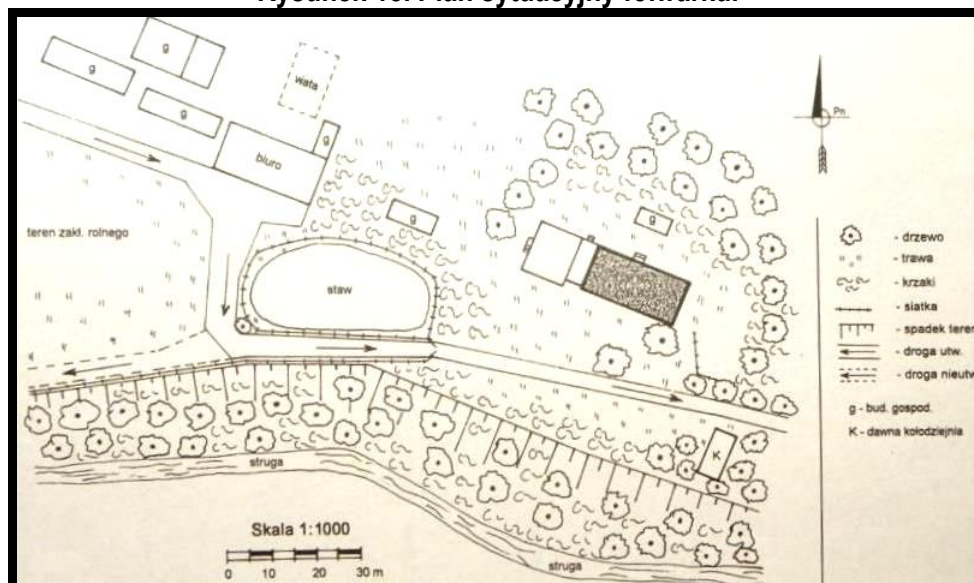
Fotografia 4. Dwór w Gródku

Źródło: <http://www.odznaka.kuj-pom.bydgoszcz.pttk.pl/opisy/1e/grodek.htm>

Zorientowany „na jedenastą godzinę” dwór w czytelnej obecnie strukturze architektonicznej oraz znanych z przekazów źródłowych opisów, wykazuje cechy stylowe, charakterystyczne dla baroku. Z zachowanej do dziś substancji zabytkowej taką klasyfikację stylistyczną potwierdza forma gzymsu i bryła, a w niej szczególnie typ dachu. Z epoki są również murowane, sklepione piwnice, zrąb (choć dziś znacząco zniekształcony na skutek zmian otworów architektonicznych), fragment ściany działowej we wsch. części między traktami, tj. oczep, czółka i portal z częścią belek ponad nadprożem, belki stropu, typ konstrukcyjny dachu i część jego elementów.

Rysunek 18. Plan sytuacyjny folwarku.

Źródło: Materiały WKZ w Toruniu.

3) Jastrzębie

- zespół pałacowo – parkowy:
 - pałac, murowany, lata 1910-1912, remont w latach 70-tych XX w.,
 - park, 2 poł. XIX w.,
 - stajnia, murowana, początek XX w.,
 - 3 obory, murowane, 1889 r.,
 - obora, murowana, 1909 r.,
 - gorzelnia, murowana, 1909 r., po remoncie,
 - kuźnia, obecnie remiza, murowana, 1909 r., po remoncie,
 - spichlerz, obecnie suszarnia zboża, murowany, 1914 r.

Fotografia 5. Pałac w Jastrzębiu

Źródło: Materiały własne

Założenie folwarczne ma kształt prostokąta wydłużonego na osi północ-południe. Jego granicę południową stanowi linia kolejowa prowadząca z Chojnic przez Tucholę do Laskowic, granicę południową stanowi linia kolejowa prowadząca ze wsi Krakówek, a granicę północną – szosa Lniano – Drzycim. Od strony zachodniej zespół folwarczny graniczy z polami uprawnymi.

Założenia architektoniczne składają się z zespołu pałacowo-parkowego, podwórza gospodarczego z budynkami inwentarskimi, gospodarczymi, mieszkalno-administracyjnymi i gorzelnią oraz z kolonii mieszkaniowej (zachował się tylko jeden, całkowicie przebudowany dom mieszkalny, usytuowany przy drodze gruntowej prowadzącej do wsi Brzęczek).

Dominantę architektoniczną zespołu stanowi pałac, wniesiony w latach 1910-12 w tzw. „stylu krajowym” lansowanym w środowisku pruskich junkrów od schyłku XIX w. Do 1920 r. i stosowanym w realizacyjnych rezydencjach Pomorza i Wielkopolski. W przypadku pałacu w Jastrzębiu „styl krajowy” przejawia się w zastosowaniu elementów historyzujących: wieży orientalnej i barokowej, loggii w stylu włoskim, romańskiego portyku, klasycystycznych otworów okiennych i drzwiowych oraz wykuszu w elewacji ogrodowej. Pierwotnie w parterowej werandzie przy elewacji północnej znajdował się ogród zimowy – obecnie jest to taras otoczony współczesnymi balustradami z kutego żelaza, osłonięty daszkiem z tworzywa sztucznego na kratownicy metalowej.

Od strony zachodniej i północnej pałac otoczony jest parkiem, założonym w 2 poł. XIX w., na obszarze pagórkowatym o powierzchni 3,0 ha. W obniżeniu parku, przy północnej elewacji pałacu znajduje się niewielki staw, zarośnięty roślinnością wodną przez, który przepływa strumień.

Fotografia 6. Park przy pałacu w Jastrzębiu

Źródło: <http://janem.flog.pl/wpis/3795793/palac-w-jastrzebiugmdrzycim>

4) Lubochień

- zespół dworsko – parkowy:
 - dwór, murowany, 2 poł. XIX w., rozbudowany na początku XX w., przebudowany w latach 50-tych XX w.,
 - obora, murowana, początek XX w.,
 - kuźnia, obecnie magazyn, murowany, początek XX w.,
 - park, 2 poł. XIX w.

Wieś Lubochień położona jest na południowym skraju Borów Tucholskich, w odległości 1 km na zachód od rzeki Wdy. Do folwarku prowadzi droga dojazdowa z miejscowości Gródek. Lubochień leży w odległości 3 km na południu od Gródka i 18 km na północny-zachód od Świecia.

Zachodnią granicę założenia folwarcznego stanowi droga polna prowadząca do wsi Gródek, granicę południową – droga prowadząca do miejscowości Lubochień, z pozostałych stron zaś graniczy z polami uprawnymi.

Założenie architektoniczne składa się z zespołu pałacowo-parkowego i podwórzka gospodarczego z budynkami inwentarskimi i gospodarczymi. Dominantę architektoniczną zespołu stanowi pałac wzniesiony w pocz. XX w. na osi wschód – zachód na północnym krańcu parku krajobrazowego. Pałac jest budynkiem bezstyłowym, dwubryłowym. Składa się z 2-kondygnacyjnego korpusu głównego i 1 kondygnacyjnego skrzydła zachodniego.

Zespół pałacowy założony został w połowie XIX w. na obszarze obejmującym powierzchnię ok. 3,4 ha. Pierwotnie był to park krajobrazowy, założenia na bazie drzewostanu rodzimego. Obecnie układ kompozycyjny parku jest całkowicie nieczytelny. Zachowały się grupy starych okazów kasztanów, lipy drobnolistnej, brzozy, klonów, buków, grabów, wiązów i jesionów. W centralnej części parku

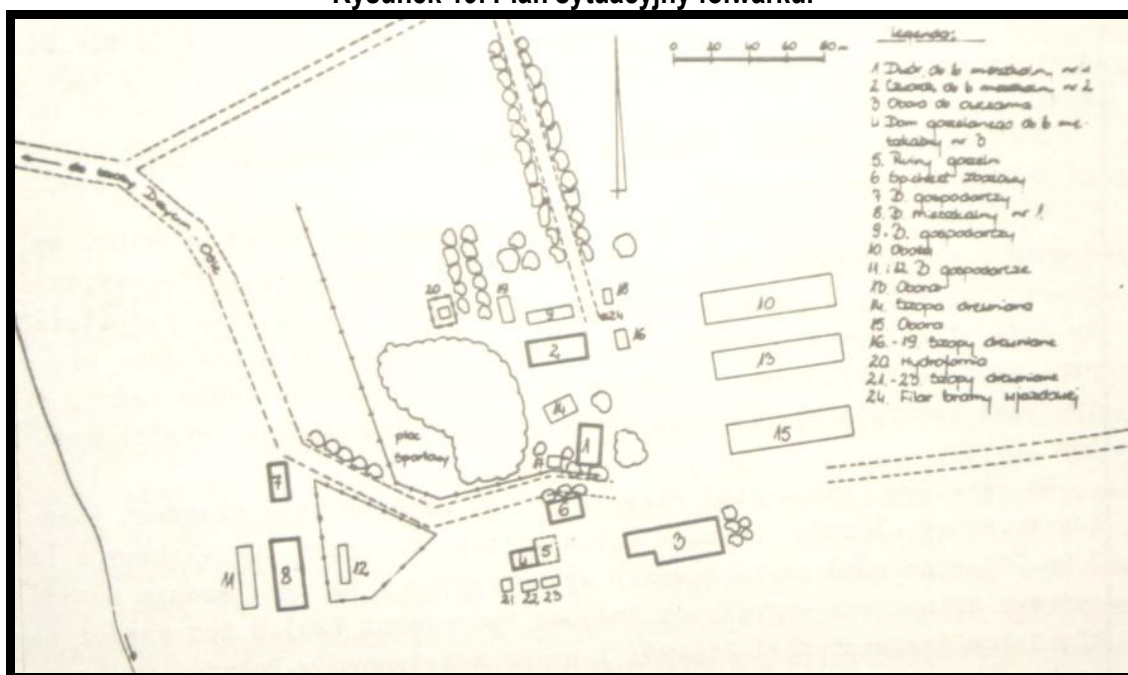
znajduje się duży staw, obok którego biegnie ścieżka, łącząca się z drogą do Gródka. Park jest nieogrodzony. Zachował się tylko fragment muru z cegły ceramicznej w jego południowo-zachodnim narożniku.

Dla żadnego z budynków w obrębie folwarku nie założono karty szczegółowej ze względu na ich znaczną przebudowę lub małą wartość architektoniczną.

5) Równica

- zespół dworsko – parkowy:
 - dwór, murowany, początek XX w., przebudowany po 1945 r.,
 - obora, obecnie owczarnia, murowana, 1925 r.,
 - spichlerz, murowany, 1910 r.,
 - budynek gospodarczy przy czworaku, murowany, początek XX w.,
 - pozostałości parku, XIX w.

Rysunek 19. Plan sytuacyjny folwarku.

Źródło: Materiały WKZ w Toruniu

Wieś Równica położna jest na południowym skraju Borów Tucholskich. Do folwarku prowadzi brukowana droga dojazdowa, odbiegająca od szosy prowadzącej z Drzycimia do Osia. Równica położna jest w odległości 2 km na północny-wschód od Drzycimia, 10 km na południe od Osia i 2,5 km na zachód od rzeki Wdy.

Folwark leży na terenie urozmaiconym, pagórkowatym, na prawym brzegu stromego wąwozu, na dnie, którego płynie niewielki strumień wpadający do Wdy. Stanowi on zachodnią granicę założenia. Z pozostałych stron folwark otoczony jest polami. Założenie folwarczne składa się z zespołu dworsko-parkowego, podwórza gospodarczego i kolonii mieszkaniowej.

Dwór wzniesiony został w 1910 r. na południowo-wschodnim krańcu parku krajobrazowego. Jest to budynek bezstylowy, parterowy, częściowo podpiwniczony, kryty dachem dwuspadowym, 2 - traktowy z sienią na przestrzał.

Za ogrodową (zachodnią) elewacją dworu zachował się fragment parku krajobrazowego, który obecnie zajmuje powierzchnię 0,8 ha. Pierwotnie park był większy i obejmował powierzchnię około 3 ha. Północna część parku została wykarczowana i obecnie na tym terenie znajdują się uprawy rolne. Z tej części parku zachował się tylko fragment alei lipowej i grupa kasztanów.

6) Sierosławek

- Zespół dworsko – parkowy, 2 poł. XIX w.

Wieś Sierosławek leży na południowym skraju Borów Tucholskich. Do folwarku prowadzą trzy drogi dojazdowe – od strony zachodniej z miejscowości Sierosław i od strony południowej droga z Drzycim oraz droga biegnąca od szosy Drzycim - Osie w miejscowości Wery. Folwark ze wszystkich stron otoczony jest polami uprawnymi.

Założenia architektoniczne składa się z zespołu dworsko – parkowego i podwórza gospodarczego. Nie zachował się kolonia mieszkaniowa. Dwór wzniesiony został w 1916 r. na północnym krańcu parku krajobrazowego na osi wschód – zachód. Elewacją frontową (północną) zwrócony jest w kierunku podwórza gospodarczego, a elewacja tylną (południową) w kierunku parku. Jest to budynek bezstylowy, podpiwniczony, 5 – kondygnacyjny, kryty płaskim dachem 2 spadowym.

Za dworem w kierunku południowym, na obszarze o powierzchni 3 ha rozciąga się park przydworski założony w 2 poł. XIX w. na bazie drzewostanu rodzimego. Pierwotnie był to park o charakterze krajobrazowym, ze swobodnie skomponowanymi grupami drzew i krzewów oraz nieregularnie układem alejek i ścieżek. W parku znajdują się dwa zanieczyszczone, porośnięte roślinnością wodną stawy.

Po północnej stronie zespołu dworsko-parkowego usytuowane było podwórze gospodarcze, obejmujące pierwotnie powierzchnię 2 ha.

7) Wery

- zespół dworsko – parkowy:
 - dwór, murowany, 1910 r., remontowany w latach 1945-1947 i latach 70-tych XX w.,
 - spichlerz, obecnie magazyn, murowany, 1876 r., gruntownie remontowany w 1984 r.,
 - park., 2 poł. XIX w.

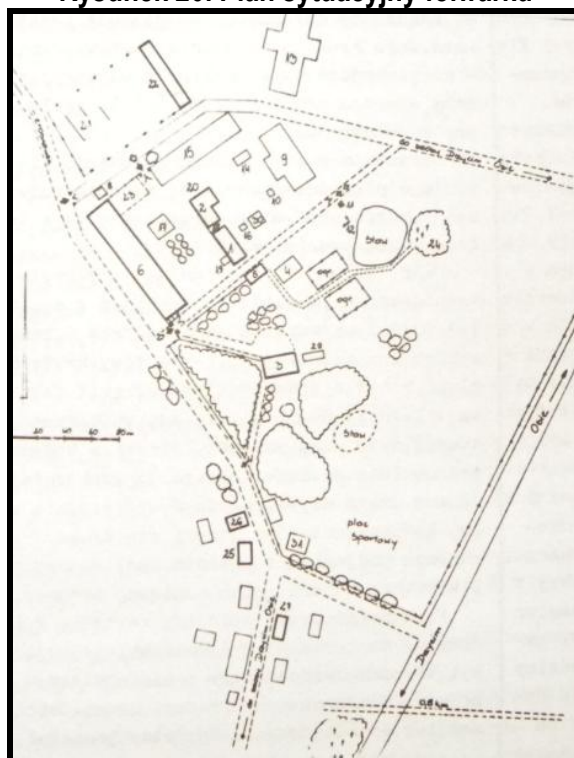
Założenie folwarczne ma kształt prostokąta położonego na osi płn. Zachodniej i pd. – wschodniej Jego Granicę wschodnią stanowi szosa Drzycim –Osie, granicę południową – droga prowadząca do wsi Sirośławek, a od strony północnej folwark graniczy z polami uprawnymi.

Założenie architektoniczne składa się z zespołu dworsko-parkowego, położonego po jego północno – zachodniej stronie podwórze gospodarczego z budynkami inwentarskimi, gospodarczymi i gorzelnią oraz kolonii mieszkaniowej usytuowanej po południowej stronie parku.

Dwór został wzniesiony w 1910 r. w płn-wschodniej części parku, na osi wschód-zachód., w miejscu obniżonym w stosunku do podwórze gospodarczego i pozostałej części parku. Jest to budynek bezstylowy, podpiwniczony, parterowy, 7- osiowy z sienią w osi budynku, 2-traktowy, kryty dachem dwuspadowym.

Park dworski założony został w 2 poł. XIX w. (wskazuje na to wiek starodrzewu) na terenie pagórkowatym, obejmującym powierzchnię ok. 3,5 ha. Pierwotnie był to park krajobrazowy z nieregularnym układem ścieżek i alejek oraz ze swobodnie skomponowanymi grupami drzew. Obecnie układ kompozycyjny parku jest niemożliwy do odtworzenia. Czytelny został jedynie fragment układu komunikacyjnego (alejka kończąca się podjazdem przed frontową elewacją dworu).

Rysunek 20. Plan sytuacyjny folwarku

Źródło: Materiały WKZ w Toruniu.

4.2.3. Obiekty sakralne

Kościoły i kaplice oraz cmentarze wszystkich wyznań, czynne i zamknięte – jako obiekty o szczególnej wartości zabytkowej i walorach krajobrazowych, a ponadto kościoły – jako dominanty archeologiczne, cmentarze jako miejsca pamięci i pomniki historii, podlegają bezwzględnej ochronie.

Wykaz kościołów i kapliczek znajdujących się na terenie gminy Drzycim:

1) Dólsk

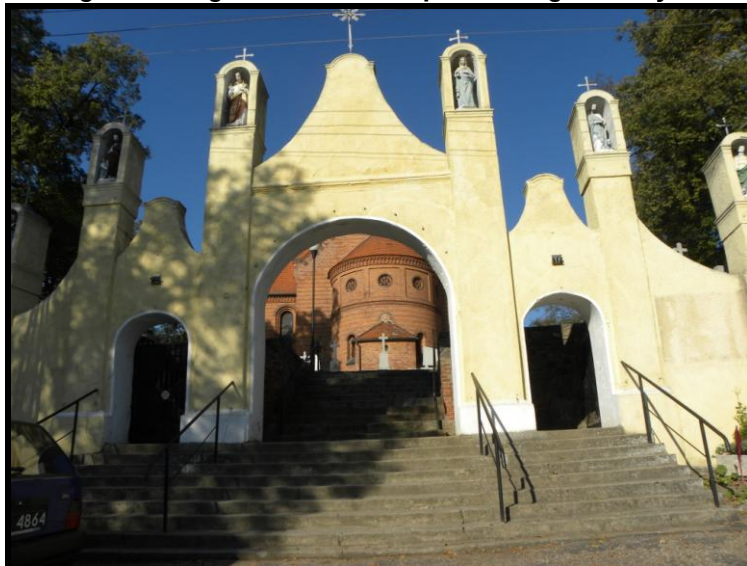
- zespół kościoła ewangelickiego, obecnie Rzymsko-Katolicka Parafia p.w. św. Antoniego Paderewskiego:
 - kościół, murowany, 1880 r.,
 - kostnica, murowana, 1880 r.;

2) Drzycim

- zespół kościoła parafialnego p.w. Matki Boskiej Pocieszenia:
 - kościół, murowany, lata 1863-1865,
 - kaplica, murowana, 2 poł. XIX w.,
 - kapliczka, murowana, koniec XIX w.,

- ogrodzenie, murowana (kamienne), 2 poł. XIX w.;
- kapliczka, murowana, koniec XIX w.;

Fotografia 7. Ogrodnie kościoła parafialnego w Drzycimiu

Źródło: Materiały własne

3) Gacki

- kapliczka, murowana, 1936 r.;

Wykaz cmentarzy znajdujących się na terenie gminy Drzycim:

1) Bedlenki

- cmentarz ewangelicki;

2) Biechowo

- cmentarz ewangelicki z XIX w, nieczynny;

3) Biechówko

- cmentarz ewangelicki z XIX w, nieczynny;

4) Dólsk

- cmentarz ewangelicki z XIX w, cmentarz położony wśród pól uprawnych zajmuje niewielki obszar na czynnym cmentarzu rzymsko-katolickim; cmentarz o powierzchni 0,3 ha.;

- cmentarz parafialny pod wezwaniem św. Antoniego w Dólsku, data założenia 1930 r., najstarszy istniejący nagrobek z 1934 r.; powierzchnia ogólna 0,35 ha, powierzchnia wolna 0,28 ha.;
- 5) Drzycim
- cmentarz parafialny z XIX w., o powierzchni 4,37, cmentarz położony we wsi, na terenie przykościelnym;
- 6) Gudajewo
- cmentarz ewangelicki w Gudajewie, najstarszy istniejący nagrobek z 1860 r, cmentarz nieczynny o powierzchni 0,18 ha.;
- 7) Gacki
- cmentarz ewangelicki z XIX w, nieczynny, o powierzchni 0,11 ha;
- 8) Gródek
- mogiła położona ok. 2 km od Gródka, zlokalizowana w lesie, o powierzchni 0,0003 ha, cmentarz to pojedyncza mogiła żołnierza polskiego poległego w 1939 r.;
 - cmentarz ewangelicki z XIX w, o powierzchni 0,09 ha, nieczynny;
- 9) Jastrzębie
- cmentarz ewangelicki z XIX w., nieczynny, o powierzchni 0,01 ha, cmentarz właścicieli majątku o nazwisku Modrow-von Detmering;
 - cmentarz pomordowanych 250 Polaków w Jastrzębiu, Miejsce egzekucji i pochówku 250 Polaków zamordowanych przez Niemców w 1939 r., cmentarz położony w głębi lasu o powierzchni 0,12 ha.;
- 10) Lubocheń
- cmentarz ewangelicki, nieczynny z XIX w, o powierzchni 0,001 ha.;
 - cmentarz ewangelicki nieczynny, z XIX w, o powierzchni 0,37 ha.;
- 11) Sierosław
- cmentarz parafialny pod wezwaniem Piotra i Pawła, powierzchnia ogólna 0,44, powierzchnia wolna 0,36 ha.;
 - cmentarz ewangelicki z XIX w., powierzchnia ogólna 0,06 ha, nieczynny;
- 12) Sierosławek
- cmentarz ewangelicki z XIX w, o powierzchni 0,09 ha, nieczynny;
- 13) Wery
- cmentarz ewangelicki z XIX w, o powierzchni 0,06 ha, nieczynny;

- cmentarz choleryczny z XIX w, o powierzchni 0,12 ha, nieczynny;
- cmentarz ewangelicki z XIX w, o powierzchni 0,01 ha, nieczynny, cmentarz położony w północnej części parku pałacowego;

4.2.4. Nieruchome zabytki archeologiczne

Nieruchomy zabytek archeologiczny to ślady materialnej działalności ludzkiej w przeszłości. Terminem tym określa się zwarty, oddzielony od innych, podobnych wycinek przestrzeni w obrębie którego występują źródła archeologiczne wraz z otaczającym je kontekstem. W poniższej tabeli przedstawiono wykaz nieruchomości zabytków archeologicznych gminy Drzycim.

Tabela 15. Wykaz stanowisk archeologicznych w gminie Drzycim.

Lp.	Miejscowość	Nr w obrębie miejsc.	AZP	Nr na arkuszu AZP	Kultura/chronologia
1	Biechowo	1	31-41	2	NOW
2	Biechowo	2	31-41	3	PSR/NOW
3	Biechowo	3	31-41	4	KL
4	Biechowo	4	31-41	5	KL
5	Biechówko	1	30-41	38	EK, Ha-La
6	Biechówko	2	30-41	39	NOW
7	Biechówko	3	30-41	40	Ha-La
8	Biechówko	4	30-41	41	Ha-La
9	Biechówko	5	30-41	42	EK, PSR
10	Biechówko	6	30-41	43	EK
11	Biechówko	7	30-41	44	PSR
12	Biechówko	8	30-41	45	PSR
13	Biechówko	9	30-41	46	OR, PSR
14	Biechówko	10	30-41	47	PSR
15	Biechówko	11	30-41	48	OR, PSR
16	Biechówko	12	30-41	49	PSR
17	Biechówko	13	30-41	50	PSR
18	Biechówko	14	30-41	51	EK, PSR
19	Biechówko	15	30-41	52	EK, NOW
20	Biechówko	16	30-41	53	Ha-La, NOW
21	Biechówko	17	30-41	54	EK, NOW
22	Biechówko	18	30-41	55	EK, PSR, NOW
23	Biechówko	19	30-41	56	NOW
24	Biechówko	20	30-41	57	EK, PSR
25	Biechówko	21	30-41	58	EK

26	Biechówko	22	30-41	59	EK
27	Biechówko	23	30-41	60	EK, Ha-La
28	Biechówko	24	30-41	61	EK
29	Biechówko	25	30-41	62	Ha-La
30	Biechówko	26	30-41	63	EK
31	Biechówko	27	30-41	64	NOW
32	Biechówko	28	30-41	65	NOW
33	Biechówko	29	30-41	66	Ha-La, PSR
34	Biechówko	30	30-41	67	PRADZIEJE
35	Biechówko	31	30-41	68	NOW
36	Biechówko	32	30-41	69	PSR
37	Biechówko	33	30-41	70	PSR
38	Biechówko	34	30-41	71	EK, WSR, NOW
39	Biechówko	35	30-41	87	NOW
40	Dąbrówka	1	30-40	51	NOW
41	Dąbrówka	2	30-40	52	PSR, NOW
42	Dąbrówka	3	30-40	53	NOW
43	Dąbrówka	4	30-40	54	PSR/NOW, NOW
44	Dąbrówka	5	30-40	55	NOW
45	Dąbrówka	6	30-40	56	NOW
46	Dąbrówka	7	30-40	57	NOW
47	Dąbrówka	8	30-40	58	NOW
48	Dąbrówka	9	30-40	59	NOW
49	Dąbrówka	10	30-40	60	PSR, NOW
50	Dąbrówka	11	30-40	61	NOW
51	Dąbrówka	12	30-40	62	NOW
52	Dąbrówka	13	30-40	63	PSR, NOW
53	Dąbrówka	14	30-40	64	NOW
54	Dąbrówka	15	30-40	65	PSR, NOW
55	Dąbrówka	16	30-40	66	WSR, PSR, NOW
56	Dąbrówka	17	30-40	67	PSR, NOW, NOW
57	Dólsk	1	30-41	72	EK, Ha-La
58	Dólsk	2	30-41	73	EK, NOW
59	Dólsk	3	30-41	74	EK
60	Dólsk	4	30-41	75	EK
61	Dólsk	5	30-41	76	NOW
62	Dólsk	6	30-41	77	NOW
63	Dólsk	7	30-41	78	PSR
64	Dólsk	8	30-41	79	EK
65	Dólsk	9	30-41	80	NOW
66	Dólsk	10	30-41	81	NOW

67	Dólsk	11	30-41	82	Ha-La
68	Dólsk	12	30-41	83	EK, PSR
69	Dólsk	13	30-41	84	Ha-La
70	Dólsk	14	30-41	85	EK, PSR
71	Dólsk	15	30-41	86	PSR
72	Drzycim	1	29-41	56	OR
73	Drzycim	2	29-41	57	EK
74	Drzycim	3	29-41	58	WSR, PSR/NOW
75	Drzycim	4	29-41	59	PSR/NOW
76	Drzycim	5	29-41	60	OR, PSR/NOW
77	Drzycim	6	29-41	61	OR
78	Drzycim	7	29-41	62	EK, OR, PSR/NOW
79	Drzycim	8	29-41	63	Ha-La, OR, PSR/NOW
80	Drzycim	9	29-41	64	Ha-La, OR
81	Drzycim	10	29-41	65	Ha-La, OR, PSR/NOW
82	Drzycim	11	29-41	66	OR, PSR/NOW
83	Drzycim	12	29-41	67	OR, PSR/NOW
84	Drzycim	13	29-41	68	PSR/NOW
85	Drzycim	14	29-41	69	Ha-La, OR, PSR/NOW
86	Drzycim	15	29-41	70	PSR/NOW
87	Drzycim	16	29-41	71	PSR/NOW
88	Drzycim	17	29-41	72	PSR/NOW
89	Drzycim	18	29-41	73	PSR/NOW
90	Drzycim	19	29-41	74	PSR/NOW
91	Drzycim	20	29-41	75	PSR/NOW
92	Drzycim	21	29-41	76	EK
93	Drzycim	22	29-41	77	OR, PSR/NOW
94	Drzycim	23	29-41	78	WSR
95	Drzycim	24	29-41	79	PSR/NOW
96	Drzycim	25	29-41	80	PSR/NOW
97	Drzycim	26	29-41	81	Ha-La, PSR/NOW
98	Drzycim	27	29-41	82	Ha-La
99	Drzycim	28	29-41	83	OR
100	Drzycim	29	29-41	84	Ha-La
101	Drzycim	30	29-41	85	Ha-La, OR, PSR/NOW
102	Drzycim	31	29-41	86	OR, PSR/NOW
103	Drzycim	32	29-41	87	PSR/NOW
104	Drzycim	33	29-41	88	PSR/NOW
105	Drzycim	34	29-41	89	Ha-La
106	Drzycim	35	29-41	90	EK, OR, PSR/ NOW
107	Drzycim	36	29-41	91	PRADZIEJE ?

108	Drzycim	37	29-41	92	OR, PSR/NOW
109	Drzycim	38	29-41	93	OR, PSR/NOW
110	Drzycim	39	29-41	94	WSR, PSR/NOW
111	Drzycim	40	29-41	95	OR, PSR/NOW
112	Drzycim	41	29-41	96	OR
113	Drzycim	42	29-41	97	Ha-La
114	Drzycim	43	29-41	98	Ha-La, OR
115	Drzycim	44	29-41	99	Ha-La
116	Drzycim	45	29-40	76	KL, NOW
117	Drzycim	46	29-40	73	NOW
118	Drzycim	47	29-40	74	NOW
119	Drzycim	48	29-40	75	NOW
120	Drzycim	49	29-40	77	NOW
121	Drzycim	50	29-40	78	EK, PSR, NOW
122	Drzycim	51	29-40	79	KLP, OR, PSR, NOW
123	Drzycim	52	29-40	80	KLP, OR, NOW
124	Drzycim	53	29-40	81	NOW
125	Drzycim	54	29-40	82	OR, WSR, PSR, NOW
126	Drzycim	55	29-40	83	OR
127	Drzycim	56	29-40	84	PSR, NOW
128	Drzycim	57	29-40	85	NOW
129	Drzycim	58	29-40	86	NOW
130	Drzycim	59	29-40	87	NOW
131	Drzycim	60	29-40	88	NOW
132	Drzycim	61	29-40	89	NOW
133	Drzycim	62	29-40	90	NOW
134	Drzycim	63	29-40	91	NOW
135	Drzycim	64	29-40	92	KLP, PSR, NOW
136	Drzycim	65	29-40	93	NOW
137	Drzycim	66	29-40	94	NOW
138	Drzycim	67	29-40	95	KLP
139	Drzycim	68	29-40	96	NOW
140	Drzycim	69	29-40	97	KL, NOW
141	Drzycim	70	29-40	98	EK,OR
142	Drzycim	71	29-40	99	KPL, KLP
143	Drzycim	72	29-40	100	NOW
144	Drzycim	73	29-40	101	NOW
145	Drzycim	74	29-40	102	NOW
146	Drzycim	75	29-40	103	NOW
147	Drzycim Gudajewo	76	30-40	48	NOW
148	Drzycim Gudajewo	77	30-40	49	NOW

149	Gacki	1	29-41	100	OR, PSR/NOW
150	Gacki	2	29-41	101	EK, OR
151	Gacki	3	29-41	102	OR, WSR
152	Gacki	4	30-41	1	Ha-La, NOW
153	Gacki	5	30-41	2	Ha-La
154	Gacki	6	30-41	3	EK
155	Gacki	7	30-41	4	NOW
156	Gacki	8	30-41	5	EK, PSR
157	Gacki	9	30-41	6	PSR
158	Gacki	10	30-41	7	Ha-La
159	Gacki	11	30-41	8	Ha-La, NOW
160	Gacki	12	30-41	9	PSR
161	Gacki	13	30-41	10	NOW
162	Gacki	14	30-41	11	EK, PSR
163	Gacki	15	30-41	12	NOW
164	Gacki	16	30-41	13	NOW
165	Gacki	17	30-41	14	PSR, NOW
166	Gacki	18	30-41	15	EK, PSR, NOW
167	Gacki	19	30-41	16	EK, Ha-La
168	Gacki	20	30-41	17	PSR
169	Gacki	21	30-41	18	PSR
170	Gacki	22	30-41	19	Ha-La, PSR
171	Gacki	23	30-41	20	NOW
172	Gacki	24	30-41	21	PSR
173	Gacki	25	30-41	22	EK
174	Gacki	26	30-41	23	Ha-La, OR
175	Gacki	27	30-41	24	Ha-La
176	Gacki	28	30-41	25	Ha-La, NOW
177	Gacki	29	30-41	26	Ha-La, NOW
178	Gacki	30	30-40	50	NOW
179	Gródek	1	29-41	122	PSR/NOW
180	Gródek	2	29-41	123	PSR/NOW
181	Gródek	3	29-41	107	EK, Ha-La
182	Gródek	4	29-41	108	PRADZIEJE, PSR/NOW
183	Gródek	5	29-41	109	EK, Ha-La
184	Gródek	6	29-41	110	EK, Ha-La, PSR/NOW
185	Gródek	7	29-41	111	PSR/NOW, PSR/NOW
186	Gródek	8	29-41	112	OR, PSR/NOW
187	Gródek	9	29-41	113	Ha-La
188	Gródek	10	29-41	114	Ha-La
189	Gródek	11	29-41	115	Ha-La

190	Gródek	12	29-41	116	Ha-La, OR, PSR/NOW
191	Gródek	13	29-41	117	Ha-La
192	Gródek	14	29-41	118	PRADZIEJE
193	Gródek	15	29-41	119	Ha-La
194	Gródek	16	29-41	120	Ha-La
195	Gródek	17	29-41	121	PSR/NOW
196	Gródek	18	29-41	103	OR, PSR/NOW
197	Gródek	19	29-41	104	OR
198	Gródek	20	29-41	105	OR
199	Gródek	21	29-41	106	OR
200	Gródek	22	29-41	124	EK
201	Gródek	23	29-41	125	OR
202	Gródek	24	30-41	27	OR
203	Gródek	25	30-41	28	OR
204	Gródek	26	30-41	29	Ha-La
205	Gródek	27	30-41	30	Ha-La, psr
206	Gródek	28	30-41	31	Ha-La
207	Gródek	29	30-41	32	Ha-La
208	Gródek	30	30-41	33	PSR
209	Gródek	31	30-41	34	NOW
210	Gródek	32	30-41	35	Ha-La, NOW
211	Gródek	33	30-41	36	Ha-La, NOW
212	Gródek	34	30-41	37	EK, Ha-La
213	Krakówek	1	30-40	42	NOW
214	Krakówek	2	30-40	43	NOW
215	Krakówek	3	30-40	44	PSR, NOW
216	Krakówek	4	30-40	45	NOW
217	Krakówek	5	30-40	46	NOW
218	Krakówek	6	30-40	47	NOW
219	Mały Dólsk	1	31-41	6	PSR
220	Mały Dólsk	2	31-41	7	KL
221	Mały Dólsk	3	31-41	8	KL
222	Mały Dólsk	4	31-41	9	KL
223	Mały Dólsk	5	31-41	10	OLAT
224	Mały Dólsk	6	31-41	11	KL
225	Mały Dólsk	7	31-41	12	k.oksywska
226	Mały Dólsk	8	31-41	13	EK, KL
227	Sierosław	1	29-41	1	EK
228	Sierosław	2	29-41	2	Ha-La
229	Sierosław	3	29-41	3	PSR/NOW
230	Sierosław	4	29-41	4	EK

231	Sierosław	5	29-41	5	EK
232	Sierosław	6	28-40	36	OR
233	Sierosław	7	28-40	37	OR
234	Sierosław	8	28-40	38	OR
235	Sierosław	9	28-40	39	OR, WSR
236	Sierosław	10	28-40	40	NOW
237	Sierosław	11	28-40	41	NE,OR
238	Sierosław	12	28-40	42	OR
239	Sierosław	13	28-40	43	OR
240	Sierosław	14	28-40	44	OR
241	Sierosław	15	28-40	45	KAK, OR
242	Sierosław	16	28-40	46	Ha-La, NOW
243	Sierosław	17	28-40	47	PSR
244	Sierosław	18	28-40	48	NOW
245	Sierosław	19	28-40	59	PSR
246	Sierosław	20	28-40	50	NOW
247	Sierosław	21	28-40	51	NOW
248	Sierosław	22	28-40	52	NOW
249	Sierosław	23	28-40	53	PSR, NOW
250	Sierosław	24	28-40	54	PSR
251	Sierosław	25	28-40	55	PSR, NOW
252	Sierosław	26	29-40	52	NOW
253	Sierosław	27	29-40	53	NOW
254	Sierosław	28	29-40	54	NOW
255	Sierosław	29	29-40	55	WSR, NOW
256	Sierosław	30	29-40	56	PSR, NOW
257	Sierosław	31	29-40	57	PSR, NOW
258	Sierosław	32	29-40	58	NOW
259	Sierosław	33	29-40	59	NOW
260	Sierosław	34	29-40	60	NOW
261	Sierosław	35	29-40	61	NOW
262	Sierosław	36	29-40	62	PSR, NOW
263	Sierosław	37	29-40	63	WSR, NOW
264	Sierosław	38	29-40	65	NOW
265	Sierosław	39	29-40	66	NOW
266	Sierosław	40	29-40	64	NOW
267	Sierosław	41	29-40	69	NOW
268	Sierosław	42	29-40	68	NOW
269	Sierosław	43	29-40	67	NOW
270	Sierosław	44	29-40	70	NOW
271	Sierosław	45	29-40	71	NOW

272	Sierosław	46	29-40	72	NOW
273	Wery	6	29-41	1	Ha-La
274	Wery	7	29-41	2	Ha-La
275	Wery	8	29-41	3	Ha-La, PSR/NOW
276	Wery	9	29-41	4	Ha-La, PSR/NOW
277	Wery	10	29-41	5	Ha-La
278	Wery	11	29-41	16	PRADZIEJE ?, PSR/NOW
279	Wery	12	29-41	7	PSR/NOW
280	Wery	13	29-41	8	PSR/NOW
281	Wery	14	29-41	9	EK
282	Wery	15	29-41	10	Ha-La
283	Wery	16	29-41	11	PSR/NOW
284	Wery	17	29-41	12	OR
285	Wery	18	29-41	13	EK
286	Wery	19	29-41	14	OR
287	Wery	20	29-41	15	EK, Ha-La, WSR
288	Wery	21	29-41	16	Ha-La, PSR/NOW
289	Wery	22	29-41	17	Ha-La
290	Wery	23	29-41	18	PSR/NOW
291	Wery	24	29-41	19	Ha-La
292	Wery	25	29-41	20	Ha-La, PSR/NOW
293	Wery	26	29-41	21	Ha-La
294	Wery	27	29-41	22	OR
295	Wery	28	29-41	23	Ha-La
296	Wery	29	29-41	24	Ha-La, PSR/NOW
297	Wery	30	29-41	25	Ha-La, PSR/NOW
298	Wery	31	29-41	26	PSR/NOW
299	Wery	32	29-41	27	PSR/NOW
300	Wery	33	29-41	28	OR, PSR/NOW
301	Wery	34	29-41	29	EK, Ha-La, PSR/NOW
302	Wery	35	29-41	30	PSR/NOW
303	Wery	36	29-41	31	PSR/NOW
304	Wery	37	29-41	32	Ha-La
305	Wery	38	29-41	33	OR, PSR/NOW
306	Wery	39	29-41	34	PSR/NOW
307	Wery	40	29-41	35	PSR/NOW
308	Wery	41	29-41	36	PSR/NOW
309	Wery	42	29-41	37	Ha-La
310	Wery	43	29-41	38	Ha-La
311	Wery	44	29-41	39	Ha-La
312	Wery	45	29-41	40	Ha-La

313	Wery	46	29-41	41	Ha-La
314	Wery	47	29-41	42	EK, Ha-La
315	Wery	48	29-41	43	EK, OR
316	Wery	49	29-41	44	PSR/NOW
317	Wery	50	29-41	45	OR
318	Wery	51	28-41	45	EK, Ha-La, OR
319	Wery	52	28-41	46	EK
320	Wery	53	28-41	47	Ha-La, OR
321	Wery	54	28-41	48	Ha-La
322	Wery	55	28-41	49	Ha-La, PSR
323	Wery	56	28-41	50	Ha-La
324	Wery	57	28-41	51	Ha-La
325	Wery	58	28-41	52	EK, PSR
326	Wery	59	28-41	53	Ha-La
327	Wery	60	28-41	54	OR, PSR
328	Wery	61	28-41	55	PSR, NOW
329	Wery	62	28-41	56	Ha-La
330	Wery	63	28-41	57	Ha-La, NOW
331	Wery	64	28-41	58	EK, Ha-La, PSR, NOW
332	Wery	65	28-41	59	Ha-La, PSR
333	Wery	66	28-41	60	OR, PSR

Źródło: Materiały WKZ w Toruniu.

Wykaz skrótów w powyższej tabeli: A – archiwum, k. – kultura, EK – epoka kamienia, MEZ – mezolit, NE – neolit, KPL – kultura pucharów lejkowatych (neolit), KAK – kultura amfor kulistych (neolit), Ha-La – okres halsztański-okres lateński, KL – kultura łużycka, OLAT – okres lateński, OR – okres rzymski, WSR – wczesne średniowiecze, PSR – późne średniowiecze, NOW – czasy nowożytnie.

4.3. Charakterystyka układów przestrzennych wsi

Na terenie gminy Drzycim wyróżnia się następujące historyczne układy przestrzenne wsi:

- wielodrożnica – duża wieś o zwartej lub luźnej rozproszonej zabudowie powstała wzdłuż kilku ciągów komunikacyjnych, ale o nieregularnym kształcie;
- ulicówka – wieś o zabudowie zwartej lub rozciągniętej wzdłuż jednej ulicy(drogi).

Do wyżej wymienionych rodzajów historycznych układów przestrzennych wsi zaliczono:

- wielodrożnica – Sierosław, Wery, Jastrzębie, Drzycim, Gródek, Krakówek, Gacki, Dąbrówka, Biechówko, Dólsk;
- ulicówka – Biechówko, Biechowo, Dólsk i Mały Dólsk.

4.4. Zagrożenia dla środowiska kulturowego

Do degradacji, uszkodzenia lub zniszczenia obiektów zabytkowych może doprowadzić szereg przyczyn, pochodzenia wewnętrznego, zewnętrznego i wywołanych sytuacją ogólną w określonym czasie.

W zakresie przyczyn wewnętrznych, związanych z działalnością człowieka, najważniejsze są:

- brak opieki konserwatorskiej;
- brak użytkownika;
- wadliwa gospodarka (np. w przypadku parków dworskich niewłaściwe lokalizowanie i zakładanie boisk sportowych, parkingów, ujęć głębinowych wody itp.);
- nadmierna intensywność użytkowania;
- wady realizacyjne (niepoprawnie przeprowadzone prace konserwatorskie lub budowlane, np. polegające na zmianie wyglądu elewacji budynków – poprzez zmianę kształtu otworów okiennych i drzwiowych, wprowadzenie termoizolacji z jednoczesnym zniszczeniem oryginalnego detalu architektonicznego);
- niewłaściwa eksploatacja (np. użytkowanie niezgodne z pierwotnym przeznaczeniem obiektu);
- zmiany warunków wodno-gruntowych, jak i zanieczyszczenie wód i gleb.

Przyczyny zniszczeń lub uszkodzeń, określane jako zewnętrzne mają szerszy, często trudny do określenia zasięg oddziaływania, przez co są również trudniejsze do usunięcia. Do najważniejszych należą:

- działalność gospodarcza;
- infrastruktura komunalna, jak np. wprowadzanie ruchu tranzytowego samochodów przez obszary historycznych miejscowości itp.;
- zagospodarowanie przestrzenne, z dopuszczeniem np. inwestycji wielkoobszarowych i obiektów wielkogabarytowych, degradujących ekspozycję obiektów historycznych lub zakłócających łączność widokową i kompozycyjną pomiędzy obiektami zabytkowymi;
- skażenia atmosferyczne i zanieczyszczenia wód oraz zachwianie gospodarki wodnej.

Do przyczyn ogólnych, które powodują uszkodzenie lub zniszczenie obiektów zabytkowych należą:

- działanie czasu;
- klęski losowe, jak np. wichury trąby powietrzne, powodzie itp.;
- zmiany kierunków artystycznych;

- warunki atmosferyczne;
- działanie biologiczne;
- rozwój teorii konserwatorskich, poprzez stosowanie technologii konserwatorskich, które w dłuższej perspektywie czasowej są szkodliwe dla zabytku itd.

5. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WARUNKÓW I JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONY ICH ZDROWIA

5.1. Potencjał demograficzny

Pod względem liczby ludności, Gmina Drzycim należy do najmniejszych gmin województwa kujawsko-pomorskiego. Sieć osadniczą gminy tworzy 11 sołectw, a każde z nich zamieszkują średnio 462 osoby. Centralną miejscowością Gminy Drzycim jest wieś Drzycim, w której można zaobserwować największą koncentrację ludności oraz najważniejszych instytucji i placówek obsługi mieszkańców (w tym służby zdrowia, placówek oświatowych, kulturalnych, finansowych, wyznaniowych i handlowo-usługowych).

Tabela 17 przedstawia zestawienie głównych wskaźników demograficznych dla gminy Drzycim w latach 2002-2010. Z analizy poniższych danych wynika, że gęstość zaludnienia gminy Drzycim na przestrzeni badanych lat nie uległa zbyt istotnym zmianom. Podobne wnioski płyną z analizy liczby kobiet przypadających na 100 mężczyzn. Najniższy wskaźnik liczby małżeństw przypadających na 1000 osób mieszkających w gminie Drzycim, wystąpił w roku 2003 i był na poziomie 3,7. Wskaźnik liczby zgonów przypadających na 1000 badanych osób, w latach 2002-2010, wynosił od 6,7 do 11,0. Wskaźnik przyrostu naturalnego w latach 2002-2010 nie utrzymywał się na równomiernym poziomie, w roku 2002 i w roku 2004 był on ujemny.

Tabela 16. Zestawienie głównych wskaźników demograficznych dla gminy Drzycim.

Rok	jednostka	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
ludność na 1 km ² (gęstość zaludnienia)	osoba	47	47	47	47	46	46	46	46	46
kobiety na 100 mężczyzn	osoba	101	101	100	100	100	99	99	99	98
małżeństwa na 1000 osób	para	5,3	3,7	6,4	5,1	6,5	7,1	6,1	6,1	4,9
urodzenia żywe na 1000 osób	osoba	8,4	9,5	9,1	9,6	12,6	10,4	13,8	12,0	11,8
zgonów na 1000 osób	osoba	9,9	8,6	10,5	9,2	7,8	9,1	6,7	11,0	9,8
przyrost naturalny na 1000 osób	osoba	-1,6	1,0	-1,4	0,4	4,7	1,4	7,1	1,0	2,0

Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS. Stan na dzień 31.XII.2002-31.XII.2010.

Tabela 17. Liczba ludności gminy Drzycim w latach 2001 - 2011.

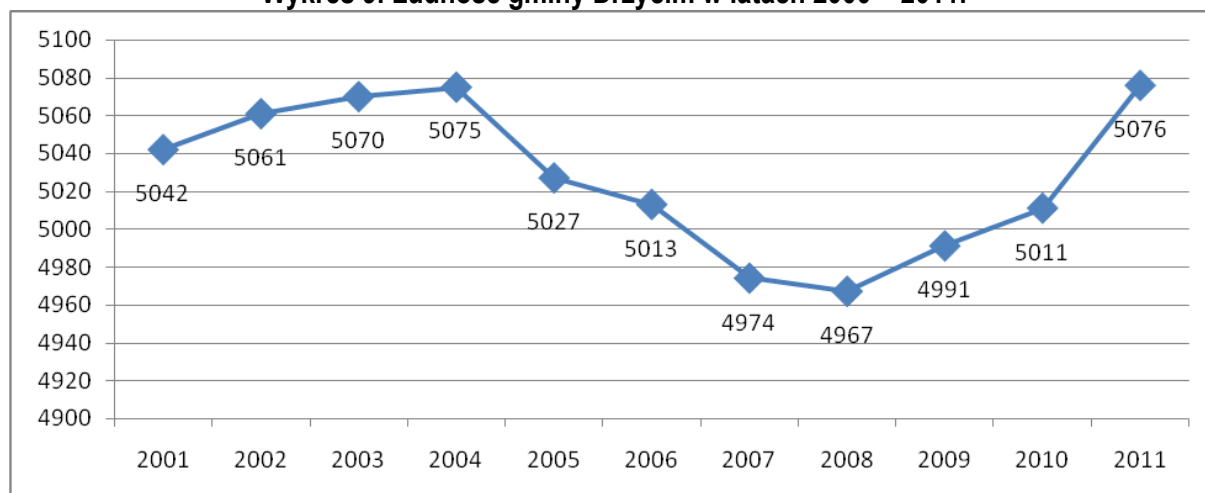
Rok	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
ogółem	5042	5061	5070	5075	5027	5013	4974	4967	4991	5011	5076
mężczyźni	2519	2518	2525	2540	2515	2506	2494	2496	2514	2530	2580
kobiety	2523	2543	2545	2535	2512	2507	2480	2471	2477	2481	2496

Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS. Stan na dzień 31.XII.2001-31.XII.2011.

Jak wynika z danych Głównego Urzędu Statystycznego w roku 2011 teren gminy Drzycim zamieszkiwały 5 076 osób, w tym 2 580 mężczyzn i 2496 kobiet.

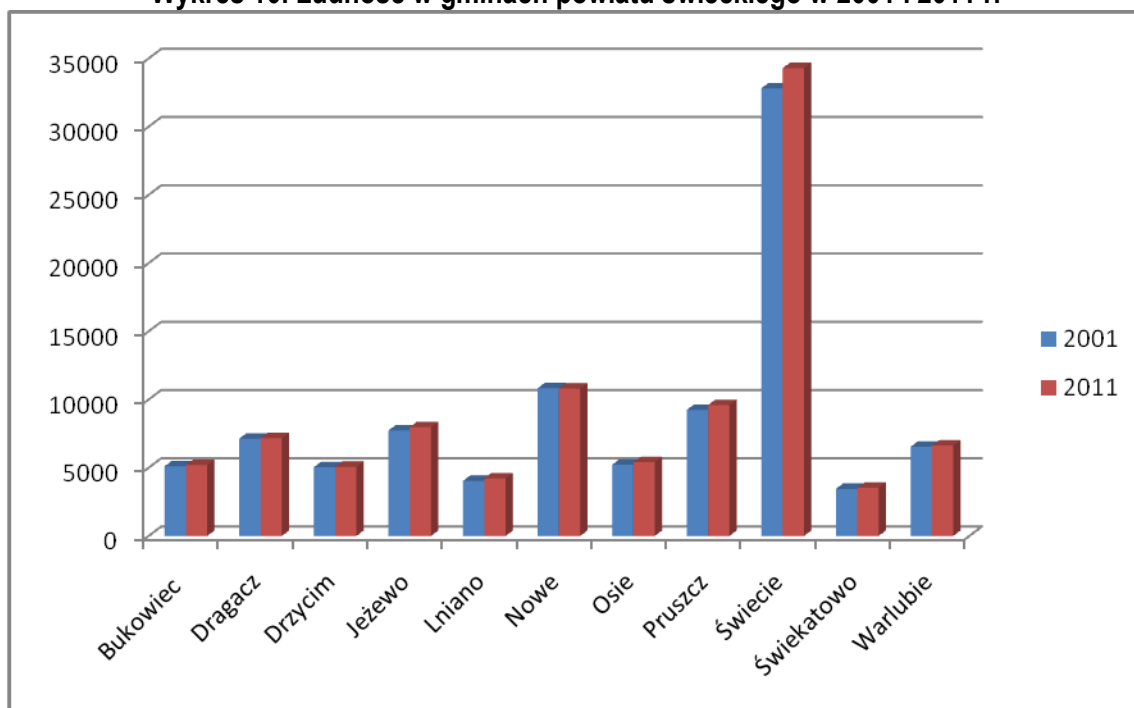
Poniższy wykres obrazuje zmiany w liczbie ludności gminy Drzycim w latach 2001-2011. Na lata 2001-2004 przypada wzrost liczby mieszkańców gminy, po czym w latach 2007-2008 następuje spadek, a od roku 2008 ponownie obserwuje się wzrost ludności w gminie Drzycim.

Wykres 9. Ludność gminy Drzycim w latach 2000 – 2011.

Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS. Stan na dzień 31.XII.2001-31.XII.2011.

Wykres 10. Ludność w gminach powiatu świeckiego w 2001 i 2011 r.

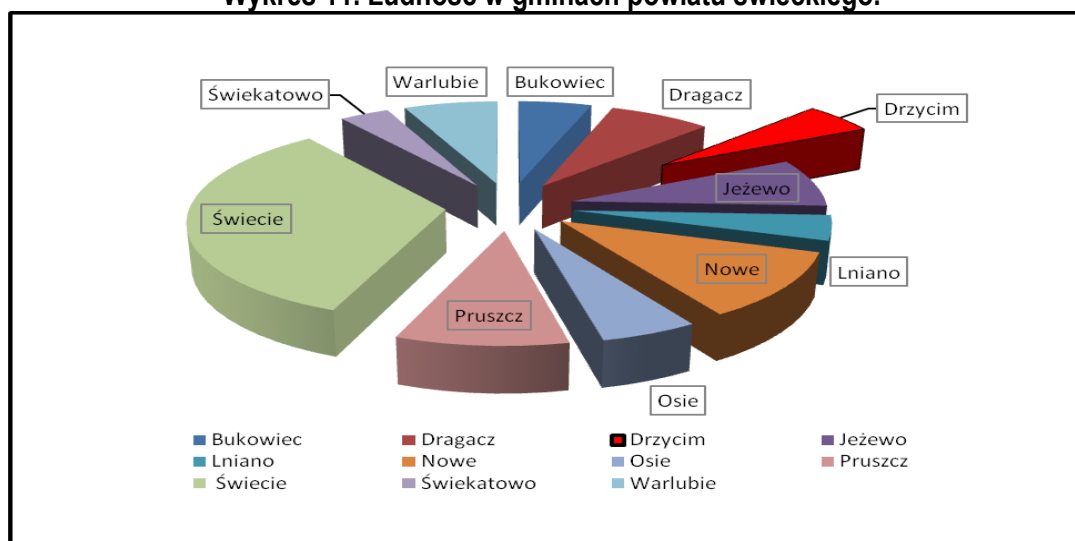

Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS. Stan na dzień 31.XII.2001-31.XII.2011.

Analizując liczbę ludności w gminach powiatu świeckiego, należy stwierdzić, że gmina Drzycim zajmuje ósme miejsce.

Największy wzrost liczby ludności w gminach wiejskich powiatu świeckiego zanotowano w Świeciu – wzrost o 1483 osoby. W gminie miejsko-wiejskiej Nowe jako jedynej – zanotowano spadek.

Wykres 11. Ludność w gminach powiatu świeckiego.

Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS. Stan na dzień 31.XII.2011 r.

W poniższej tabeli przedstawiono ruch naturalny wg płci w latach 2001 – 2011 na terenie gminy Drzycim.

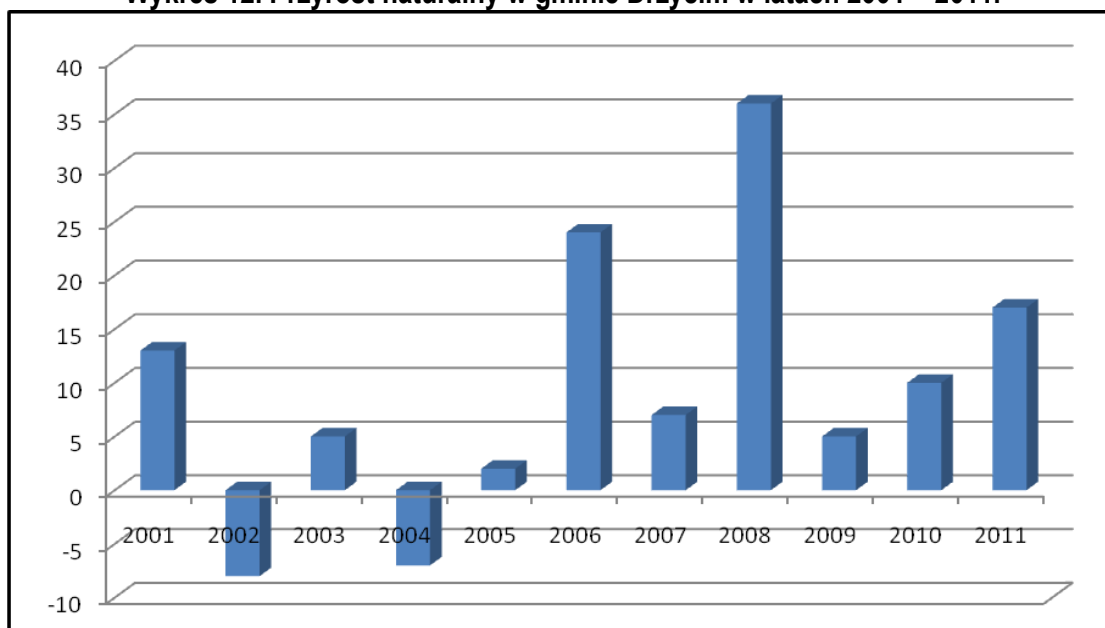
Tabela 18. Ruch naturalny wg płci w latach 2001 – 2011 w gminie Drzycim.

Rok		2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Urodzenia żywe												
ogółem	osoba	55	43	49	47	49	64	53	70	61	60	63
mężczyźni	osoba	28	18	26	29	29	32	25	35	35	33	40
kobiety	osoba	27	25	23	18	20	32	28	35	26	27	23
Zgony ogółem												
ogółem	osoba	42	51	44	54	47	40	46	34	56	50	46
mężczyźni	osoba	18	26	26	32	27	22	29	17	31	21	25
kobiety	osoba	24	25	18	22	20	18	17	17	25	29	21
Przyrost naturalny												
ogółem	osoba	13	-8	5	-7	2	24	7	36	5	10	17
mężczyźni	osoba	10	-8	0	-3	2	10	-4	18	4	12	15
kobiety	osoba	3	0	5	-4	0	14	11	18	1	-2	2

Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS. Stan na dzień 31.XII.2001 – 31.XII.2011 r.

W roku 2006, 2008 i 2011 zanotowano w gminie Drzycim najwyższy wskaźnik przyrostu naturalnego. W roku 2002 i 2004 przyrost naturalny był ujemny. Najwyższa liczba urodzeń żywych wystąpiła w 2008 roku, wynosząc ogółem 70 osób. W 2008 roku zanotowano również najniższą liczbę zgonów.

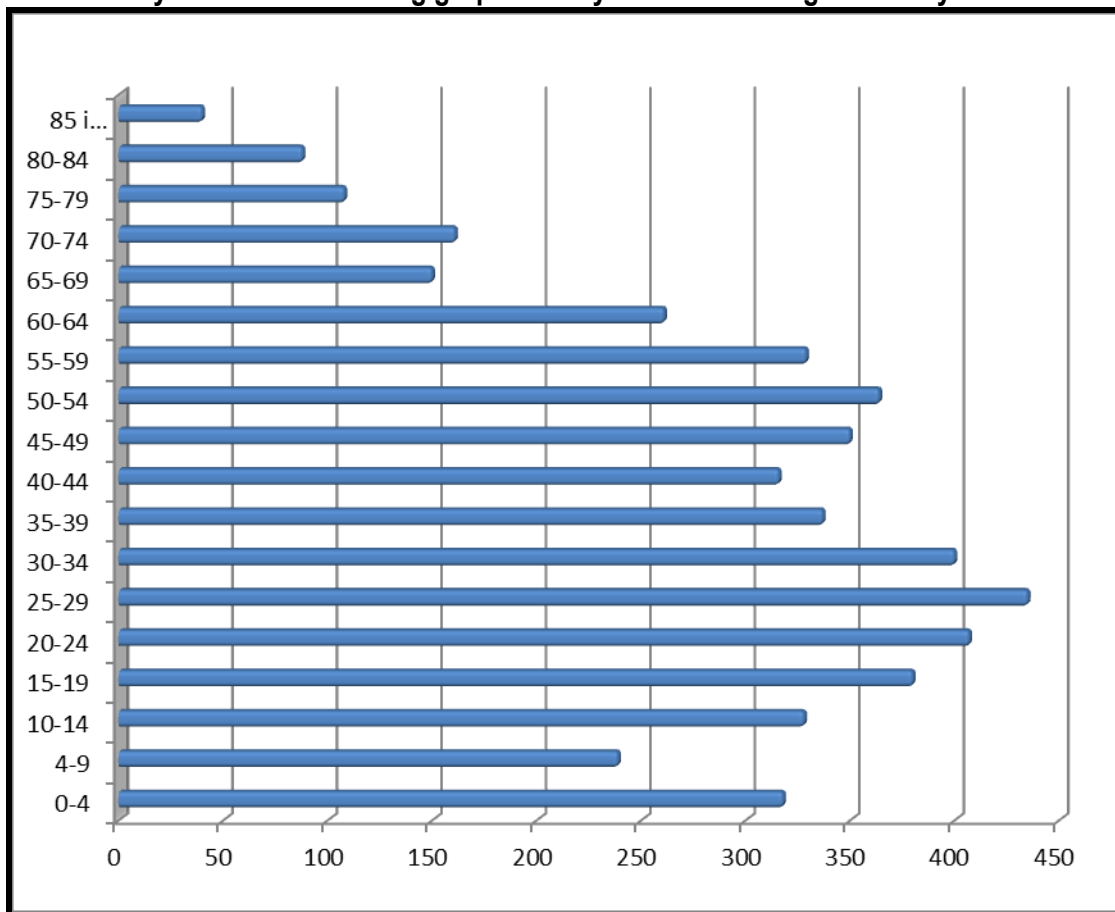
Wykres 12. Przyrost naturalny w gminie Drzycim w latach 2001 – 2011.

Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS. Stan na dzień 31.XII.2001 – 31.XII.2011 r.

Kolejną cechą aktualnych stosunków ludności w gminie Drzycim jest przewaga osób z grupy wiekowej 20 - 24, 25 – 29, fakt ten może mieć duże znaczenie z punktu widzenia potencjalnych możliwości rozwoju terenów gminy.

Wykres 13. Ludność wg grup wiekowych roku 2010 w gminie Drzycim.

Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS. Stan na dzień 31.XII.2010 r.

Największy spadek liczby ludności od roku 2000 do 2010 widoczny jest w grupie wiekowej „5-9” lat, spadek ten wynosi 183, podobny spadek tylko w tym przypadku o 116 osoby wystąpił w przedziale wiekowym „10-14”. Natomiast największy wzrost o 138 osób liczby mieszkańców gminy Drzycim zaobserwowano w przedziale wiekowym „55-59”.

Tabela 19. Ludność wg grup wiekowych w latach 2001 – 2010 w gminie Drzycim.

rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
0-4	325	298	283	284	268	240	244	251	274	296	318
4-9	422	413	389	350	345	332	303	276	270	256	239
10-14	444	440	444	446	446	421	406	381	350	337	328
15-19	461	473	471	440	402	404	401	400	394	400	380
20-24	391	395	415	445	469	459	462	460	424	394	407
25-29	372	373	380	388	419	405	409	410	429	441	435
30-34	329	350	336	340	342	354	345	349	364	392	400
35-39	367	341	348	352	332	328	344	328	323	320	337
40-44	384	387	388	375	368	372	345	336	332	321	316
45-49	363	364	371	385	399	378	382	378	359	346	350
50-54	283	304	325	335	346	351	353	352	374	392	364
55-59	191	195	194	208	223	271	298	322	326	327	329
60-64	200	192	195	197	188	172	181	175	184	210	261
65-69	161	169	162	164	172	177	173	178	175	167	150
70-74	-	-	-	-	-	136	141	135	145	156	161
75-79	-	-	-	-	-	130	121	124	116	110	108
80-84	-	-	-	-	-	59	70	77	82	87	88
85 i więcej	-	-	-	-	-	38	35	42	46	39	40

Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS. Stan na dzień 31.XII.2000 – 31.XII.2010 r.

5.2. Ruch migracyjny

Niezmiernie istotną rolę, z demograficznego punktu widzenia, pełnią wskaźniki dotyczące salda migracji ludności. Na podstawie zestawienia w tabeli poniżej i na wykresie, w gminie Drzycim w latach 2000 – 2010 trudno jest prognozować wzrost liczby ludności mieszkańców gminy lub ewentualny jej spadek. Z tabeli wynika jednak, że saldo migracji miało wartość ujemną w latach 2000 – 2009, dopiero w roku 2010 wskaźnik przyjął wartość dodatnią. Najmniejsze saldo migracji - 39 wystąpiło w roku 2000, natomiast najwyższe w roku 2010.

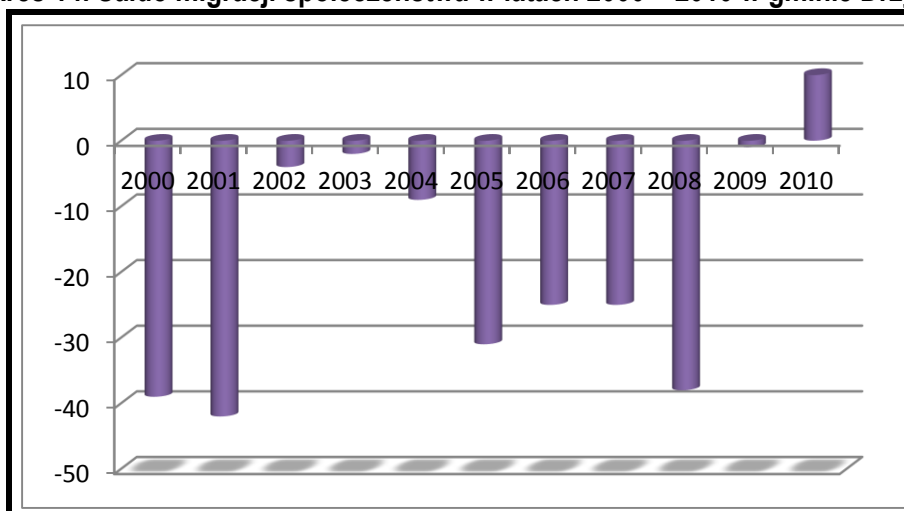
Tabela 20. Ruchy migracyjne latach 2001 – 2010 w gminie Drzycim.

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Zameldowania	48	35	61	72	65	40	57	60	46	56	67
Wymeldowania	87	77	65	74	74	71	82	85	84	57	57
Saldo migracji	-39	-42	-4	-2	-9	-31	-25	-25	-38	-1	10

Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS. Stan na dzień 31.XII.2000 - 31.XII.2010 r.

W ciągu analizowanych 11 lat (2000-2010) na terenie gminy Drzycim dokonano 607 zameldowań i 813 wymeldowań. Saldo migracji było ujemne i wyniosło -226 osób. Przeciętna wartość roczna tego wskaźnika wyniosła -20,55 osoby. Średnio rocznie na terenie gminy osiedla się około 55 osób, a opuszcza teren gminy 74 osoby.

Wykres 14. Saldo migracji społeczeństwa w latach 2000 – 2010 w gminie Drzycim.

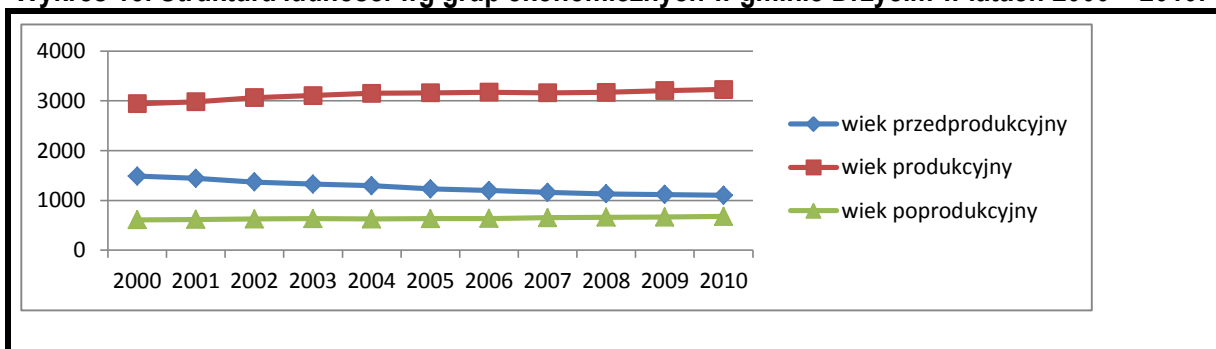

Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS. Stan na dzień 31.XII.2001 – 31.XII.2010 r.

5.3. Struktura wieku i płci

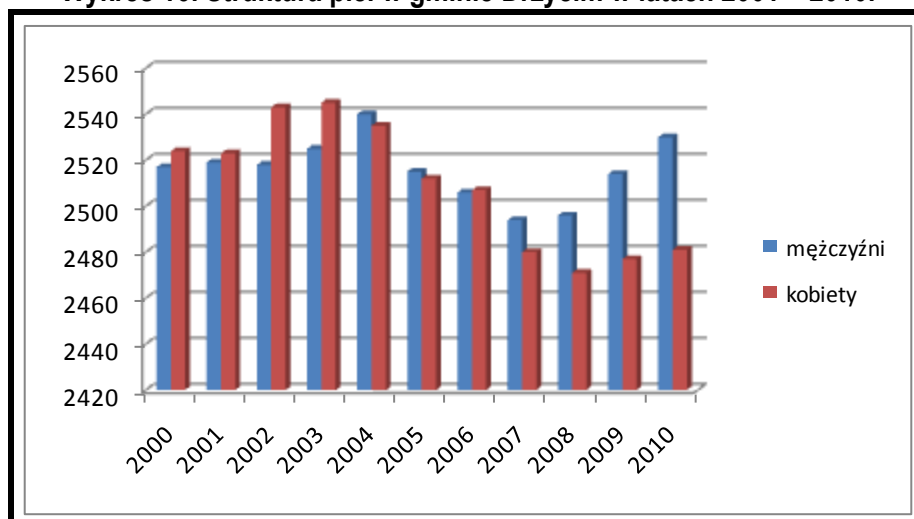
Gminę Drzycim cechuje znaczny udział ludności w wieku produkcyjnym. Udział tej grupy wynosił w 2010 roku aż ponad 64%. Ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła około 22%, zaś w wieku poprodukcyjnym 13%. Są to wielkości, które utrzymują się na zbliżonym poziomie w stosunku do całego województwa kujawsko – pomorskiego i powiatu świeckiego. Niepokojące może być zjawisko spadku liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym.

Wykres 15. Struktura ludności wg grup ekonomicznych w gminie Drzycim w latach 2000 – 2010.

Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS. Stan na dzień 31.XII.2000 – 31.XII.2010 r.

Wykres 16. Struktura płci w gminie Drzycim w latach 2001 – 2010.

Źródło: Opracowano na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.
Stan na dzień 31.XII.2000 – 31.XII.2010 r.

Z analizy powyższego wykresu wywnioskować można, że w analizowanym okresie pomiędzy latami 2000 – 2003 oraz w roku 2006 liczba kobiet przewyższała liczbę mężczyzn. Natomiast w latach 2004 – 2005 oraz 2007 – 2010 sytuacja przedstawia się odwrotnie tzn. liczba mężczyzn przewyższa liczbę kobiet. Największa różnica między tymi wielkościami wystąpiła w roku 2007.

5.4. Rynek pracy

Analiza ostatnich lat wskazuje na zmienną tendencję liczby osób pracujących w głównym miejscu pracy. Na przestrzeni analizowanych lat 2001 – 2011 nastąpiły niewielkie wahania wskaźnika osób pracujących w głównym miejscu pracy w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym. Najniższy wskaźnik liczby pracujących w głównym miejscu pracy do liczby osób w wieku produkcyjnym wystąpił w roku 2003 i wyniósł 15 %. W badanym przedziale czasowym, wyłączając rok 2010, liczba pracujących mężczyzn co roku przewyższała liczbę pracujących kobiet.

Tabela 21. Rynek pracy w gminie Drzycim w latach 2001-2010.

PRACUJĄCY WG PŁCI												
ROK		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Liczba osób w wieku produkcyjnym	osoba	2942	2982	3066	3108	3153	3162	3175	3161	3171	3207	3229
Pracujący w główny miejscu pracy	osoba	610	459	537	538	522	520	531	650	638	529	577
Liczba pracujących w głównym miejscu pracy / liczbę osób w wieku produkcyjnym	%	19%	20%	15%	17%	17%	17%	16%	17%	20%	20%	16%
Mężczyźni	osoba	356	247	277	276	263	262	269	379	370	256	311
Kobiety	osoba	254	212	260	263	259	258	262	271	268	273	266

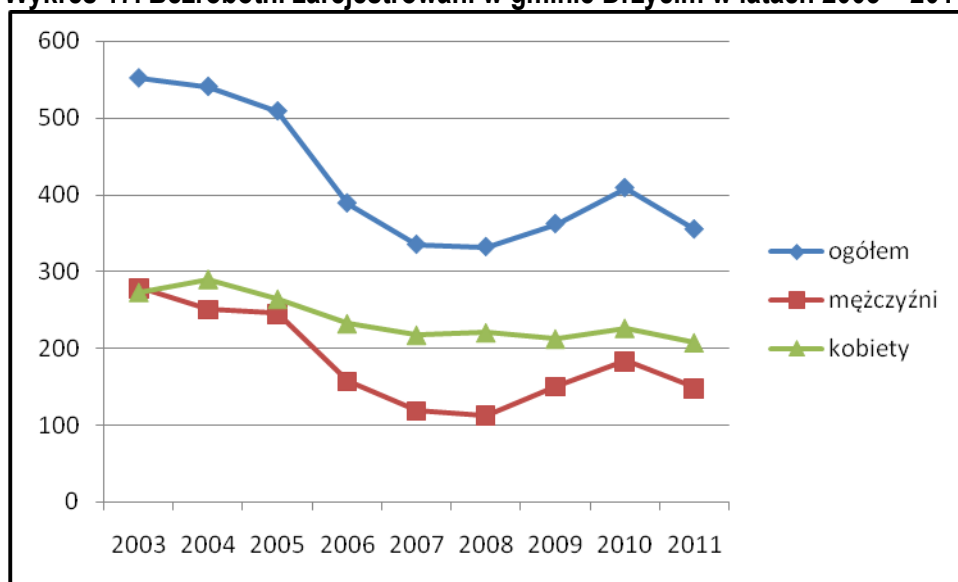
Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS. Stan na dzień 31.XII.2000-31.XII.2010.

Tabela 22. Bezrobotni zarejestrowani w gminie Drzycim w latach 2003 – 2011.

Rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
ogółem	552	541	509	389	335	332	362	409	355
mężczyźni	279	251	245	157	118	112	150	183	148
kobiety	273	290	264	232	217	220	212	226	207

Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS. Stan na dzień 31.XII.2003-31.XII.2011 r.

W latach 2003 – 2011 liczba osób bezrobotnych w gminie Drzycim wynosiła od 332 do 552 osób. Większość osób bezrobotnych stanowiły kobiety. Odsetek bezrobotnych mężczyzn po spadku do 112 roku 2008 w roku 2009 wzrósł do poziomu 150, następnie w roku 2010 nastąpił ponowny wzrost do poziomu 183 a w roku 2011 spadek do poziomu 148. W przypadku bezrobotnych kobiet spadek występuje od roku 2004 do roku 2007 oraz w roku 2009 i 2011. Natomiast lata 2008 i 2010 to wzrost liczby bezrobotnych kobiet na terenie gminy Drzycim.

Wykres 17. Bezrobotni zarejestrowani w gminie Drzycim w latach 2003 – 2011.

Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS. Stan na dzień 31.XII.2003-31.XII.2011 r.

Liczba bezrobotnych w gminach powiatu świeckiego w roku 2011 przedstawiała się następująco:

Tabela 23. Bezrobotni powiatu świeckiego.

GMINA	2011		
	ogółem	mężczyźni	kobiety
Bukowiec	328	136	192
Dragacz	512	220	292
Drzycim	355	148	207
Jeżewo	508	193	315
Lniano	265	110	155
Nowe	1032	457	575
Osie	342	144	198
Pruszcz	511	240	271
Świecie	1959	803	1156
Świekatowo	207	105	102
Warlubie	486	191	295

Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS. Stan na dzień 31.XII.2011 r.

Największą liczbę bezrobotnych wśród gmin powiatu Świeckiego stanowili bezrobotni gminy miejsko-wiejskiej Świecie. Natomiast najmniejszą grupę stanowili bezrobotni z terenu gminy Świekatowo, która jest zarazem jedyną gminą powiatu świeckiego, w której liczba bezrobotnych mężczyzn jest wyższa od liczby bezrobotnych kobiet. Gmina Drzycim pod względem liczby bezrobotnych w powiecie Świeckim zajmuje siódmą pozycję.

5.5. Gospodarka mieszkaniowa

Zasoby mieszkaniowe gminy Drzycim, przedstawione w tabeli poniżej, na przestrzeni badanych lat systematycznie zwiększały się. Największy wzrost liczby mieszkań zaobserwowano w roku 2002, gdzie liczba mieszkań w porównaniu do roku poprzedniego wzrosła o 45. W badanym okresie liczba mieszkań wzrastała średnio o 9 na rok. Na jedno mieszkanie w latach 2000 – 2009 przypadały średnio prawie 4 osoby, natomiast powierzchnia użytkowa na 1 osobę wynosiła w roku 2000 – 17,08, natomiast w roku ostatnim z azaliowych 2009 – 22. W sytuacji niewielkiego wzrostu liczby ludności oraz wzrostu liczby dostępnych mieszkań, powierzchnia użytkowa przypadająca na jednego mieszkańca wzrasta.

Tabela 24. Zasoby mieszkaniowe w gminie Drzycim w latach 2000 – 2010.

Rok	Mieszkania	Izby	Powierzchnia użytkowa mieszkań	Ludność ogółem	Liczba osób na 1 mieszkanie	Powierzchnia użytkowa na 1 osobę
	miesz.	izba	m2	osoba	osoba	m2
2000	1366	5080	89961	5041	3,7	17,8
2001	1366	5080	89961	5042	3,7	17,8
2002	1411	5508	104069	5061	3,6	20,6
2003	1429	5627	106344	5070	3,5	21,0
2004	1430	5634	106498	5075	3,5	21,0
2005	1430	5634	106498	5027	3,5	21,2
2006	1430	5635	106531	5013	3,5	21,3
2007	1434	5657	107035	4974	3,5	21,5
2008	1442	5702	108341	4967	3,4	21,8
2009	1450	5745	109484	4991	3,4	21,9
2010	1458	5790	110419	5011	3,4	22,0

Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS. Stan na dzień 31.XII.2000-31.XII.2010 r.

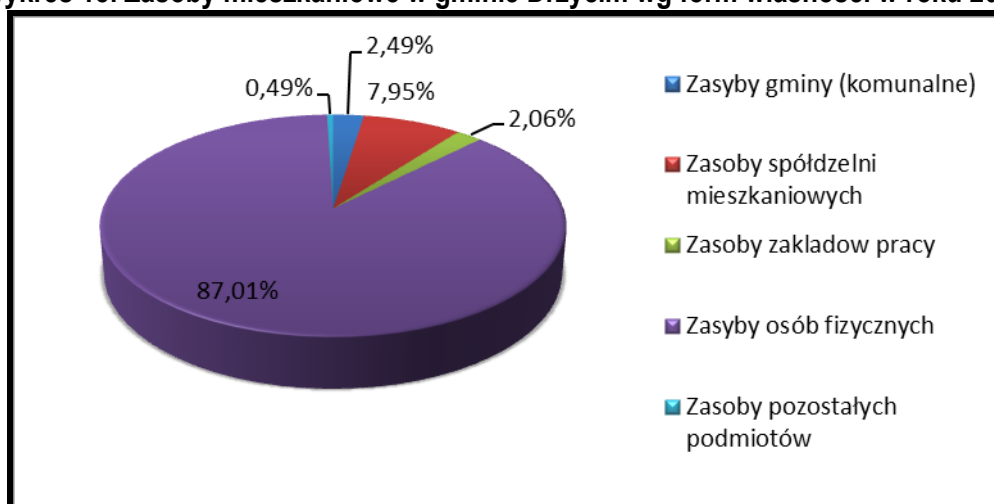
Biorąc pod uwagę strukturę własności zasobów mieszkaniowych widoczny jest spadek zasobów gminnych i zakładów pracy. W badanym okresie 2002 – 2007 nastąpił spadek mieszkań gminnych, spółdzielczych oraz zakładów pracy. Wzrost zasobów mieszkaniowych nastąpił w grupie „zasoby mieszkaniowe osób fizycznych”, największy wzrost wystąpił pomiędzy latami 2002-2003 tj. o 18 mieszkań. Powodem takiego zjawiska jest oprócz nowych zasobów także przejmowanie przez osoby fizyczne zasobów mieszkaniowych od gminy i zakładów pracy. Na takim samym poziomie utrzymuje się liczba mieszkań należących do pozostałych podmiotów.

Tabela 25. Zasoby mieszkaniowe wg form własności.

ZASOBY MIESZKANIOWE						
ROK	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Zasoby gminy (komunalne)						
mieszkania	47	43	43	42	42	41
izby	141	100	100	98	98	96
powierzchnia użytkowa mieszkań	2535	1918	1918	1888	1888	1864
Zasoby spółdzielni mieszkaniowych						
mieszkania	158	142	142	147	147	131
izby	533	473	473	489	489	436
powierzchnia użytkowa mieszkań	7942	7192	7192	7356	7356	6464
Zasoby zakładów pracy						
mieszkania	64	64	64	34	34	34
izby	215	215	215	145	145	145
powierzchnia użytkowa mieszkań	3591	3591	3591	2438	2438	2438
Zasoby osób fizycznych						
mieszkania	1411	1429	1430	1430	1430	1434
izby	5508	5627	5634	5634	5635	5657
powierzchnia użytkowa mieszkań	104069	106344	106498	106498	106531	107035
Zasoby pozostałych podmiotów						
mieszkania	8	8	8	8	8	8
izby	30	30	30	30	30	30
powierzchnia użytkowa mieszkań	557	557	557	557	557	557

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.
Stan na dzień 31.XII.2002-31.XII.2007 r.

Wykres 18. Zasoby mieszkaniowe w gminie Drzycim wg form własności w roku 2007.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS. Stan na dzień 31.XII.2007 r.

Biorąc pod uwagę parametry istniejących zasobów mieszkaniowych oraz wskaźniki demograficzne należy przyjąć, iż panująca obecnie sytuacja w gminie Drzycim jest korzystna. Z roku na rok zasoby mieszkaniowe powoli powiększają się, przy niewielkim wzroście liczby ludności, co sprawia, że wskaźniki określające zasoby mieszkaniowe ulegają poprawie. Widoczna jest tendencja zwiększania się zasobów mieszkaniowych wśród osób fizycznych.

Analizując poniższe zestawienie należy stwierdzić, iż korzystnie przedstawia się wyposażenie mieszkań w instalacje typu: wodociąg, łazienka, centralne ogrzewanie. Przykładowo wyposażenie w wodociąg wynosi 94,6% wszystkich mieszkań w gminie, a więc tylko nieliczne mieszkania nie mają dostępu do wodociągu. Gmina Drzycim wypada korzystniej na tle powiatu świeckiego (tereny wiejskie) pod względem sieci wodociągowej. Wskaźnik dotyczący wyposażenia w łazienkę i centralne ogrzewanie jest niższy niż w powiecie świeckim.

Tabela 26. Zasoby mieszkaniowe w gminie Drzycim wyposażone w instalacje na tle świeckiego w 2010 r.

Mieszkania wyposażone w instalacje:	Powiat świecki	Gmina Drzycim
	(%)	(%)
wodociąg	93,7	94,6
łazienka	80	79,3
centralne ogrzewanie	62,4	60,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS. Stan na dzień 31.XII.2010 r.

5.6. Infrastruktura społeczna

5.6.1. Oświata

Na terenie gminy Drzycim zlokalizowane są następujące placówki oświatowe:

- **Szkoła podstawowa w Drzycimiu** – swym zasięgiem obejmuje wsie: Drzycim, Jastrzębie, Krakówek, Dąbrówka, Gacki, Wery, Rówienica, Gródek, Lubocheń, Bedlenki, Dólsk, Mały Dólsk, Biechówko. Do Szkoły Podstawowej uczęszcza 420 uczniów w 19 oddziałach. 265 uczniów dojeżdża z okolicznych miejscowości. Zespół zatrudnia 38 pracowników pedagogicznych oraz 16 pracowników administracji i obsługi.

Placówka posiada:

- wielofunkcyjne boisko, 2 sale gimnastyczne,
- wielozadaniowe boisko "Orlik",

- pracownię komputerową, pracownię multimedialną,
 - dobrze wyposażone sale lekcyjne,
 - świetlice i stołówkę wydającą ok. 420 posiłków dziennie, ze stołówki korzystają uczniowie szkół z gminy (Gimnazjum w Gródku oraz Szkoła Podstawowa w Sierosławiu).
- **Gimnazjum w Gródku** – składające się z siedmiu oddziałów. Do Gimnazjum uczęszcza 144 uczniów. Placówka zatrudnia 17 nauczycieli i 6 pracowników administracji.
 - **Niepubliczna Szkoła Podstawowa z Oddziałami Przedszkolnymi w Sierosławiu** – swym zasięgiem obejmuje wsie: Sierosław i Sierosławek.

Tabela 27. Szkoły podstawowe na terenie gminy Drzycim.

Szkoły podstawowe ogółem				
ROK		2009	2010	2011
ogółem	ob.	2	2	2
pomieszczenia szkolne	pom.	27	27	27
oddziały w szkołach	-	17	17	17
uczniowie	osoba	345	324	313
absolwenci	osoba	72	65	48

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.
Stan na dzień 31.XII.2009-31.XII.2011 r.

Tabela 28. Szkoły gimnazjalne na terenie gminy Drzycim.

Szkoły gimnazjalne ogółem				
ROK		2009	2010	2011
ogółem	ob.	1	1	1
pomieszczenia szkolne	pom.	13	13	14
oddziały w szkołach	-	9,00	9,00	8,00
uczniowie	osoba	203	189	166
absolwenci	osoba	74	67	59

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.
Stan na dzień 31.XII.2009-31.XII.2011 r.

Jak wynika z tabel przedstawionych powyżej zarówno w szkoła podstawowych jak i w gimnazjum liczba uczniów maleje.

W Gminie Drzycim nie ma żłobka ani szkoły ponadgimnazjalnej.

5.6.2. Ochrona zdrowia

Podstawową opiekę zdrowotną na terenie gminy świadczy Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Przychodnia Rodzinna” w Drzycimiu.

5.6.3. Opieka społeczna

Pomoc społeczna w gminie realizowana jest w ramach zadań zleconych (finansowane z budżetu Wojewody) i w ramach zadań własnych (finansowane ze środków gminnych). Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej udziela pomocy psychologicznej, prawnej i pedagogicznej osobom znajdującym się w sytuacji kryzysowej. Ośrodek współpracuje z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Świeciu, w którym dyżury pełnią psycholog, pedagog oraz prawnik. Najczęstsze przyczyny udzielania pomocy społecznej to: bezrobocie, niepełnosprawność, ubóstwo, bezradność w sprawowaniu opieki i wychowaniu, ochrona macierzyństwa, wielodzietność, długotrwała lub ciężka choroba.

5.6.4. Stan bezpieczeństwa

Gmina obsługiwana jest przez Posterunek Policji w Osiu. Ochrona przeciwpożarowa realizowana jest przez 7 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej (w Biechówku, Dąbrówce, Drzycimiu, Gackach, Gródku, Jastrzębiu i Sierosławiu).

5.6.5. Kultura

Instytucjonalna obsługa kultury na terenie gminy jest stosunkowo słabo rozwinięta. W gminie nie ma domu kultury, za obsługę kulturalną odpowiada - Świetlica Gminna w Drzycimiu.

Stowarzyszenia z terenu gminy

Stowarzyszenia zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym:

1. Towarzystwo Rozwoju Gminy Drzycim;
2. Ochotnicza Straż Pożarna w Biechówku;
3. Ochotnicza Straż Pożarna w Dąbrówce;
4. Ochotnicza Straż Pożarna w Drzycimiu;
5. Ochotnicza Straż Pożarna w Gackach;

6. Ochotnicza Straż Pożarna w Gródku;
7. Ochotnicza Straż Pożarna w Jastrzębiu;
8. Ochotnicza Straż Pożarna w Sierosławiu;
9. Stowarzyszenie Jeździecki Klub Sportowy "Czarna Podkowa - Gródek";
10. Stowarzyszenie Edukacji i Rozwoju Wsi Sierosław "Razem Łatwiej.

Stowarzyszenia zarejestrowane w Starostwie Powiatowym na podstawie ustawy Prawo o stowarzyszeniach:

1. Klub LZS Korona Drzycim;
2. Uczniowski Klub Sportowy "Wda" Gródek;
3. Międzyszkolny Uczniowski Klub Sportowy "Maxus";
4. Międzyszkolny Ludowy Uczniowski Klub Sportowy "Olimpia" Drzycim.

Stowarzyszenia zwykle zarejestrowane w Starostwie Powiatowym na podstawie ustawy Prawo o stowarzyszeniach:

1. Biechowskie Stowarzyszenie Społeczne.

Fundacje:

1. Fundacja "Radość Dziecka".

5.7. Działalność gospodarcza

W 2000 r. w gminie zarejestrowanych było 179 podmiotów prowadzących działalność gospodarczą, natomiast 2010 r. liczba ta wynosiła 256. Spadek liczby podmiotów gospodarczych widoczny jest między latami 2003 – 2004. Największy wzrost liczby podmiotów gospodarczych nastąpił w 2008 (o 20 podmiotów).

**Tabela 29. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON
wg sektorów własnościowych.**

PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ ZAREJESTROWANE W REJESTRZE REGON WG SEKTORÓW WŁASNOŚCIOWYCH												
ROK		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Ogółem												
Podmioty gospodarki narodowej ogółem	jed.gosp.	179	187	199	199	189	199	208	220	240	248	256
Sektor publiczny												
ogółem	jed.gosp.	11	11	10	11	11	12	12	12	14	14	15
państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	jed.gosp.	5	9	7	8	8	9	9	9	10	10	11
Sektor prywatny												
ogółem	jed.gosp.	168	176	189	188	178	187	196	208	226	234	241
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	jed.gosp.	-	150	153	151	139	148	152	165	177	183	184
spółki handlowe	jed.gosp.	-	8	7	7	8	8	10	10	11	12	12
spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	jed.gosp.	-	2	2	2	3	3	3	3	2	2	2
spółdzielnie	jed.gosp.	5	5	5	5	5	5	5	4	4	4	4
fundacje	jed.gosp.	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1
stowarzyszenia i organizacje społeczne	jed.gosp.	0	1	8	8	9	9	10	10	12	14	14

*Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.
Stan na dzień 31.XII.2000-31.XII.2010 r.*

Wg podziału na sekcje PKD wzrost działalności gospodarczej między latami 2000 – 2009 odnotowywany jest w sekcjach A, D, E, F, H, J, L, K, N, O. Sekcje D, F oraz O rozwijają się najdynamiczniej w badanym okresie liczba podmiotów gospodarczych w sekcji D wzrosła o 14 podmiotów, natomiast w sekcji F i O liczba podmiotów wzrosła o 11 podmiotów. Najliczniejsza grupa podmiotów skupia się w sekcji G – handel detaliczny i hurtowy. W roku 2009 grupa ta liczyła 59 podmiotów gospodarczych.

Spadkiem liczby podmiotów gospodarczych wg PKD wyróżniają się sekcje G, I i M. W każdej z tych sekcji nastąpił spadek o 2 podmioty gospodarcze w porównaniu do roku 2000.

Tabela 30. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON wg sekcji PKD.

Rok		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
ogółem	jed.gosp.	179	187	199	199	189	199	208	220	240	248
Sekcja A	jed.gosp.	11	11	13	13	9	11	13	14	15	19
Sekcja D	jed.gosp.	18	20	21	21	20	22	27	31	33	32
Sekcja E	jed.gosp.	2	1	2	2	2	4	4	4	4	4
Sekcja F	jed.gosp.	18	16	16	14	12	14	17	19	24	29
Sekcja G	jed.gosp.	61	59	57	58	57	58	62	62	63	59
Sekcja H	jed.gosp.	5	5	7	7	7	7	6	6	6	6
Sekcja I	jed.gosp.	17	17	16	17	15	15	11	13	15	15
Sekcja J	jed.gosp.	5	4	5	5	5	5	5	10	9	10
Sekcja K	jed.gosp.	12	17	20	18	17	16	15	16	18	20
Sekcja L	jed.gosp.	2	2	9	9	9	9	9	9	9	9
Sekcja M	jed.gosp.	9	9	7	8	7	7	7	7	7	7
Sekcja N	jed.gosp.	8	13	15	14	15	16	16	15	18	16
Sekcja O	jed.gosp.	11	13	11	13	14	15	16	14	19	22

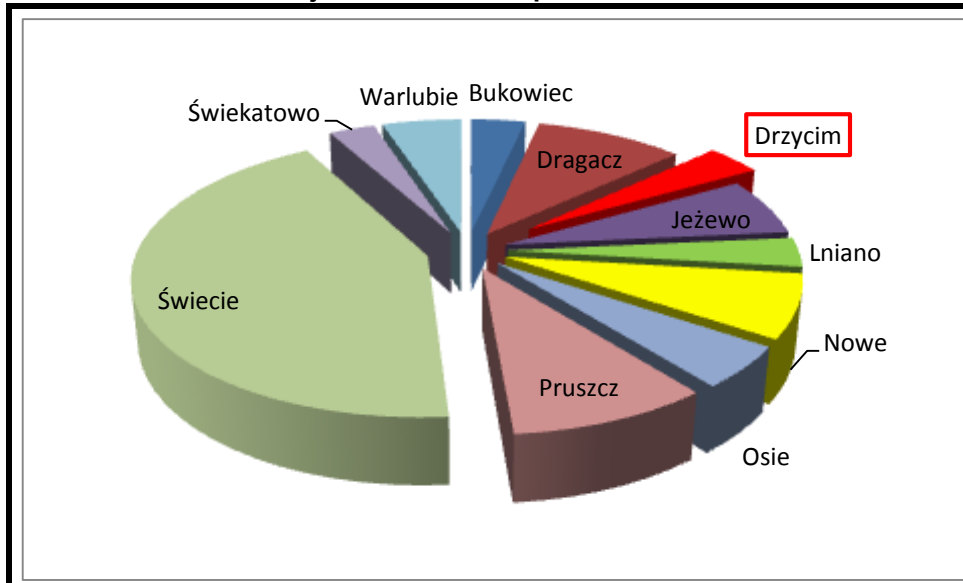
*Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.
Stan na dzień 31.XII.2000-31.XII.2009 r.*

Oznaczenie sekcji PKD:

- Sekcja A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo;
- Sekcja D - wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych;
- Sekcja E - dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
- Sekcja F – Budownictwo;
- Sekcja G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle;
- Sekcja H - Transport i gospodarka magazynowa;
- Sekcja I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznym;
- Sekcja J - Informacja i komunikacja;
- Sekcja K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa;
- Sekcja L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości;
- Sekcja M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna;
- Sekcja N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca;

- Sekcja O - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne.

Wykres 19. Liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON w powiecie świeckim.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS. Stan na dzień 31.XII.2009 r.

6. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZAGROŻEŃ BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA

Na terenie gminy nie występują obiekty, obszar i urządzenia, które mogą powodować potencjalne zagrożenie bezpieczeństwa ludności i jej mienia w myśl przepisów dotyczących ochrony osób i mienia.

Według danych Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego w Bydgoszczy na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego mogą wystąpić potencjalne zagrożenia:

- pochożenia naturalnego:
 - powódzie spowodowane wylewami rzek i kanałów oraz wynikłe z wystąpienia nawalnych opadów atmosferycznych i roztopów,
 - obejmujące dużą powierzchnię pożary traw, zarośli i lasów spowodowane czynnikami naturalnymi (np. uderzenie pioruna, samoistna reakcja chemiczna, itp.),
 - zakażenia biologiczne ludzi i zwierząt gospodarskich występujące, jako konsekwencja epidemii i epizootii,
 - wichury, śnieżyce gradobicia,
 - trzęsienia ziemi (pochożenia naturalnego);
- związane z rozwojem cywilizacyjnym i działalnością człowieka:
 - skażenia toksycznymi środkami przemysłowymi (TSP) emitowanymi do atmosfery, wód powierzchniowych i podziemnych oraz gleby w wyniku:
 - awarii urządzeń, instalacji przemysłowych i zbiorników w zakładach produkujących, wykorzystujących w procesie produkcji lub magazynujących te środki;
 - wypadków w czasie transportu tych środków drogami kolejowymi i samochodowymi;
 - wielkich pożarów występujących na dużym obszarze lub obejmujące wiele obiektów, a powstałe w wyniku zapłonu lub wybuchu przemysłowych substancji chemicznych, awarii sieci przemysłowych, maszyn i urządzeń, zaprószenia ognia lub podpalenia;
 - katastrofalne powódzie w wyniku awarii obiektów hydrotechnicznych,
 - wypadki komunikacyjne mogące mieć charakter katastrof np.: kolejowe, drogowe z udziałem wielu pojazdów, a także lotnicze,
 - katastrofy budowlane mogące powstać w wyniku błędów budowlanych, awarii instalacji komunalnych, wad konstrukcyjnych,

- zakłócenia porządku i bezpieczeństwa publicznego spowodowane zamachami terrorystycznymi i inną działalnością zorganizowanych grup przestępczych, masowymi wystąpieniami lub protestami społecznymi na różnym tle,
- związane z występowaniem konfliktów zbrojnych,
- sytuacje kryzysowe będące skutkami wtórnymi katastrof np.: głód, epidemie, klęska ekologiczna.

Na terenie gminy Drzycim do najważniejszych zagrożeń, mających wpływ na życie człowieka należą (zgodnie z Aktualizacją Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Drzycim):

- zagrożenia powietrza atmosferycznego;
 - emisja zanieczyszczeń z domowych instalacji grzewczych (ogrzewanie oparte o węgiel i drewno),
 - spalanie energetyczne węgla kamiennego,
 - emisja ze źródeł komunikacyjnych stanowi rosnące zagrożenie zwłaszcza wzdłuż drogi wojewódzkiej),
- zagrożenia hałasem;
 - przebieg drogi wojewódzkiej nr 239,
 - hałas pochodzący od instalacji i urządzeń technologicznych,
- oddziaływanie pól elektromagnetycznych;
 - stacje telefonii komórkowej,
 - transformatory,
 - linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia,
- chemikalia w środowisku, poważne awarie przemysłowe, klęski żywiołowe;
 - transport kolejowy i drogowy materiałów niebezpiecznych np. przewóz paliw płynnych cysternami,
 - transport gazu,
 - niewłaściwe postępowanie z materiałami niebezpiecznymi.

7. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY

Klasycznym narzędziem, stosowanym od wielu lat w analizie strategicznej, jest zestawienie mocnych i słabych stron analizowanego podmiotu (w tym przypadku gminy) oraz określenie jego szans i zagrożeń rozwojowych. Nazwa SWOT pochodzi z języka angielskiego i oznacza: S – Strengths (silne strony), W – Weaknesses (słabości), O - Opportunities (możliwości), T – Threats (zagrożenia). Przyjęta metoda pozwala na zebranie i uszeregowanie informacji o potencjale rozwojowym gminy oraz o dostrzeganych barierach. Zwraca jednocześnie uwagę na pojawiające się zewnętrzne szanse i zagrożenia.

W ramach analizy SWOT skoncentrowano się na ocenie wewnętrznych zasobów gminy, jej atutów i problemów wynikających z przedstawionych uwarunkowań społecznych, gospodarczych, przyrodniczych, infrastrukturalnych.

7.1. Mocne strony

Do mocnych stron gminy Drzycim zaliczono:

- duża atrakcyjność turystyczno – wypoczynkowa gminy – położenie w rejonie doliny Wdy i Borów Tucholskich;
- dogodne położenie względem Grudziądza i Bydgoszczy;
- dobrze rozwinięta sieć wodociągowa (wypada ponad przeciętna na tle powiatu);
- gęsta sieć linii elektroenergetycznych średniego napięcia;
- elektrownia wodna w Gródku;
- dobrze rozwinięta sieć telekomunikacyjna;
- zrealizowana na terenie gminy oczyszczalnia ścieków w Drzycimiu, która zaspakaja istniejące potrzeby;
- znaczny stopień koncentracji sieci osadniczej 2/3 ludności gminy zamieszkuje cztery największe wsie: Drzycim, Gródek, Jastrzębie, Sierosław;
- przebieg przez obszar gminy linii kolejowej znaczenia krajowego Chojnice - Laskowice - Grudziądz – Działdowo;
- znaczny udział osób w wieku produkcyjnym;
- dobry poziom wykształcenia zasobów mieszkaniowych w podstawowe instalacje infrastruktury technicznej;
- dobrze rozwinięte szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne.

7.2. Słabe strony

W wyniku analizy uwarunkowań gminy Drzycim do jej słabych stron zaliczono:

- słabo rozwinięta sieć kanalizacyjna;
- brak Głównego Punktu Zasilania GPZ;
- stosowanie w ciepłownictwie wysokoemisyjnych źródeł ciepła;
- średnie i mało korzystne uwarunkowania do rozwoju rolnictwa;
- niedostateczny stan systemów melioracyjnych;
- występowanie dzikich składowisk odpadów;
- słabo rozwinięta instytucjonalna obsługa kultury – brak gminnego ośrodka kultury;
- gmina położona jest poza przebiegiem głównej sieci drogowej powiatu świeckiego;
- słaby stan techniczny dróg gminnych i powiatowych;
- niskie dochody mieszkańców gminy;
- brak sieci gazowej;
- słaby stan sieci energetycznej.

7.3. Szanse

Do potencjalnych szans rozwoju gminy zaliczono:

- bliskość istniejącego gazociągu wysokiego ciśnienia DN 150 mm, relacji Świecie - Chojnice - Sępólno, przebiegającego przez obszary gmin ościennych: Świecia, Bukowca, Świekatowa i Lniana;
- możliwość pozyskania zewnętrznych środków unijnych na finansowanie inwestycji związanych z ochroną środowiska, wynikająca z konieczności wypełnienia zobowiązań akcesyjnych oraz polityki ekologicznej państwa;
- dalsza promocja gminy na zewnątrz;
- wykorzystanie turystyczne walorów doliny rzeki Wdy oraz Borów Tucholskich.

7.4. Zagrożenia

Do potencjalnych zagrożeń w gminie Drzycim zakwalifikowano:

- brak zainteresowania ze strony inwestorów zewnętrznych;
- niewystarczająca ilość instytucji szczebla ponadpodstawowego;
- niedobór środków własnych gminy;

- wzrost natężenia ruchu pojazdów przy braku wydajnego systemu komunikacji międzyregionalnej;
- emigracja wykształconych i przedsiębiorczych młodych ludzi za granicę i do większych miast;
- wysoki poziom fiskalizmu i skomplikowane procedury prowadzenia działalności gospodarczej;
- zagrożenia bezpieczeństwa, patologie.

8. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU PRAWNEGO GRUNTÓW

Na podstawie danych uzyskanych ze Starostwa Powiatowego w Świeciu, stan prawny gruntów w gminie Drzycim przedstawia się następująco:

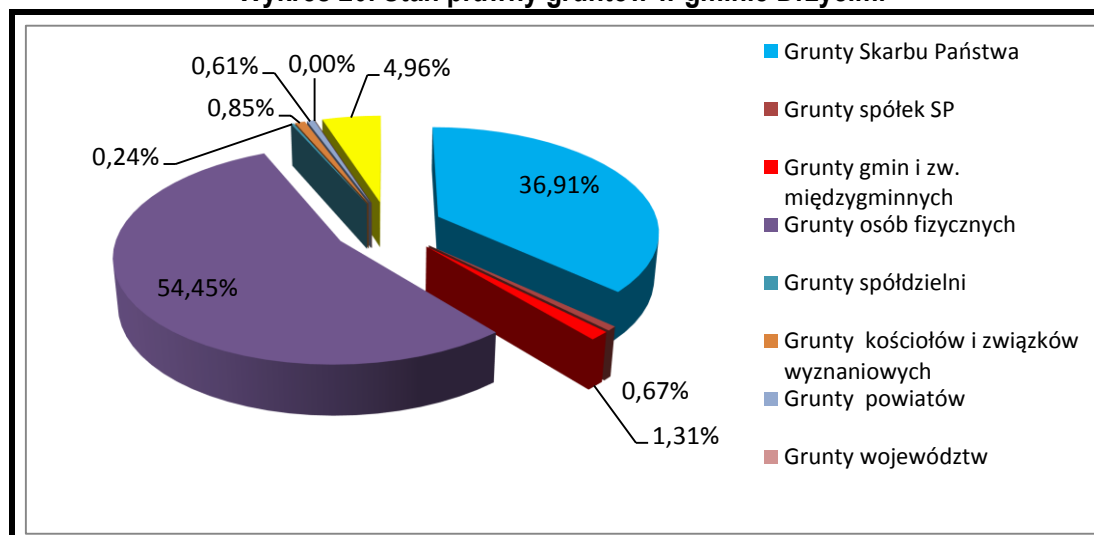
Tabela 31. Stan prawny gruntów w gminie Drzycim.

Wyszczególnienie gruntów	Powierzchnia ewidencyjna w ha
Grunty Skarbu Państwa	3 990
Grunty spółek SP, przedsiębiorstw państwowych i innych państwowych osób prawnych.	72
Grunty gmin i zw. międzygminnych	142
Grunty osób fizycznych	5 886
Grunty spółdzielni	26
Grunty kościołów i związków wyznaniowych	92
Grunty powiatów	66
Grunty województw	0
Pozostałe	536
Razem	8 818

Źródło: Opracowano na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Świeciu.

Według danych ze Starostwa Powiatowego w Świeciu, dotyczących struktury prawnej gruntów, w gminie Drzycim najliczniejszą grupę stanowią grunty osób fizycznych – 68,05%. Na kolejnej pozycji plasują się grunty Skarbu Państwa – 28,58%. Najmniej jest gruntów należących do spółdzielni – jedynie 0,01%.

Wykres 20. Stan prawny gruntów w gminie Drzycim.

Źródło: Opracowano na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Świeciu.

9. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH

9.1. Obszary i obiekty chronione prawem

Powierzchnia obszarów prawnie chronionych w gminie Drzycim zajmuje ok. 3780,1 ha, co stanowi ok. 1/3 ogólnej powierzchni gminy. W granicach gminy Drzycim znajdują się następujące tereny (lub ich fragmenty) objęte ochroną na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tj. Dz. U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220 z późn. zm.):

- Wdecki Park Krajobrazowy;
- Świecki Obszar Chronionego Krajobrazu;
- Obszar Natura 2000 Bory Tucholskie PLB220009 – Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków;
- pomniki przyrody;
- użytki ekologiczne.

9.1.1. Wdecki Park Krajobrazowy

Wdecki Park Krajobrazowy (WPK) został utworzony rozporządzeniem nr 52/93 Wojewody Bydgoskiego z dnia 16 lutego 1993 r. (Dziennik Urzędowy Woj. Bydgoskiego nr 10 poz. 133), ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe, w celu ich popularyzacji i zachowania w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Obecnie obowiązują rozporządzenie nr 29/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 02 listopada 2004 r. (Dziennik Urzędowy Woj. Kujawsko-Pomorskiego nr 111, poz. 1888) oraz Statut Wdeckiego Parku Krajobrazowego, stanowiący załącznik do Uchwały Nr XII/210/11 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 26 września 2011 r. Na terenie gminy Park krajobrazowy zajmuje 1849,1 ha.

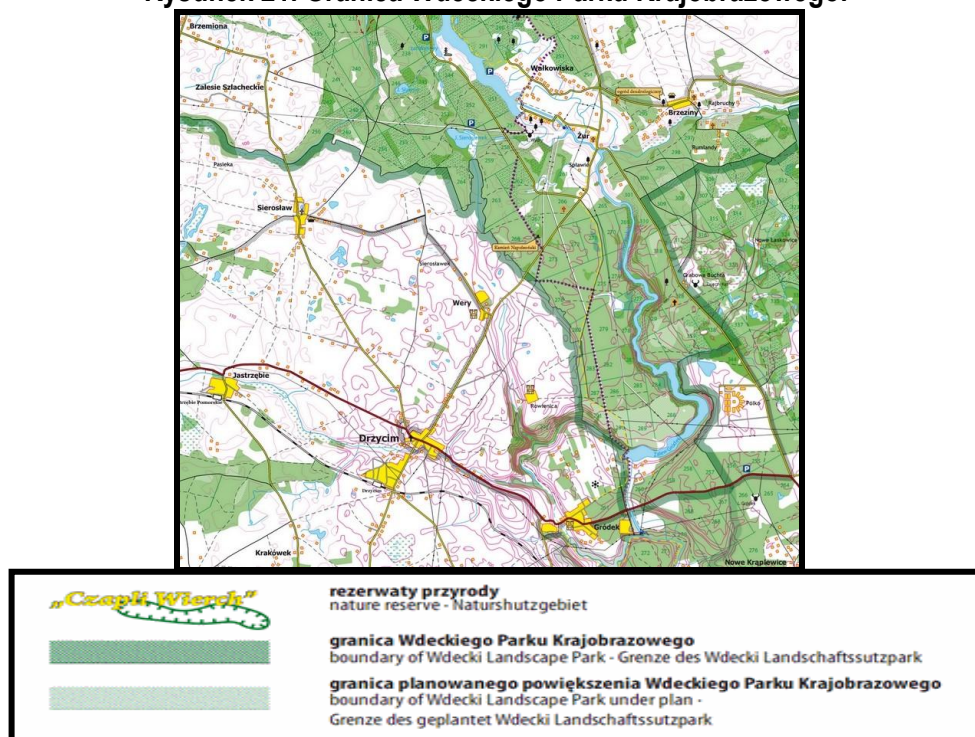
Wdecki Park Krajobrazowy zajmuje powierzchnię 23786,39 ha (w tym 4609,12 ha – strefa ochronna). Park i jego otulina leżą w granicach gmin: Cekcyn, Drzycim, Jeżewo, Lniano, Osie (70% powierzchni), Śliwice i Warlubie. Lasy stanowią w Parku 58,7%. Duża lesistość spowodowała, że krajobraz w dużej mierze zachował tutaj swój naturalny charakter. Główną osią parku jest rzeka Wda wraz z jej dopływami: rzeka Prusina, Solińską Strugą i Ryszką. To one i ich doliny stanowią o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych tego terenu. Najbardziej malowniczy jest środkowy bieg Wdy, gdzie rzeka przepływa, meandrując w głęboko wciętej dolinie przez kompleksy lasów liściastych. W wyniku podpiętrzenia wód rzeki Wdy i zalania ujściowych odcinków jej dopływów: Prusiny, Ryszki

i innych drobniejszych cieków powstał duży (440 ha) sztuczny zbiornik zaporowy Żur. W lasach dominują siedliska borów świeżych, na których występują bory mieszane. Niewielkie powierzchnie zajęte są przez ubogie bory suche. Na zboczach dolin rzecznych wykształciły się grądy zboczowe, a w dnach dolin fragmenty łągów i olsów. Osobliwością dendrologiczną jest występowanie jarzębu brekinii w rezerwacie „Brzęki im. Zygmunta Czubińskiego” w Szczerkowie. Na terenie gminy Drzycim w granicach parku znajduje się sołectwo Gródek, a w otulinie położone są Sierosław i Wery.

Wśród roślin rzadkich, chronionych w Parku występują m. in.: widłak goździsty, spłaszczony i jałowcowaty, rosiczki, storczyk szerokolistny i plamisty, podkolan biały, kruszczyk szerokolistny, listera jajowata, kopytnik i mącznica lekarska. Osobliwościami faunistycznymi są m. in.: żurawie, gągoły, tracze nurogęsi, błotniaki stawowe, bataliony, zimorodki, pstrągi potokowe, żmije zygzakowate, salamandry plamiste, rzekotki i traszki grzebieniaste. Na terenie Parku funkcjonują następujące rezerваты przyrody: „Brzęki im. Zygmunta Czubińskiego”, „Dury”, „Martwe”, „Jezioro Ciche” i „Jezioro Miedzo”. Projektuje się utworzenie rezerwatu „Jezioro Piaseczno” i „Dolina rzeki Wdy”. W Parku utworzono też trzy zespoły przyrodniczo – krajobrazowe: „Dolina rzeki Ryszki”, „Dolina rzeki Solińska Struga” i „Dolina rzeki Prusiny”. Siedziba Dyrekcji Parku znajduje się w Osiu.

Wdecki Park Krajobrazowy jest jednym z ważniejszych elementów Rezerwatu Biosfery Bory Tucholskie.

Rysunek 21. Granica Wdeckiego Parku Krajobrazowego.

Źródło : <http://www.wpk.org.pl>

Zakazy na terenie Parku mające szczególne znaczenie w gminie Drzycim:

- 1) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu art. 51 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz.U. Nr 62, poz. 627 z późn. zm.);
- 2) umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej, rybackiej i łowieckiej;
- 3) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają z potrzeby ochrony przeciw powodziowej lub zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- 6) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody lub racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
- 7) budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem obiektów służących turystyce wodnej, gospodarce wodnej lub rybackiej;
- 8) likwidowania, zasypywania i przekształcania zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;
- 9) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych;
- 10) prowadzenia chowu i hodowli zwierząt metodą bezściółkową;
- 11) utrzymywania otwartych rowów ściekowych i zbiorników ściekowych;
- 12) organizowania rajdów motorowych i samochodowych.

Na terenie gminy Drzycim położonych jest 1 849,06 ha Parku Krajobrazowego (9,64% powierzchni PK) i 1 426,56 ha otuliny (30,95%), łącznie 3 275,62 (13,77%).

9.1.2. Obszar Specjalnej Ochrony Bory Tucholskie PLB220009

Obszar Natura 2000 Bory Tucholskie- OSO - Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków zajmuje całkowitą powierzchnię 322 535,8 ha. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. nr 25 poz. 133) wskazuje nazwę, położenie administracyjne, cel oraz przedmiot jego ochrony. Obszar Natura2000 najmuje północną część gminy Drzycim, jego granica przebiega ze wschodu na zachód gminy wzdłuż drogi wojewódzkiej. OSO Bory Tucholskie obejmuje równiny sandrowe urozmaicone jeziorami wytopiskowymi i rynnowymi. Ośią hydrograficzną obszaru jest Wda, płynąca wąską doliną, silnie meandrująca, tworząca piaszczyste łachy i bystrza. Wśród lasów przeważają bory mieszane i świeże. Liczne są torfowiska. Obszar Borów

Tucholskich obejmuje wschodnią część makroregionu Pojezierze Południowo-Pomorskie. W jego skład wchodzi następujące mezoregiony: Bory Tucholskie, wschodnia część Równiny Charzykowskiej, północno-wschodnia część Pojezierza Krajeńskiego, północna część Doliny Brdy oraz północna część Wysoczyzny Świeckiej. Obszar jest dość jednolitą równiną sandrową, rozciętą dolinami Brdy i Wdy oraz urozmaiconą licznymi jeziorami, oczkami wodnymi i wzniesieniami o charakterze moreny dennej. Dominują w nim siedliska leśne, przede wszystkim bory sosnowe. Jest to teren o charakterze młodoglacjalnym, obejmujący w większości jałowe piaski. Ukształtowanie powierzchni ostoi jest urozmaicone, występują tu wysoczyzny i rozległe wzgórza, liczne pagórki oraz doliny i rynny. Sieć wodna jest silnie rozwinięta (wody zajmują ok. 14% powierzchni). Wśród zagrożeń na tym obszarze można wyróżnić eksploatację torfu, kredy, piasku, zmiany stosunków wodnych, zagrożenie eutrofizacją siedlisk oligotroficzych, presję turystyczną, zabudowę lotniskową, zabudowę rozproszoną, kłusownictwo, drapieżnictwo ze strony norki amerykańskiej, odpady, ścieki, zanieczyszczenie wód, zakładanie upraw plantacyjnych (borówka amerykańska). Ochronie na tym terenie podlegają populacje dziko występujących gatunków ptaków, utrzymanie i zagospodarowanie ich naturalnych siedlisk, przywracanie zniszczonych biotopów oraz ich tworzenie.

9.1.3. Świecki Obszar Chronionego Krajobrazu

Obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniające się krajobrazy o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb człowieka związanych z turystyką i wypoczynkiem. Umiarkowane zagospodarowanie tych terenów powinno zapewniać stan względnej równowagi ekologicznej systemów przyrodniczych. Obszary chronionego krajobrazu np. doliny rzek, ciągi jezior, pełnią często rolę korytarzy ekologicznych, umożliwiając migrację roślinom, zwierzętom lub grzybom. Służą wymianie i zachowaniu puli genowej poszczególnych gatunków. W rezultacie obszary chronionego krajobrazu pełnią rolę ekologicznego łącznika pomiędzy wszystkimi formami przyrody, układającymi się w system obszarów chronionych. Ograniczenia gospodarowania na tych obszarach dotyczą głównie tych form, które są zagrożeniem dla stałości przyrody.

Południową część gminy Drzycim (położoną na południe od drogi Drzycim - Gródek - Laskowice) obejmuje Świecki Obszar Chronionego Krajobrazu. Na terenie gminy położone jest 74% (1849.1ha) obszaru. Został on powołany na mocy Rozporządzenia Wojewody Bydgoskiego Nr 9/91 z dnia 14 czerwca 1991 roku, które zostało zmienione przez Rozporządzenie Nr 34/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 3 grudnia 2004 roku oraz Rozporządzenie Nr 3/2005 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 7 marca 2005 roku.

Aktualnie obowiązuje na terenie powyższego obszaru Uchwała Nr VI/106/11 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 21 marca 2011 roku w sprawie obszarów chronionego krajobrazu. Określa ona nazwy, położenie, obszar, ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemów, opisy granicy obszaru. Obszar Chronionego Krajobrazu położony jest na terenie Równiny Świeckiej rozciętej doliną rzeki Wdy. Tworzy go ekosystem leśny. Należy pamiętać, że Wda posiada zlewnię chronioną, posiada duże walory krajobrazowo-estetyczne. Na jego terenie znajduje się m. in. zbiornik w Gródku.

Spośród kluczowych zakazów na tym terenie wymienić można

- realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko;
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalnej gospodarcze wodnej lub rybackiej;
- likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodnoblotnych;
- lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej.

9.1.4. Pomniki przyrody

Pomniki przyrody są fragmentami przyrody objętymi ochroną pomnikową, mogą to być zarówno elementy przyrody ożywionej tj. aleje drzew, skupiska drzew lub pojedyncze osobniki jak i elementy przyrody nieożywionej takiej jak np. głazy narzutowe.

Na terenie gminy znajduje się trzynaście obiektów uznanych za pomniki przyrody, są one wraz z krótkim opisem i lokalizacjami wymienione w tabeli.

Tabela 32. Wykaz pomników przyrody

Lp.	Rodzaj pomnika przyrody	Jeśli skupisko - liczba sztuk	Nazwa polska	Obwód	Obręb ewidencyjny	Położenie	Nazwa aktu
1	Drzewo	1	Świerk pospolity		Dólsk	Przy drodze gruntowej, strona prawa	Uchwała Nr XXVI/181/2006 Rady Gminy w Drzycimiu z dnia 20 kwietnia 2006 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody (Dz.Urz.Woj.Kuj.-

							Pom. z 2006 r. Nr 87, poz. 1364)
2	Drzewo	1	Cis pospolity	140	Sierosław	Wdecki Park Krajobrazowy, miejscowość Wydry	Rozporządzenie Nr 322/95 Wojewody Bydgoskiego z dnia 29 grudnia 1995 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody tworów przyrody na terenie województwa bydgoskiego (Dz.Urz.Woj.Bydg. z 1996 r. Nr 6, poz. 30)
3	Głaz narzutowy	1		400	Gródek		Rozporządzenie Nr 36 Wojewody Bydgoskiego z dnia 14 lutego 1995 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody tworów przyrody na terenie województwa bydgoskiego (Dz.Urz.Woj.Bydg. z 1995 r. Nr 3, poz. 11)
4	Skupisko drzew	5	Dąb szypułkowy	321-383	Biechówko		Rozporządzenie Nr 305/93 Wojewody Bydgoskiego z dnia 26 października 1993 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody tworów przyrody na terenie województwa bydgoskiego (Dz. Urz. Woj. Bydg. z 1994 r. Nr 20, poz. 316)
5	Skupisko drzew	5	Lipa drobnolistna, Dąb szypułkowy,	463, 432; 280-326	Lubochień	Park dworski w miejscowości Lubochień	Rozporządzenie Nr 305/93 Wojewody Bydgoskiego z dnia 26 października 1993 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody tworów przyrody na terenie województwa bydgoskiego (Dz. Urz. Woj. Bydg. z 1994 r. Nr 20, poz. 316)
6	Drzewo	1	Jarząb brekinia	200	Rówienica	Park dworski w miejscowości Rówienica	
7	Drzewo	1	Lipa drobnolistna	345	Sierosławek	Park wiejski w miejscowości Sierosławek	
8	Skupisko drzew	5	Buk zwyczajny odmiany czerwonej, Buk zwyczajny, Dąb szypułkowy 3	Buk zwyczajny odmiany czerwonej 410, Buk	Wery	Park dworski w miejscowości Wery	Rozporządzenie Nr 305/93 Wojewody Bydgoskiego z dnia 26 października 1993 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody tworów przyrody na

			szt	zwyczajny 317, Dąb szypułkowy 308,276,272			terenie województwa bydgoskiego (Dz. Urz. Woj. Bydg. z 1994 r. Nr 20, poz. 316)
9	Głaz narzutowy	1		730	Gródek	Skarpa jaru rzeki Wyrwa w miejscowości Gródek	Rozporządzenie Nr 18/92 Wojewody Bydgoskiego z dnia 8 czerwca 1992 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody tworów przyrody na terenie województwa bydgoskiego (Dz. Urz. Woj. Bydg. z 1992 r. Nr 8, poz. 124)
10	Skupisko drzew	545	Dąb szypułkowy- 279szt, Lipa drobnolistna- 264szt, Klon pospolito 1szt, Jesion wyniosły 1szt	Dąb od 350 do 102, Lipa od 360 do 96, Klon 130, Jesion 105		Przy drodze Drzycim – Wery	
11	Skupisko drzew	2	Dąb szypułkowy	625, 560	Żur	Przy szosie Żur – Splawie	Rozporządzenie Nr 11/91 Wojewody Bydgoskiego z dnia 1 lipca 1991 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody tworów przyrody na terenie województwa bydgoskiego (Dz. Urz. Woj. Bydg. z 1991 r. Nr 15, poz. 120)
12	Głaz narzutowy	1		2450	Laskowice	Przy drodze Drzycim – Bedlenki	
13	Skupisko drzew	3	Dąb szypułkowy	500, 415, 390	Laskowice		Rozporządzenie Nr 11/91 Wojewody Bydgoskiego z dnia 1 lipca 1991 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody tworów przyrody na terenie województwa bydgoskiego (Dz. Urz. Woj. Bydg. z 1991 r. Nr 15, poz. 120)
14	Głaz narzutowy			245		288a	Nr zarządzenia 11/91 01.07.91(DZ.U. Woj. Byd. poz. 120)
Pomnik przyrody nie wpisany w rejestr							
15	Drzewo	1	Świerk	223	Obręb Laskowice	307i	Zarządzenie XXVII/ 181/2006 20.04.06 D.U.87. Woj. Kuj.-Pom. poz. 1364

Źródło: Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Bydgoszczy 2011 r.

W stosunku do pomników przyrody obowiązują zakazy:

- niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania obiektu – drzew,
- unieszkodliwiania gleby wokół drzew,
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej,
- umieszczania tablic reklamowych na drzewach,
- zmiany sposobu użytkowania ziemi w sąsiedztwie drzew.

9.1.6. Użytki ekologiczne

Użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów, mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej. Pełnią ważne funkcje biocenotyczne oraz fizjocenotyczne, są schronieniem dla zwierząt.

Tabela 33. Użytki ekologiczne

Lp.	Rodzaj użytku ekologicznego	Pow. [ha]	Obręb ewid.	Nr działki ewid.	Opis lokalizacji	Data utworzenia
1	Pastwisko	0,44	Gródek	293 LP	Leśnictwo Gródek/Gródek, obręb Bedlenki, nadleśnictwo Dąbrowa, oddział leśny 292l.	2004-02-19
2	Łąka	0,50	Gródek	300 LP	Leśnictwo Gródek/Gródek, obręb Bedlenki, nadleśnictwo Dąbrowa, oddział leśny 300h.	2004-02-19
3	Łąka	3,05	Gródek	300 LP	Leśnictwo Gródek/Gródek, obręb Bedlenki, nadleśnictwo Dąbrowa, oddział leśny 300l.	2004-02-19
4	Łąka, Bagno	2,16	Gródek	317/2 LP	Leśnictwo Gródek/Gródek, obręb Bedlenki, nadleśnictwo Dąbrowa, oddział leśny 317a, 317b.	2004-02-19
5	Bagno	0,73	Jastrzębie	329/1LP	Leśnictwo Jastrzębie/Janiagóra, obręb Wierzchlas, nadleśnictwo Zamrzenica, oddział leśny 329a.	1996-01-12
6	Bagno	0,32	Jastrzębie	324/6 LP	Leśnictwo Jastrzębie/Janiagóra, obręb Wierzchlas, nadleśnictwo Zamrzenica, oddział leśny 324s.	2004-02-19
7	Bagno	0,27	Jastrzębie	323/2 LP	Leśnictwo Jastrzębie/Janiagóra, obręb Wierzchlas, nadleśnictwo Zamrzenica, oddział leśny 323g.	1996-01-12
8	łąka	0,04		300	Leśnictwo Gródek, nadleśnictwo Dąbrowa	1996-01-12
9	łąka	0,13		300	Leśnictwo Gródek, nadleśnictwo Dąbrowa	1996-01-12

10	bagno	0,6 0		278	Leśnictwo Gródek, nadleśnictwo Dąbrowa	1996-01-12
11	Pastwisko	0,4 4	Lubochin	293LP	Leśnictwo Lubochin/Gródek, obręb Bedlenki, nadleśnictwo Dąbrowa, oddział leśny 293h.	1996-01-12
12	Pastwisko	3,9 4	Sierosławek	260/1LP	Leśnictwo Wydry, nadleśnictwo Trzebciny, oddział leśny 260a.	2004-02-19
13	Bagno	0,9 8	Sierosławek	260/1LP	Leśnictwo Wydry, obręb Szarlata, nadleśnictwo Trzebciny, oddział leśny 260b.	2004-02-19
14	Łąka	1,8 2	Bedlenki	315		1996-01-12
15	Bagno	2,1 0	Sierosław	239/4LP	Leśnictwo Zalesie, nadleśnictwo Trzebciny, oddział leśny 239i.	1996-01-12
16	Bagno	1,0 1	Sierosław	317/3LP	Leśnictwo Sierosław/Janiagóra, obręb Wierzchlas, nadleśnictwo Zamrzenica, oddział leśny 317l.	1996-01-12
17	Bagno	4,7 5	Jastrzębie	325/1LP	Leśnictwo Jastrzębie/Janiagóra, obręb Wierzchlas, nadleśnictwo Zamrzenica, oddział leśny 319h, 320c, 320d.	1996-01-12
18	Bagno	0,8 4	Jastrzębie	326LP	Leśnictwo Jastrzębie/Janiagóra, obręb Wierzchlas, nadleśnictwo Zamrzenica, oddział leśny 319h, 320c, 320d.	1996-01-12
19	Bagno	1,0 6	Jastrzębie	327/2LP	Leśnictwo Jastrzębie/Janiagóra, obręb Wierzchlas, nadleśnictwo Zamrzenica, oddział leśny 319h, 320c, 320d.	1996-01-12
20	Bagno	4,6 8	Jastrzębie	319/1, 320LP		1996-01-12
21	Bagno	2,6 6	Sierosław	318/1LP	Leśnictwo Sierosław/Janiagóra, obręb Wierzchlas, nadleśnictwo Zamrzenica, oddział leśny 318f.	1996-01-12

Źródło: RDOŚ 2011.

9.2. Gleby pochodzenia organicznego

Gleby pochodzenia organicznego na terenie gminy Drzycim zajmują niewielką powierzchnię. Gleby te, objęte ochroną prawną, występują przy formach wytopiskowo-jeziornych oraz przy dolinach cieków. Powstały przy udziale materii organicznej w warunkach nadmiernego uwilgotnienia.

9.3. Strefy ochronne wokół ujęć wód podziemnych

Zgodnie z art. 51 ustawy Prawo Wodne (Dz. U. z 2015 r. poz. 469) w celu zapewnienia odpowiedniej jakości wody ujmowanej do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia oraz zaopatrzenia zakładów wymagających wody wysokiej jakości, a także ze względu na ochronę

zasobów wodnych, mogą być ustanawiane strefy ochronne ujęć wody. Strefę ochronną dzieli się na teren ochrony bezpośredniej i pośredniej.

Na terenie gminy Drzycim ujęcia wody występują w miejscowościach:

- Drzycim o głębokości 104,5, 99 i 101,7 m,
- Gródek o głębokości 118,5 i 102,0 m,
- Jastrzębie o głębokości 32,0 i 32,5 m,

Wokół ujęć wody zlokalizowanych w miejscowości Gródek oraz Drzycim ustanowiono strefę ochrony bezpośredniej w promieniu 8,0 m od obudów studni, wygradzone i wyłączone z wszelkiego użytkowania niezwiązanego z obsługą ujęcia.

9.4. Strefa ochronna wód powierzchniowych

W pasie 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych zabronione jest lokalizowanie obiektów budowlanych (z wyjątkami dla urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki leśnej, rolnej lub rybackiej) – zgodnie z przepisami odrębnymi.

9.5. Strefy ochrony sanitarnej cmentarzy czynnych

Przy lokalizowaniu wszelkiej nowej zabudowy mieszkalnej, zakładów żywienia zbiorowego, bądź zakładów przechowujących żywność oraz studzien służących do czerpania wody do celów konsumpcyjnych i potrzeb gospodarczych zachować odległości wokół cmentarzy wynikające z norm prawa powszechnie obowiązującego.

Lokalizując nowy cmentarz należy go zaplanować w odległości 150 m od istniejących w terenie zabudowań mieszkalnych czy też zakładów produkujących artykuły żywnościowe, zakładów żywienia zbiorowego, natomiast odległość ta może być zmniejszona do 50 m pod warunkiem, zwodociągowania terenu w granicach od 50 do 150 m odległości od cmentarza w sytuacji, kiedy wszystkie budynki korzystające z wody są do tej sieci podłączone.

9.6. Pasy technologiczne linii elektroenergetycznych

Dla napowietrznych linii elektroenergetycznych wysokiego i średniego napięcia oraz dla projektowanych linii elektroenergetycznych należy wyznaczyć pasy techniczne zgodnie z Polską Normą PN-E-05100-1:1998. W obszarze pasów technicznych należy uwzględnić następujące wymagania:

- nie należy lokalizować budynków mieszkalnych lub innych przeznaczonych na stały pobyt ludzi, w indywidualnych przypadkach odstępstwa od tej zasady może udzielić właściciel linii na określonych przez siebie warunkach;

- pod linią nie należy sadzić roślinności wysokiej, zalesienia terenów rolnych w pasie technicznym linii mogą być przeprowadzane w uzgodnieniu z właścicielem linii, który określi maksymalną wysokość sadzonych drzew i krzewów;
- teren w pasie technicznym linii nie może być kwalifikowany jako teren przeznaczony pod zabudowę mieszkaniową ani jako teren związany z działalnością gospodarczą (przesyłową) właściciela linii.

10. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH

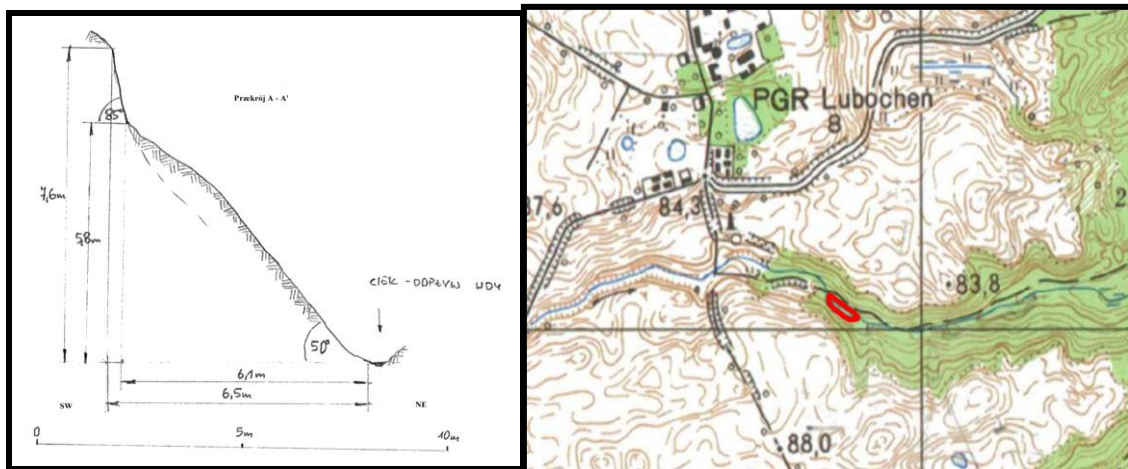
Na terenie gminy Drzycim występują osuwiska aktywne gdzie zmiany są widoczne co roku, znajdują się w miejscowości Lubocheń.

Tabela 34. Charakterystyka osuwisk w gminie Drzycim

I.p	Właściciel terenu na którym występuje osuwisko	Sytuacja geomorfologiczna	Ekspozycja zbocza	Rodzaj obsuniętego materiału	Wiek gruntów	Rodzaj (typ) osuwiska	Rodzaj pokrycia stoku (użytkowanie terenu)	Przyczyny powstania osuwiska	Powstałe szkody i zagrożenia
1	Lasy Państwowe	- zbocze potoku - skarpa przykorytowa potoku	A=32°	gruntowe	czwartorzęd	-Obryw-obwał, -zsuw	Krzewy, -las	-podcięcie erozyjne - infiltracja wód opadowych -wypływ wód na zboczu	- uprawy leśne zniszczone
2	Lasy Państwowe	- zbocze potoku - skarpa przykorytowa potoku	A=18°	gruntowe	czwartorzęd	-Obryw-obwał, -zsuw - splywanie	Krzewy, -las	-podcięcie erozyjne - infiltracja wód opadowych -wypływ wód na zboczu	- uprawy leśne zniszczone
3	Lasy Państwowe	-zbocze potoku - inne	A=0°	gruntowe	czwartorzęd	-Obryw-obwał, - splywanie	Krzewy, -las	- infiltracja wód opadowych	- uprawy leśne zniszczone
4	Lasy Państwowe	- zbocze potoku - skarpa przykorytowa potoku	A=33 3°	gruntowe	czwartorzęd	- Obryw-obwał	Krzewy, -las	-podcięcie erozyjne	- uprawy leśne zniszczone
5	Lasy Państwowe	- zbocze potoku - skarpa przykorytowa potoku	A=33 5°	gruntowe	czwartorzęd	-Obryw-obwał, -zsuw - splywanie	Krzewy, -las	-podcięcie erozyjne - infiltracja wód opadowych -wypływ wód na zboczu	- uprawy leśne zniszczone

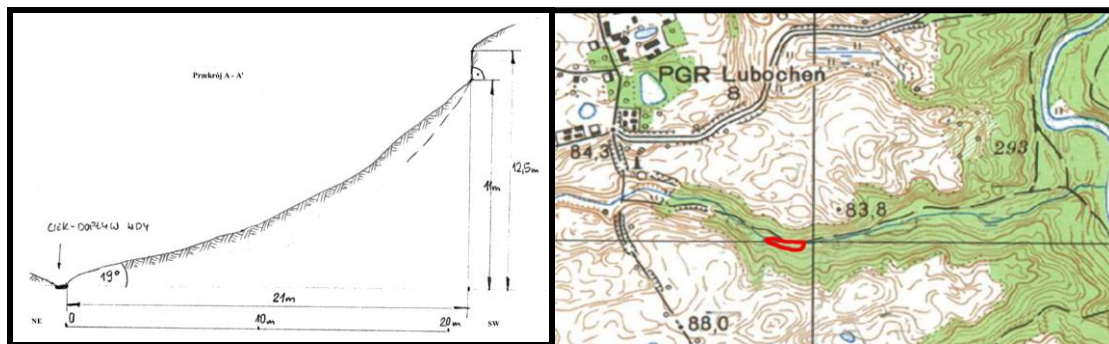
Źródło: Państwowy Instytut Geologiczny.

Rysunek 22. Osuwisko Ad.1

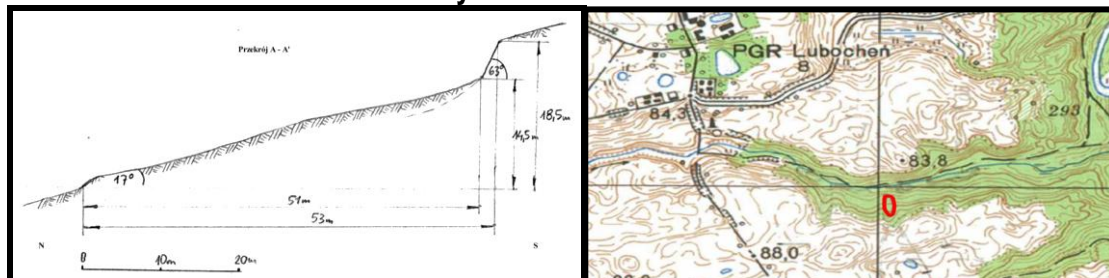
Źródło: <http://geozagrozenia.pgi.gov.pl>

Rysunek 23. Osuwisko Ad.2

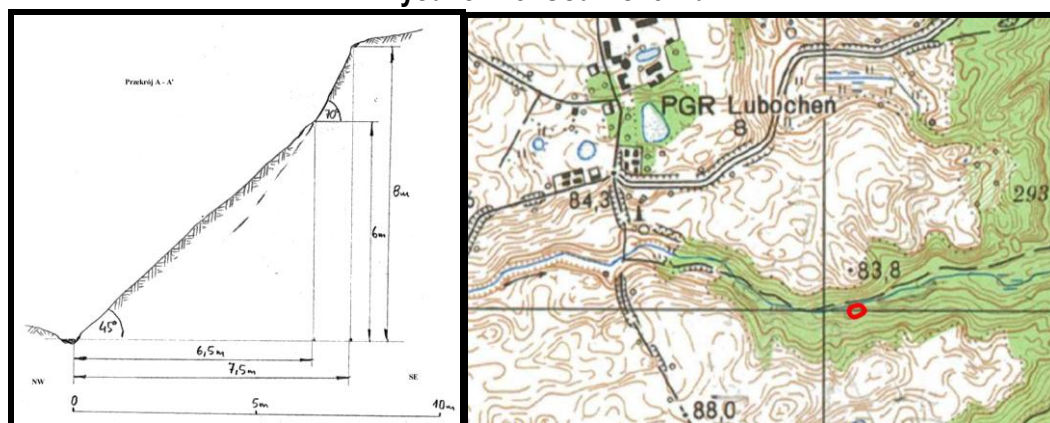
Źródło: <http://geozagrozenia.pgi.gov.pl>

Rysunek 24. Osuwisko Ad.3

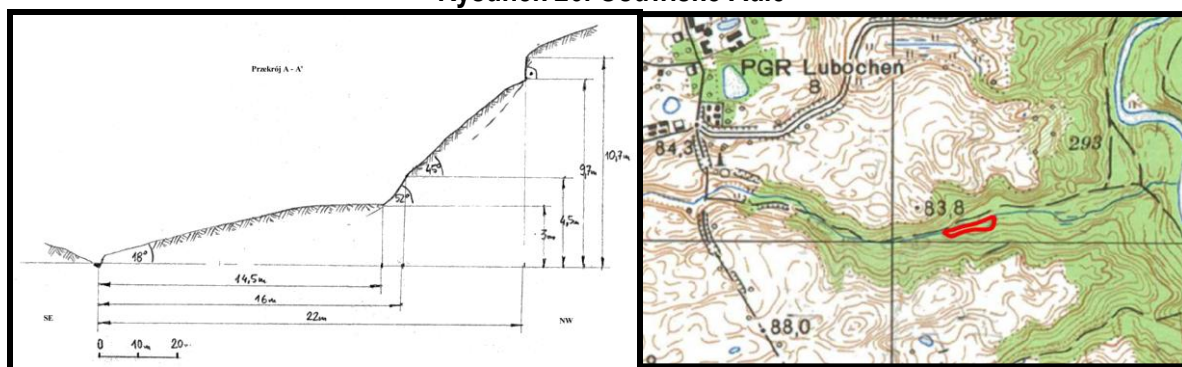
Źródło: <http://geozagrozenia.pgi.gov.pl>

Rysunek 25. Osuwisko Ad.4

Źródło: <http://geozagrozenia.pgi.gov.pl>

Rysunek 26. Osuwisko Ad.5

Źródło: <http://geozagrozenia.pgi.gov.pl>

11. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA UDOKUMENTOWANYCH ZŁOŻ KOPALIN, ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH ORAZ UDOKUMENTOWANYCH KOMPLEKSÓW PODZIEMNEGO SKŁADOWANIA DWUTLENKU WĘGLA

Pomimo występowania zasobu piasków w Dolinie Wdy nie jest prowadzona eksploatacja ze względu na walory przyrodnicze i ochronę obszaru.

W celu prawidłowej, możliwie mało ingerującej w środowisko eksploatacji należy dopilnować, aby eksploatacja prowadzona była zgodnie z przepisami prawa, a w szczególności z udzieloną koncesją. Niezbędnym wymogiem jest także prowadzenie pełnej rekultywacji poeksploatacyjnej złoża, ponadto podczas procesów planistycznych ustalających miejsce wydobywania surowca konieczne jest uwzględnienie stref ochrony konserwatorskiej zarówno w odniesieniu do przyrody, jak i zabytków. Właściwym jest również prawidłowe zagospodarowanie wydobytego surowca

Dominujące na terenie powiatu wody podziemne to wody czwartorzędowe, które pozbawione naturalnej izolacji jaką stanowią skały słabo przepuszczalne są znacznie bardziej narażone na zanieczyszczenia niż wody trzeciorzędowe.

Na wysoczyznach wody poziomu czwartorzędowego są dostatecznie naturalnie chronione przed zanieczyszczeniami antropogenicznymi przez nakład utworów słabo przepuszczalnych i półprzepuszczalnych wykształconych głównie jako gliny zwałowe. Miąższość warstwy izolującej jest zróżnicowana i wynosi od kilkunastu do ponad 50 m. W dolinach wody czwartorzędowe nie są dostatecznie chronione przed zanieczyszczeniami ponieważ warstwa izolująca ma małą miąższość lub jej nie ma w ogóle.

Wody podziemne na terenie powiatu świeckiego charakteryzują się zróżnicowaną jakością. Wody niskiej jakości (III klasa) występują w punktach pomiarowych monitoringu regionalnego w miejscowościach: Nowe n. Wisłą, Górna Grupa i Morsk. Wody wysokiej jakości (I klasa) stwierdzono w punkcie pomiarowym w Pruszczu Pomorskim.

W granicach Powiatu Świeckiego znajduje się Główny Zbiornik Wód Podziemnych (GZWP) nr 130 w całości oraz GZWP nr 129 częściowo. Zbiornik nr 130 rzeki dolnej Wdy – jest to zbiornik czwartorzędowy, dolinny między morenowy, porowy o powierzchni 100 km² w tym o najwyższej ochronie (ONO) 56 km² i o wysokiej ochronie (OWO) 44 km². Zasoby 25000 m³/dobę.

Zbiornik nr 129 dolina rzeki dolnej Osy – jest to zbiornik czwartorzędowy, dolinny, porowy o powierzchni 226 km² w tym ONO 112 km² i OWO 114 km². Zasoby 80000 m³/dobę.

Jakość wód z wszystkich ujęć wody przeznaczonych na cele komunalne jest regularnie monitorowana na przez Stację Sanitarno Epidemiologiczną w Świeciu i wszelkie przekroczenia zarówno w zakresie składu chemicznego jak i mikrobiologii są korygowane na bieżąco przez zarządców wodociągów.

Monitoring krajowy jest prowadzony w 5 otworach na terenie Powiatu Świeckiego: Kozłowo gm. Świecie – utwory trzeciorzędowe oraz Pruszcz, Sierosław gm. Drzycim, Świecie i Warlubie: w utworach czwartorzędowe. Z danych przedstawionych w raporcie WIOŚ r. wynika, że wody zasobów czwartorzędowych kwalifikowane są do wysokiej i średniej jakości, a do niskiej z piętra trzeciorzędowego.

12. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH

Na terenie gminy Drzycim nie występują tereny górnicze.

13. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, W TYM STOPNIA UPORZĄDKOWANIA GOSPODARKI WODNO ŚCIEKOWEJ, ENERGETYCZNEJ ORAZ GOSPODARKI ODPADAMI

13.1. Komunikacja i transport

13.1.1. Komunikacja drogowa

Przez teren gminy Drzycim przebiegają: jedna droga wojewódzka 239 Błądzim – Lniano – Drzycim-Świecie, 13 dróg powiatowych oraz 39 dróg gminnych.

Droga wojewódzka 239 to droga dla wszystkich użytkowników, stanowiąca połączenie regionalne ośrodków gospodarczych i administracyjnych w województwie oraz mająca znacznie obrotowe. Pod względem standardu technicznego droga 239 jest drogą klasy Z - drogą zbiorczą. Na tej drodze występują niewielkie wahania sezonowe ruchu, średni dobowy ruch w poszczególnych miesiącach jest zbliżony do średniorocznego dobowego ruchu. Różnice występują przy porównaniu ruchu w dni robocze i w dni świąteczne.

Drogi powiatowe są przeznaczone dla wszystkich użytkowników. Ich podstawowym zadaniem jest połączenie regionalnych ośrodków z ośrodkami gminnymi oraz poszczególnych ośrodków gminnych między sobą. Najniższą kategorię połączeń stanowią drogi gminne, które zaliczone są do klasy L - drogi

lokalne. Są to drogi o znaczeniu lokalnym służące miejscowym potrzebom. Sieć dróg gminnych ma znaczenie uzupełniające oraz w kilku relacjach istotne.

Tabela 35. Długość dróg na terenie Gminy Drzycim

Kategoria drogi	Ogółem /km/	W tym o nawierzchni twardej /km/
Drogi wojewódzkie	11,4	11,4
Drogi powiatowe	53,7	48,3
Drogi gminne	75,5	4,3
Ogółem:	140,6	64,0

Źródło: Materiały własne gminy

Głównym czynnikiem, który wpływa na obciążenie sieci drogowej jest wzrost motoryzacji indywidualnej i znaczny wzrost ruchu wynikający z dynamicznie rozwijającej się gospodarki rynkowej. Te czynniki jak również wieloletnie niedoinwestowanie drogownictwa ograniczyły możliwość utrzymania odpowiedniego standardu technicznego poszczególnych kategorii dróg. Dotyczy to przede wszystkim geometrii trasy i skrzyżowań, szerokości jezdni i poboczy oraz nośności i jakości nawierzchni.

13.1.2. Komunikacja kolejowa

Przez gminę Drzycim przebiega linia kolejowa znaczenia krajowego Chojnice - Laskowice - Grudziądz - Działdowo, jest linią pierwszorzędną, jednotorową, niezelektryfikowaną. Przewiduje się jej utrzymanie dla przewozów pasażerskich i towarowych, a w perspektywie jej modernizację i rozwój. Docelowo przewiduje się, że kolej będzie głównie przewoźnikiem na duże odległości, a więc w skali krajowej i częściowo regionalnej i to zarówno w sektorze przewozów pasażerskich jak i towarowych.

13.1.3. Komunikacja pasażerska

Obsługę komunikacyjną ludności gminy zapewniają trzy rodzaje transportu: kolejowy, autobusowy i indywidualny – samochodowy. Komunikację kolejową zapewnia linia kolejowa Chojnice - Laskowice - Grudziądz – Działdowo. Przewiduje się, że kolej będzie przewoźnikiem przede wszystkim w ruchu międzyregionalnym i regionalnym.

Sieć połączeń autobusowych na terenie gminy jest dość gęsta jednak zbyt mała liczba połączeń nie zapewnia wystarczającej obsługi. W związku z powstaniem nowego województwa kujawsko-pomorskiego może zaistnieć potrzeba zwiększenia ilości regionalnych i lokalnych połączeń autobusowych obsługiwanych zarówno przez PKS jak i przez innych przewoźników.

Obecnie coraz większą rolę w obsłudze komunikacyjnej spełnia transport indywidualny – samochód osobowy, bardzo dynamicznie rozwijający się szczególnie w ostatnich latach oraz będący jednocześnie dogodnym i uniwersalnym środkiem transportu.

13.1.4. Urządzenia komunikacyjne

Z motoryzacją i z wielkością ruchu występującego na sieci drogowej, związane są urządzenia komunikacyjne obsługujące ten ruch. Do takich urządzeń należą głównie stacje paliw, parkingi, obiekty hotelowe, gastronomiczne i handlowe. Zaspakajają one potrzeby kierowców i podróżnych zarówno bezpośrednio związane z samochodem (zaopatrzenie w paliwo, usługi techniczne) jak i osobiste (wypoczynek, nocleg, gastronomia). Na terenie gminy znajduje się 1 stacja paliw w miejscowości Drzycim. Jest to obiekt jednofunkcyjny (zaopatrzenie w paliwo) z niewielkim zakresem usług handlowych.

13.2. Zaopatrzenie w wodę, odprowadzanie ścieków i ich oczyszczanie

13.2.1. Zaopatrzenie w wodę

Źródłem wody pitnej dla gminy Drzycim są ujęcia wodociągów grupowych. Woda dostarczana jest do odbiorców grupowych, wiejskich, zakładowych i ujęć indywidualnych zlokalizowanych na poszczególnych działkach. Gmina zwodociągowana jest w 94,6 %.

W układzie gminy woda dostarczana jest z ujęć zlokalizowanych we wsiach: Drzycim, Gródek.

Wydajność poszczególnych ujęć przedstawia się następująco:

- ujęcie - Drzycim- wydajność 80,0 m³/godz - pobór wody z utworów trzeciorzędowych o głębokości 104,5, 99,00 i 101,7 m; -z ujęcia tego wodę otrzymują mieszkańcy wsi: Drzycim, Dólsk, Mały Dólsk, Biechówko, Gacki, Dąbrówka, Krakówek, Bedlenki, Wery, Rówienica, Jastrzębie, Sierosław, Sierosławek, Lubocheń
- ujęcie - Gródek wydajność 30,0 m³/godzinę - pobór wody z utworów trzeciorzędowych o głębokości 118,5 i 102,0 m, z ujęcia tego wodę otrzymują mieszkańcy wsi Gródek.

Ponadto w gminie pracują również ujęcia zakładowe. Są to:

- ujęcie Drzycim – Spółdzielnia Mleczarska o wydajności 10,0 i 4,0 m³/godzinę - pobór wody z utworów czwartorzędowych o głębokości 56,0 m. Ujęcie to zaopatruje w wodę zakład,
- ujęcie Jastrzębie – Przedsiębiorstwo Wielobranżowe KIER studnia o wydajności 36 m³/h i głębokości 32 m, studnia o wydajności 35 m³/h i głębokości 32,5 m.

Zużycie wody z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w gospodarstwach domowych systematycznie zmienia się.

Tabela 36. Sieć wodociągowa na terenie gminy Drzycim.

URZĄDZENIA SIECIOWE WODOCIĄGI	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Długość czynnej sieci rozdzielczej (w km)	94,0	94,3	94,3	94,1	94,6	94,6	94,6	94,6	100,7	200,1	100,9
Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania (w szt)	730	741	741	761	762	768	774	784	798	1601	820
Woda dostarczona gospodarstwom domowym (w dm ³)	224,9	213,6	183,9	129,6	137,0	143,0	129,4	134,5	145,6	149,5	146,5
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	-	-	4530	4542	4546	4510	4499	4468	4467	4767	4786
Sieć rozdzielcza na 100 km ² sieć wodociągowa (w km)	-	-	87,4	87,2	87,7	87,7	87,3	87,3	92,9	184,6	93,1
Zużycie wody na 1 mieszkańca (m ³)	-	-	36,6	25,6	27,0	28,2	25,7	26,9	29,3	30,1	29,3

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS. Stan na dzień 31.XII.2000-31.XII.2010 r.

13.2.2. Odprowadzanie ścieków

Gmina Drzycim leży w zlewni rzeki Wdy. W gminie system kanalizacji ściekowej jest w trakcie realizacji. Gospodarka ściekowa na terenie gminy przedstawia się następująco:

- Gródek-Spółdzielnia Energetyk posiada lokalną biologiczną oczyszczalnię ścieków o przepustowości 65 m³/dobę. Odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest rzeka Wda;
- Gródek posiada mechaniczno-biologiczną oczyszczalnię ścieków o przepustowości 180 m³/dobę. Odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest rzeka Wda;
- Drzycim-Spółdzielnia Mleczarska posiada biologiczną oczyszczalnię ścieków o przepustowości 120 m³/dobę. Odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest Drzycimska Struga;
- Drzycimiu posiada mechaniczno-biologiczną oczyszczalnię ścieków o przepustowości 250 m³/dobę. Odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest Drzycimska Struga;
- Oczyszczalnia zakładowa KIER, z której może następować zrzut ścieków oczyszczonych do 485m³/dobę oraz zrzut wód popłucznych, opadowych i roztopowych do 33,3 m³/dobę.

Tabela 37. Sieć kanalizacyjne na terenie gminy Drzycim.

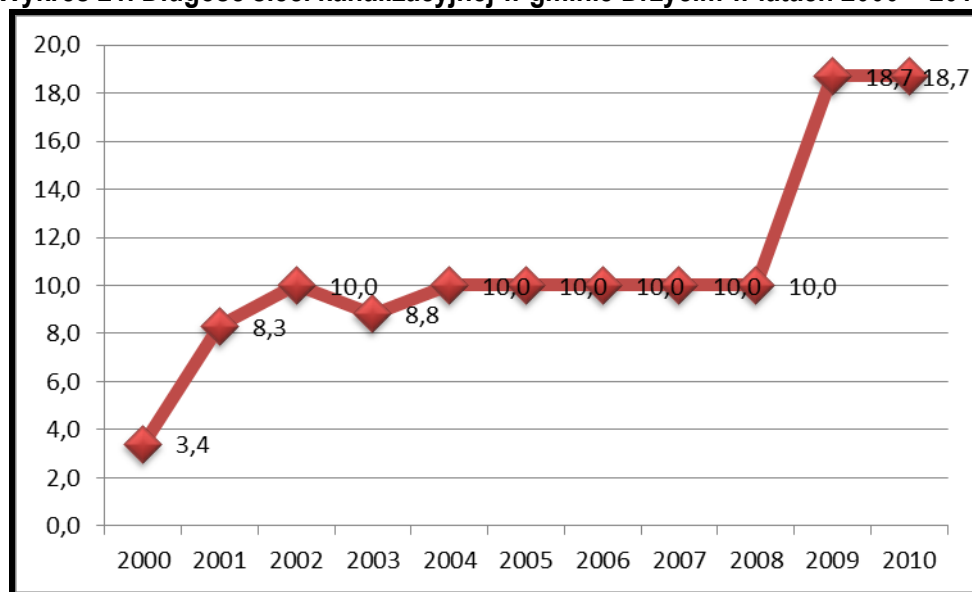
URZĄDZENIA SIECIOWE KANALIZACYJNE	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
długość czynnej sieci kanalizacyjnej	3,4	8,3	10,0	8,8	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	18,7	18,7
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	72	150	164	172	172	177	182	197	203	400	400
ścieki odprowadzone (w dam ³)	45,9	53,9	57,0	49,3	54,8	56,5	49,2	50,6	53,3	49,5	48
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	-	-	1726	1738	1740	1736	1743	1763	1774	2219	2228
Korzystający z instalacji w % ogółu ludności	-	-	34,1	34,3	34,3	34,5	34,8	35,4	35,7	44,5	44,5

Sieć rozdzielcza na 100 km ²	-	-	9,3	8,2	9,3	9,3	9,2	9,2	9,2	17,2	17,2
---	---	---	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	------	------

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS. Stan na dzień 31.XII.2000-31.XII.2010 r.

Na terenie gminy Drzycim w latach 2000 – 2002 i od 2008 do 2010 zaobserwowano przyrost sieci kanalizacyjnej. W roku 2002 jedynie 34,1% ludności gminy korzystało z kanalizacji w roku 2010 wskaźnik ten wynosił 44,5%.

Wykres 21. Długość sieci kanalizacyjnej w gminie Drzycim w latach 2000 – 2010.

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS. Stan na dzień 31.XII.2000-31.XII.2010 r.

13.3. Energetyka

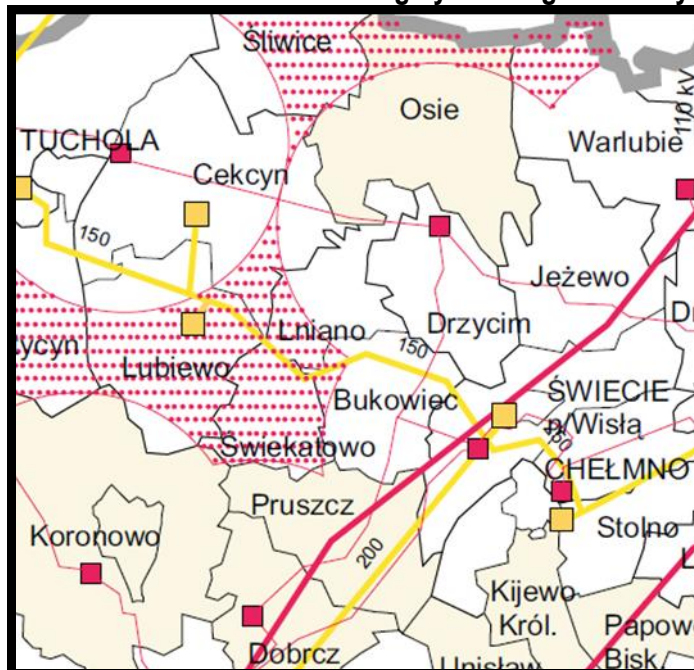
13.3.1. Źródło zasilania, sieć najwyższych i wysokich napięć

Na terenie gminy Drzycim nie występują stacje elektroenergetyczne 110/115 KV. Odbiorcy zasilani są energią elektryczną z głównego punktu zasilania zlokalizowanego w Gródku oraz z rozdzielni sieciowej zlokalizowanej w Gródku. Rozdzielnia ta zasilana jest linią napowietrzną średniego napięcia 15 kV z elektrowni wodnej w Żurze. Z rozdzielni w Gródku, na teren gminy wyprowadzone zostały dwie linie napowietrzne średniego napięcia: linia *Drzycim*, wyprowadzona w kierunku północno - wschodnim zasila w energię elektryczną miejscowości Gródek, Drzycim, Krakówek, Jastrzębie, Wery i Sierosław. Linia *Plewno* wyprowadzona została w kierunku południowo - zachodnim oraz południowym i zasila wsie Gacki, Dąbrówkę, Biechówko i Dólsk. Przez teren gminy przebiegają linie napowietrzne wysokiego napięcia 110 kV: z elektrowni w Żurze w kierunku Tucholi - linia ta przebiega na osi wschód - zachód przez północną część gminy; z elektrowni w Żurze w kierunku GPZ Kotomierz; linia ta przebiega na osi

północ - południe w środkowej części gminy; z elektrowni w Żurze w kierunku Grudziądza; linia ta przebiega na osi wschód - zachód w północno - wschodniej części gminy.

Wszystkie linie wysokiego napięcia przewidziane są do adaptacji. Długość ich na terenie gminy Drzycim wynosi ok. 18 kilometrów.

Rysunek 27. Uwarunkowania energetyczne w gminie Drzycim.

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego z 2003 r.

13.3.2. Sieć średniego napięcia

Linie średniego napięcia wyprowadzone z rozdzielni w Gródku wykonane zostały przewodami stalowo - aluminiowymi o przekrojach 50 i 35 mm². Sieć rozdzielcza średniego napięcia wykonana została jako sieć napowietrzna przewodami stalowo - aluminiowymi AFL 3x35 mm² i AFL 3x25 mm². Budowa każdej nowej stacji transformatorowej spowoduje rozbudowę sieci średniego napięcia.

13.3.3. Stacje transformatorowe

Na terenie gminy zlokalizowanych jest 64 stacji transformatorowych. Większość stacji to stacje słupowe typu STS 20/250, STS 20/100 i ZH 15B. Poza tym istnieją trzy stacje parterowe typu MSTt. Łączna moc zainstalowanych transformatorów w tych stacjach wynosi ok. 6.600 kVA.

13.3.4. Elektrownia wodna

Na terenie gminy Drzycim w miejscowości Gródek, istnieje pierwsza duża elektrownia wodna w Polsce. Uruchomiona została w 1923 roku na rzece Wdzie. Początkowo elektrownia ta zasilala liniami

60 kV miasta Gdynię i Toruń oraz liniami 15 kV bliższe i dalsze miejscowości. Elektrownia ta pracuje nieprzerwanie od 78 lat. Jest elektrownią szczytową, wyposażoną w trzy turbiny o mocach 2x1,28 MW i 1x1,55 MW. Moc zainstalowana wynosi 3,9 MW, średnia produkcja roczna wynosi 13.100 MWh.

13.4. Gazownictwo

W stanie istniejącym żadna miejscowość położona na terenie gminy nie jest zgazyfikowana przewodowo. Pozytywnym uwarunkowaniem zaopatrzenia mieszkańców w gaz na potrzeby komunalno-bytowe, a także dla usług i firm, jest bliskość istniejącego gazociągu wysokiego ciśnienia DN 150 mm, relacji Świecie - Chojnice - Sępólno, przebiegającego przez obszary gmin ościennych: Świecia, Bukowca, Świekatowa i Lniana. Gazociąg ten, po wykonaniu odgałęzienia w kierunku gminy Drzycim oraz realizacji stacji redukcyjno-pomiarowej gazu pierwszego stopnia, która stanowi potencjalne źródło gazu dla gminy.

W stanie istniejącym żadna miejscowość położona na terenie gminy nie jest zgazyfikowana przewodowo. Przygotowywanie posiłków i ciepłej wody użytkowej odbywa się na kuchniach węglowych, elektrycznych iż uwagi na łatwość użytkowania na potrzeby gospodarstw domowych, przy pomocy gazu propan-butan, dostarczonego w butlach.

13.5. Ciepłownictwo

Obiekt użyteczności publicznej (urząd, szkoły, sklepy), oraz obiekty przemysłowe, budownictwo wielorodzinne i jednorodzinne ogrzewane są z lokalnych indywidualnych kotłowni opalanych głównie węglem. Na terenie gminy znajdują się lokalne systemy ciepłownicze.

Większe kotłownie lokalne zlokalizowane są między innymi w:

- Gródku o mocy 5,8 MW, ogrzewająca osiedle budynków wielorodzinnych; paliwem dla kotłowni jest miał węglowy;
- Jastrzębiu - kotłownia olejowa o mocy 0,37 MW, ogrzewająca budynki wielorodzinne;
- kotłownie zlokalizowane w szkołach, obiektach użyteczności publicznej.

Pozostałe obiekty mieszkalne i usługowe na terenie gminy posiadają lokalne własne urządzenia grzewcze o różnych źródłach zasilania (paliwa stałe, płynne, gazowe i elektryczność)

W okresie perspektywicznym istotną zmianą jakościową winno być odchodzenie od zasilania kotłowni paliwami stałymi na rzecz paliw czystych dla środowiska jak: paliwa płynne, gaz, energia elektryczna, pompa ciepła itp.

13.6. Telekomunikacja

Obszar gminy Drzycim obsługiwany jest przez dwie centrale telefoniczne. Centrale te zlokalizowane są w Drzycimiu i Gródku, które swym zasięgiem obejmują abonentów zamieszkałych na terenie całej gminy. Ponadto na terenie gminy trwa telefonizacja wsi Zalesie Szlacheckie operatora El-Netu. Na początku lat 90-tych gmina Drzycim należała do obszarów o słabo rozwiniętej sieci telefonicznej. Liczba abonentów na 100 mieszkańców w 1990 roku wynosiła 2,86 i była niższa od średniej byłego województwa bydgoskiego wynoszącej 3,14 telefonów na 100 mieszkańców gmin wiejskich.

W kolejnych latach na terenie gminy, podobnie jak i na terenie całego byłego województwa bydgoskiego występuje intensywny rozwój telekomunikacji. W bardzo szybkim tempie realizuje się założenia polityki inwestycyjnej rozwojowej zmierzającej do nadrobienia wieloletnich opóźnień w tej dziedzinie. Ilość abonentów telefonicznych systematycznie rośnie

13.7. Gospodarka odpadami

Dnia 1 stycznia 2012 roku weszła w życie zmiana ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw. W wyniku tych zmian powstały nowe Wojewódzkie Plany Gospodarki Odpadami sporządzane na okres 6 lat z perspektywą do 12 lat. Niniejszy plan zakłada utworzenie systemu rozwiązań regionalnych tzw. Regionów Gospodarki Odpadami Komunalnymi, w ramach których funkcjonować winny wszelkie niezbędne urządzenia i instalacje, w tym istniejące na terenie województwa składowiska odpadów, spełniające w zakresie technicznym kryteria najlepszej dostępnej techniki i posiadające przepustowość wystarczającą do przyjmowania i przetwarzania odpadów. Funkcję taką dla terenu gminy Drzycim pełni Regionalna instalacja przetwarzania odpadów komunalnych Sulnówko w gminie Świecie.

Aktualnie odpady komunalne zbierane są jako odpady niesegregowane oraz segregowane. Odpady niesegregowane są gromadzone w miejscu wytwarzania i odbierane od właścicieli nieruchomości a następnie transportowane do miejsca składowania. Podmiotem odbierającym odpady komunalne od właścicieli nieruchomości, z terenu Gminy Drzycim, prowadzącym również Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych jest Przedsiębiorstwo Usług Miejskich „PUM” Sp. z o.o. z siedzibą przy ul. Cegielnianej 4 w Grudziądzu.

Dotychczas użytkowane składowisko odpadów komunalnych w Sierosławku zostało zamknięte i przeznaczone do rekultywacji.

13.8. Urządzenia melioracji wodnych

Urządzenia melioracji wodnych są istotne dla regulacji stosunków wodnych na potrzeby rolnictwa. Jest to Struga Wyrwa o długości 1,6 km. Ponadto na podstawie prowadzonej przez marszałka województwa ewidencji na terenie gminy znajdują się urządzenia melioracji szczegółowych na powierzchni około 970 ha (rowy szczegółowe, rurociagi, zdrenowane użytki rolne, zmeliorowane grunty orne, zmeliorowane użytki zielone).

14. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZADAŃ SŁUŻĄCYCH REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH

14.1. Uwarunkowania wynikające z dokumentów szczebla krajowego i wojewódzkiego

14.1.1. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego (2003)

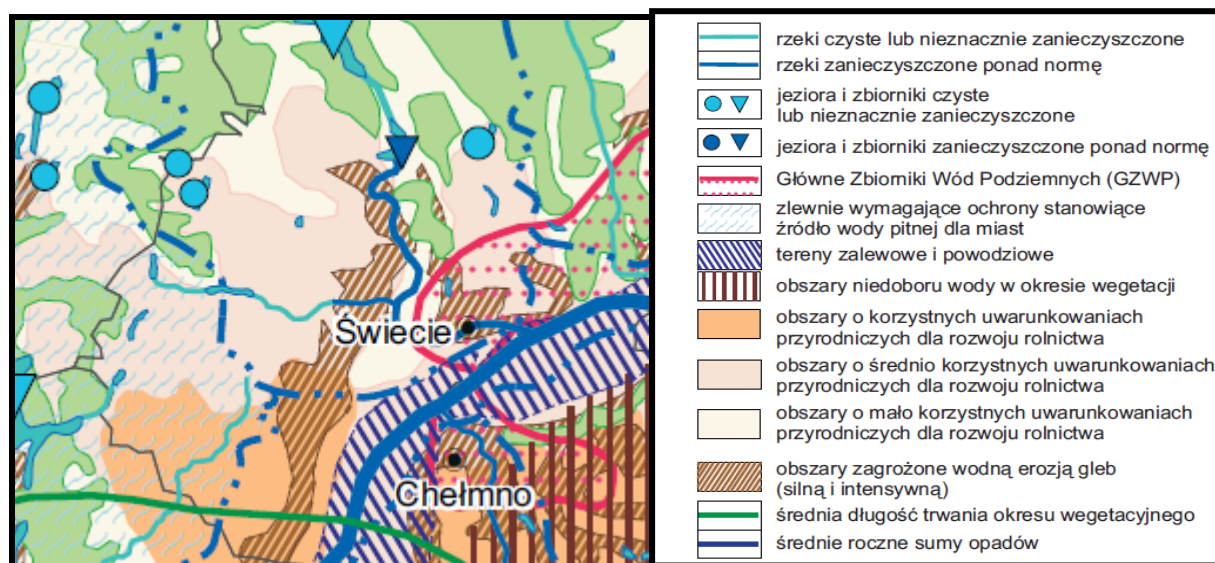
Uwarunkowania przyrodnicze:

- położenie fizycznogeograficzne - pojezierze Południowopomorskie
- powierzchnia objęta ochroną prawną w powiecie świeckim - 48,2 %
- utworzenie obszaru Natura 2000 na terenie Wdeckiego Parku Krajobrazowego wchodzącego w skład gminy

Uwarunkowania rozwoju rolnictwa:

- obszary o korzystnych i średnio korzystnych uwarunkowaniach przyrodniczych do rozwoju rolnictwa, pod względem bonitacyjnym przeważają gleby I- IIIb, IV
- występowanie obszarów dobrych gleb, których potencjalna produktywność jest wyższa niż obecnie osiągnięta
- małe zdegradowane środowisko sprzyjające rozwojowi rolnictwa ekologicznego
- wysoki wskaźnik wykorzystania rolniczego ziemi

Rysunek 28. Przyrodnicze uwarunkowania gospodarowania zasobami wodnymi i rozwoju rolnictwa

Źródło: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego (2003).

Uwarunkowania rozwoju leśnictwa:

- występowanie dużej ilości lasów

Uwarunkowania przyrodniczo- turystyczne:

- atrakcyjność zasobów środowiska naturalnego i kulturowego
- zagospodarowanie atrakcyjnego w skali kraju szlaku kajakowego na rzece Wda
- rzeka Wda, wschodnia część Borów Tucholskich jako atrakcyjny obszar

Uwarunkowania demograficzne:

- malejąca liczba ludności
- ujemne saldo migracji
- niewielka przewaga liczby mężczyzn w stosunku do kobiet

Obszary problemowe:

- występowanie obszarów peryferyjnych

Uwarunkowania rozwoju przedsiębiorczości:

- występowanie dużej liczby firm

Uwarunkowania rozwoju infrastruktury technicznej

- niska jakość dróg
- nie występują tereny o słabej dostępności komunikacyjnej
- niedorozwój sieci kanalizacyjnej

Obszary o podobnych uwarunkowaniach:

- położenie gminy Drzycim w obszarze północnym

Polityka zagospodarowania przestrzennego województwa:

- gmina Drzycim położona w okręgu północnym, słaby rozwój urbanistyczny, nie przewiduje się tego rozwoju ze względu na dużą ilość obszarów chronionych

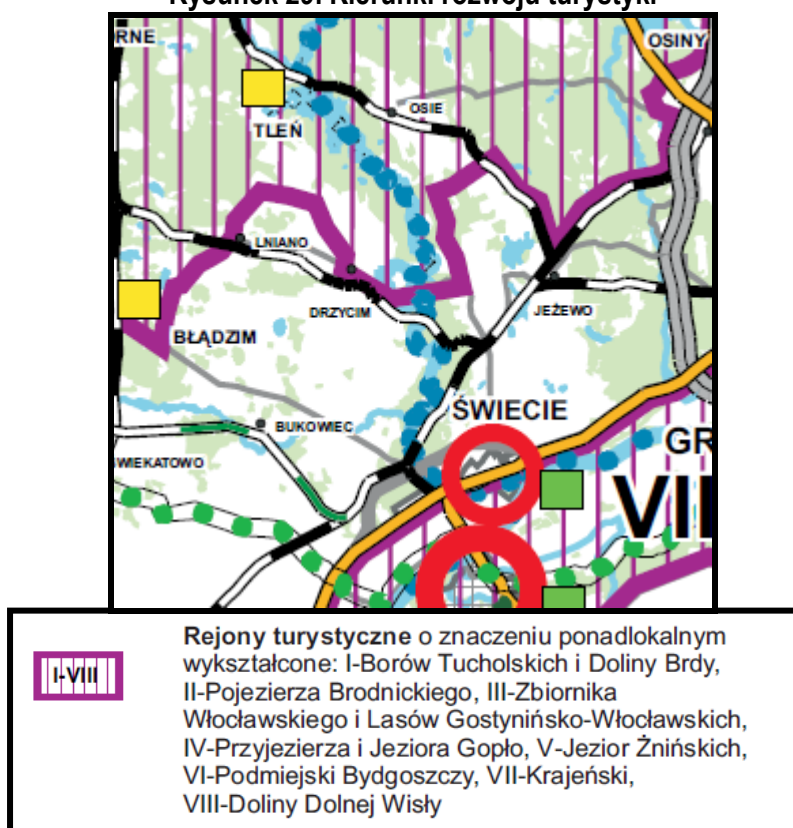
Kierunki rozwoju sieci osadniczej

- rozwój szkół kształcenia pomaturalnego
- wzrost aktywności społecznej i sportowej

Kierunki ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego i kulturowego

- przeciwdziałanie procesom erozji gleb w strefach przykrawędziowych Doliny Rzecznej Wdy
- zagospodarowanie turystyczne naturalnych wód powierzchniowych dla prowadzenia sportów wodnych na rzece Wda
- wprowadzenie rolnictwa niekonwencjonalnego na terenie gminy w oparciu o system obszarów chronionych
- zmiana użytkowania gruntów rolnych o niskiej przydatności ze wskazaniem do zalesiania

Rysunek 29. Kierunki rozwoju turystyki

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego z 2003 r.

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego z 2003 r. wyszczególniono zadania ponadlokalne realizujące cele publiczne:

- zadania o znaczeniu krajowym:
 - zadanie nr 2 „ochrona gruntów o wysokiej przydatności dla rolnictwa przed zmianą użytkowania na cele nierolnicze”,

- zadania wymagające współpracy z województwami sąsiednimi:
 - zadanie nr 37 „utworzenie Rezerwatu Biosfery na Obszarze Borów Tucholskich” (na terenie gminy Drzycim znajduje się Rezerwat Biosfery Bory Tucholskie),
- zadania o znaczeniu wojewódzkim:
 - zadanie nr 39 „opracowanie programu ochrony środowiska wraz z planem gospodarki odpadami dla obszaru województwa kujawsko-pomorskiego”,
 - zadanie nr 40 „realizacja programu zwiększania lesistości i zadrzewień województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2001-2020”,
 - zadanie nr 44 „ustanowienie i wdrożenie planów ochrony parków krajobrazowych: Doliny Dolnej Wisły, Tucholskiego i Wdeckiego”,
 - zadanie nr 50 „likwidacja składowisk odpadów stwarzających zagrożenia dla środowiska i rekultywacja nieczynnych składowisk odpadów”,
 - zadanie nr 109 „przebudowa drogi wojewódzkiej nr 239”,
 - zadanie nr 151 „przebudowa linii kolejowej nr 208 relacji Działdowo - Chojnice”.

14.1.2. Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego

Dnia 21 października 2013 r. Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego podjął uchwałę nr XLI/693/13 w sprawie przyjęcia Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+.

Jako misję rozwoju województwa przyjęto hasło: *„Kujawsko-pomorskie – człowiek, rodzina, społeczeństwo”*. Jak stanowi Strategia, przyjęta misja winna być przedmiotem dyskusji podczas konsultacji społecznych – i jest ona efektem tych konsultacji. Jako priorytety rozwoju województwa do roku 2020 przyjęto:

- priorytet – konkurencyjna gospodarka (najważniejszy z ustalonych priorytetów – mający bezpośredni wpływ na jakość życia mieszkańców, dochody samorządów wszystkich szczebli oraz rolę i pozycję województwa w gospodarce narodowej),
- priorytet – modernizacja przestrzeni wsi i miast,
- priorytet – silna metropolia,
- priorytet – nowoczesne społeczeństwo.

14.1.3. Strategia Rozwoju Transportu w Województwie Kujawsko-Pomorskim

Strategia Rozwoju Transportu Województwa Kujawsko-Pomorskiego wyznacza cele całego sektora transportu do 2015 roku

Zagrożenia

- przestarzała infrastruktura transportowa, zwiększenie kosztów przewozu i usług transportowych, ograniczenie mobilności obywateli, zniechęcenie zagranicznych inwestorów.

Transport wodny śródlądowy

- możliwość wykorzystania rzeki Wdy jako środka transportu.

14.1.4. Odpady komunalne na terenie województwa kujawsko – pomorskiego: Koncepcja Gospodarowania

Przyjęte cele w gospodarce odpadami dla województwa kujawsko-pomorskiego są zgodne z wytycznymi krajowego planu gospodarki odpadami. Nadrzędnym celem jest stworzenie systemu gospodarki odpadami, zgodnego z zasadą zrównoważonego rozwoju, w pełni realizującym zasady gospodarki odpadami poprzez:

- zmniejszenie ilości odpadów komunalnych biodegradowalnych kierowanych na składowiska;
- zwiększenie udziału odzysku, w tym w szczególności odzysku energii z odpadów, zgodnego z wymogami ochrony środowiska;
- zmniejszenie ilości odpadów kierowanych na składowiska odpadów;
- wyeliminowanie zjawiska, nielegalnego składowania odpadów.

Zgodnie z polskim i unijnym prawodawstwem w dziedzinie odpadów obowiązują następujące zasady postępowania z odpadami:

- zapobieganie i minimalizacja powstawania odpadów;
- zapewnienie odzysku, w tym głównie recyklingu odpadów, których powstania w danych warunkach techniczno-ekonomicznych nie da się uniknąć;
- unieszkodliwienie odpadów (poza składowaniem);
- bezpieczne dla zdrowia ludzkiego i środowiska składowanie odpadów, których nie da się z uwagi na warunki techniczno-ekonomiczne, poddać procesom odzysku lub unieszkodliwienia.

14.1.5. Krajowy Program Zwiększania Lesistości

Zwiększanie lesistości kraju należy do najważniejszych elementów polityki leśnej państwa. Konsekwentna realizacja tej polityki ma na celu zwiększenie lesistości kraju do 30% w roku 2020 i 33% po roku 2050.

Szczególną funkcją zalesień jest odpowiednie kształtowanie struktur przestrzennych zasobów przyrody, estetycznych walorów krajobrazu a także zwiększanie ich biologicznej aktywności i różnorodności. Ważnym zadaniem programu zalesień jest ochrona i wzmacnianie oraz łączenie

we wspólny system, najcenniejszych obszarów przyrodniczych. Bardzo istotnym problemem jest też racjonalne przestrzenne rozmieszczenie przyszłych zalesień. Rozmiar zadań, potrzeba systemowych rozwiązań w skali kraju i regionu, a przede wszystkim znaczenie zalesień dla ochrony środowiska, racjonalizacji struktury użytkowania ziemi i tworzenia ładu w gospodarce przestrzennej nadają temu problemowi wysoką rangę.

Celem rządowego programu zwiększania lesistości jest stworzenie warunków do zwiększenia lesistości oraz ustalenie priorytetów ekologicznych i gospodarczych oraz wykorzystanie ich do optymalnego rozmieszczenia zalesień, a także opracowanie odpowiednich instrumentów realizacyjnych.

Integralną częścią programu jest:

- przestrzenny model zwiększania lesistości (obejmujący ustalenie preferencji zalesieniowych gmin) oraz rozmiar zalesień w układzie kraju, województw i powiatów;
- założenia programów regionalnych i lokalnych;
- zadania dla administracji rządowej, władz samorządowych na szczeblu wojewódzkim, powiatowym i gminnym oraz dla gospodarki leśnej;
- harmonogram realizacji i aspekty ekonomiczne.

14.2. Uwarunkowania wynikające z dokumentów szczebla powiatowego i lokalnego

14.2.1. Strategia Rozwoju Lokalnego Powiatu Świeckiego na lata 2014 – 2020

Dnia 26 marca 2014 r. Rada Powiatu Świeckiego podjęła uchwałę Nr XXXVI/224/14 w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Powiatu Świeckiego na lata 2014-2020. Strategia określa plan wieloletniego rozwoju powiatu w perspektywie do roku 2020. Strategia zbudowana jest z następujących elementów:

- wizji rozwoju Powiatu (misji),
- opisu kluczowych problemów warunkujących rozwój Powiatu (pośrednich celów strategicznych),
- planów działania (strategicznym programów gospodarczych).

Za strategiczne cele uznano:

- 1) Współdziałanie – poprzez zapewnienie mieszkańcom, organizacjom społecznym i gospodarczym wpływu na kształt programu rozwoju oraz możliwość aktywnego włączenia się w proces jego realizacji.
- 2) Wybór zadań – rozumianych jako koncentracja na realizacji celów najważniejszych.
- 3) Społeczeństwo – jako najważniejszy zasób lokalny Powiatu, czyli jego mieszkańcy.

14.2.2. Strategia Rozwoju Lokalnego Gminy Drzycim

Podstawowym celem gminy Drzycim jest zapewnienie jej mieszkańcom możliwie wysokich standardów życia, realizujących aspiracje zarówno mieszkańców jak i władz gminy.

Główne cele strategiczne:

- podniesienie atrakcyjności lokalizacyjnej gminy dla potencjalnych inwestorów zewnętrznych i wewnętrznych;
- stworzenie zróżnicowanej bazy ekonomicznej gminy;
- aktywizacja funkcji gospodarczych gminy;
- stworzenie nowych miejsc pracy;
- racjonalne wykorzystanie walorów i zasobów środowiska przyrodniczego;
- rozwój infrastruktury technicznej;
- podniesienie poziomu obsługi komunikacyjnej gminy;
- racjonalne gospodarowanie przestrzenią;
- minimalizowanie różnic w podstawowych warunkach życia i zamieszkiwania społeczności lokalnej.

Cele będą realizowane przez:

- prawidłową realizację zadań własnych samorządu gminnego,
- prawidłową realizację zadań własnych samorządu powiatowego,
- podejmowanie działań na rzecz współpracy z sąsiednimi gminami,
- zapewnienie właściwej dostępności komunikacyjnej.

15. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYMAGAŃ DOTYCZĄCYCH OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ

Zgodnie z Ustawą Prawo Wodne z dnia 18 lipca 2001 r. obszary szczególnego zagrożenia powodzią stanowią:

- Obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat;
- Obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat;
- Obszary, między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano trasę wału przeciwpowodziowego, a także wyspy i przymuliska stanowiące działki ewidencyjne;
- Pas techniczny w rozumieniu art. 36 ustawy z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej.

Zgodnie z dostępnymi danymi opracowanymi przez RZGW w Gdańsku wyznaczono tereny szczególnego zagrożenia powodzią dla gminy Drzycim. Są to obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat;

Wyznaczony zasięg wód powodziowych w gminie Drzycim opiera się na rzece Wdzie. Aby zapewnić prawidłową ochronę przeciwpowodziową należy:

- dokonywać oceny stanu technicznego obiektów ochrony przed powodzią i powstrzymanie ich degradacji oraz modernizacja w zakresie funkcjonalności w ochronie przed powodzią i stanu technicznego;
- systematycznie aktualizować dane o zasięgu i wielkości zalewów powodziowych oraz danych o poziomie zagrożenia i ryzyka powodziowego;
- wspomagać zarządzanie użytkowaniem i zabudową terenu dla ograniczenia wzrostu zagrożenia powodziowego w przyszłości;
- wpływać na wzrost świadomości społecznej;
- wspomaganie budowy systemu ostrzeżeń krótkoterminowych.

Zgodnie z przepisami ustawy Prawo Wodne na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią lokalizowania nowych przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, gromadzenia ścieków, odchodów zwierzęcych, środków chemicznych, a także innych materiałów, które mogą zanieczyścić wody, prowadzenia odzysku lub unieszkodliwiania odpadów, w tym szczególności ich

składowania. Ponadto zgodnie z przepisami ustawy Prawo Wodne na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią zabrania się wykonywania robót oraz czynności utrudniających ochronę przed powodzią lub zwiększających zagrożenie powodziowe, w tym:

- wykonywania urządzeń wodnych oraz budowy innych obiektów budowlanych;
- sadzenia drzew lub krzewów, z wyjątkiem plantacji wiklinowych na potrzeby regulacji wód oraz roślinności stanowiącej element zabudowy biologicznej dolin rzecznych lub służącej do wzmocnienia brzegów, obwałowań lub odsypisk;
- zmiany ukształtowania terenu, składowania materiałów oraz wykonywania innych robót, z wyjątkiem robót związanych z regulacją lub utrzymywaniem wód oraz brzegu morskiego, a także utrzymywaniem, odbudową, rozbudową lub przebudową wałów przeciwpowodziowych wraz z obiektami związanymi z nimi funkcjonalnie.

SPIS TABEL

Tabela 1. Struktura użytkowania gruntów.	13
Tabela 2. Powierzchnia ewidencyjna i geodezyjna gruntów w gminie Drzycim.....	14
Tabela 3. Decyzje o ustaleniu warunków zabudowy.	21
Tabela 4. Decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego w latach 2008 – 2011.	22
Tabela 5. Wskaźnik bonitacji w gminie Drzycim.....	31
Tabela 6. Gospodarstwa rolne według grup obszarowych użytków rolnych	39
Tabela 7. Powierzchnia gospodarstw według klas wielkościowych.....	40
Tabela 8. Gospodarstwa domowe wg struktury dochodów.	40
Tabela 9. Kierunki produkcji roślinnej w gminie Drzycim.....	41
Tabela 10. Kierunki produkcji zwierzęcej w gminie.	42
Tabela 11. Wyposażenie gospodarstw w gminie Drzycim.	42
Tabela 12. Powierzchnia budynków i budowli w gospodarstwach rolnych.....	43
Tabela 13. Podlegające ochronie siedliska przyrodnicze w Nadleśnictwie Dąbrowa znajdujące się w gminie Drzycim.....	46
Tabela 14. Zestawienie powierzchni lasów znajdujących się w terytorialnym zasięgu działania nadleśnictwa Dąbrowa w gminie Drzycim.	46
Tabela 15. Wykaz stanowisk archeologicznych w gminie Drzycim.	62
Tabela 16. Zestawienie głównych wskaźników demograficznych dla gminy Drzycim.	73
Tabela 17. Liczba ludności gminy Drzycim w latach 2001 - 2011.	74
Tabela 18. Ruch naturalny wg płci w latach 2001 – 2011 w gminie Drzycim.	76
Tabela 19. Ludność wg grup wiekowych w latach 2001 – 2010 w gminie Drzycim.....	78
Tabela 20. Ruchy migracyjne latach 2001 – 2010 w gminie Drzycim.	78
Tabela 21. Rynek pracy w gminie Drzycim w latach 2001-2010.	80
Tabela 22. Bezrobotni zarejestrowani w gminie Drzycim w latach 2003 – 2011.	81
Tabela 23. Bezrobotni powiatu świeckiego.	82
Tabela 24. Zasoby mieszkaniowe w gminie Drzycim w latach 2000 – 2010.	83
Tabela 25. Zasoby mieszkaniowe wg form własności.....	84
Tabela 26. Zasoby mieszkaniowe w gminie Drzycim wyposażone w instalacje na tle świeckiego w 2010 r.....	85
Tabela 27. Szkoły podstawowe na terenie gminy Drzycim.....	86
Tabela 28. Szkoły gimnazjalne na terenie gminy Drzycim.	86

Tabela 29. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON.....	89
Tabela 30. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON wg sekcji PKD.	90
Tabela 31. Stan prawny gruntów w gminie Drzycim.....	97
Tabela 32. Wykaz pomników przyrody.....	102
Tabela 33. Użytki ekologiczne.....	105
Tabela 34. Charakterystyka osuwisk w gminie Drzycim.....	109
Tabela 35. Długość dróg na terenie Gminy Drzycim.....	114
Tabela 36. Sieć wodociągowa na terenie gminy Drzycim.	116
Tabela 37. Sieć kanalizacyjne na terenie gminy Drzycim.	116

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Powierzchnia gmin powiatu świeckiego.	12
Wykres 2. Liczba ludności w gminach powiatu świeckiego.	12
Wykres 3. Struktura użytkowania gruntów w gminie Drzycim.	13
Wykres 4. Struktura użytkowania gruntów w gminie Drzycim.	31
Wykres 5. Klasy bonitacyjne gruntów w gminie Drzycim (w %).	33
Wykres 6. Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych użytków rolnych.	39
Wykres 7. Gospodarstwa domowe według struktury dochodów.	41
Wykres 8. Gospodarstwa według wykształcenia osoby kierującej.	43
Wykres 9. Ludność gminy Drzycim w latach 2000 – 2011.	74
Wykres 10. Ludność w gminach powiatu świeckiego w 2001 i 2011 r.	75
Wykres 11. Ludność w gminach powiatu świeckiego.....	75
Wykres 12. Przyrost naturalny w gminie Drzycim w latach 2001 – 2011.....	76
Wykres 13. Ludność wg grup wiekowych roku 2010 w gminie Drzycim.	77
Wykres 14. Saldo migracji społeczeństwa w latach 2000 – 2010 w gminie Drzycim.	79
Wykres 15. Struktura ludności wg grup ekonomicznych w gminie Drzycim w latach 2000 – 2010.	79
Wykres 16. Struktura płci w gminie Drzycim w latach 2001 – 2010.	80
Wykres 17. Bezrobotni zarejestrowani w gminie Drzycim w latach 2003 – 2011.	81
Wykres 18. Zasoby mieszkaniowe w gminie Drzycim wg form własności w roku 2007.....	84
Wykres 19. Liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych.....	91
Wykres 20. Stan prawny gruntów w gminie Drzycim.....	97
Wykres 21. Długość sieci kanalizacyjnej w gminie Drzycim w latach 2000 – 2010.	117

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Mapa województwa Kujawsko-Pomorskiego.....	10
Rysunek 2. Mapa powiatu świeckiego.	11
Rysunek 3. Fragment sołectwa Biechówko.....	15
Rysunek 4. Fragment sołectwa Dąbrówka.....	16
Rysunek 5. Fragment sołectwa Dólsk.	16
Rysunek 6. Fragment sołectwa Drzycim.	17
Rysunek 7. Fragment sołectwa Gacki.....	17
Rysunek 8. Fragment sołectwa Gródek.	18
Rysunek 9. Fragment sołectwa Jastrzębie.....	18
Rysunek 10. Fragment sołectwa Krakówek.	19
Rysunek 11. Fragment sołectwa Mały Dólsk.....	19
Rysunek 12. Fragment sołectwa Sierosław.	20
Rysunek 13. Fragment sołectwa Wery.....	20
Rysunek 14. Jednostki fizyczno-geograficzne wg Kondrackiego.	23
Rysunek 15. Tereny predysponowane do występowania ruchów masowych (kolor czerwony), czarną linią zaznaczono granice gminy, wg PIG.....	26
Rysunek 16. Izolinie opadów – suma średnia roczna (mm)	30
Rysunek 17. Roślinność potencjalna na terenie gminy Drzycim.	36
Rysunek 18. Plan sytuacyjny folwarku.....	53
Rysunek 19. Plan sytuacyjny folwarku.....	56
Rysunek 20. Plan sytuacyjny folwarku	59
Rysunek 21. Granica Wdeckiego Parku Krajobrazowego.....	99
Rysunek 22. Osuwisko Ad.1	110
Rysunek 23. Osuwisko Ad.2	110
Rysunek 24. Osuwisko Ad.3	110
Rysunek 25. Osuwisko Ad.4	111
Rysunek 26. Osuwisko Ad.5	111
Rysunek 27. Uwarunkowania energetyczne w gminie Drzycim.	118
Rysunek 28. Przyrodnicze uwarunkowania gospodarowania zasobami wodnymi i rozwoju rolnictwa .	122
Rysunek 29. Kierunki rozwoju turystyki.....	124

SPIS FOTOGRAFII

Fotografia 1. Śródpolna kępa drzew	34
Fotografia 2. Gęś białoczelna na polu oziminy.....	35
Fotografia 3. Roślinność ruderalna - na pierwszym planie uschnięta bylica.....	37
Fotografia 4. Dwór w Gródku	52
Fotografia 5. Pałac w Jastrzębiu	54
Fotografia 6. Park przy pałacu w Jastrzębiu	55
Fotografia 7. Ogrodnie kościoła parafialnego w Drzycimiu	60